ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
กองบัญชาการกองทัพไทย

ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)

โดย นักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 14
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

หลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔

เอกสารวิชาการ
เรื่อง

ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง
: เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐
(Future Proof Strategies)

โดย

นักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทสรุปผู้บริหาร

จากการระดมสมองของกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ จำนวน ๔๕ ท่านที่มีภูมิหลังการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และตัวแทนจากฝ่ายความมั่นคง ร่วมกับคณาจารย์ และนักวิชาการของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ พร้อมกับการตรวจสอบองค์ความรู้ที่ทันสมัยที่สุดจากผู้เชี่ยวชาญแขนงต่าง ๆ การจัดศึกษาภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) บนคำถามทางยุทธศาสตร์ Focal Question “ภาพอนาคตธรรมภิบาล ๓ เสาหลักของไทย พ.ศ. ๒๕๘๐” เพื่อสร้าง “ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)” จึงเกิดขึ้น โดยกระบวนการหลักของการจัดทำภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์สามารถสรุปได้โดยแผนภาพ ดังนี้

จากการจัดทำภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) คณะนักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๔ พิจารณาด้วยกระบวนการ Exploratory หรือ Deductive Foresight ซึ่งปัจจัยขับเคลื่อนหลักที่มีความไม่แน่นอนสูง (High-Uncertainty: HU) และมีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างรุนแรง (High-Impact: HI) ทำให้สามารถคาดการณ์อนาคตของไทยบน ๒. แกนหลัก อันได้แก่ ๑. แกนรัฐธรรมนูญ (ระหว่าง ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแบบมีส่วนร่วมและประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ กับประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองแบบอำนาจนิยมรูปแบบต่าง) และ ๒. แกนเทคโนโลยีระดับสูง (ระหว่างประเทศไทยเป็นเจ้าของและเป็นผู้นำเทคโนโลยีควอนตัมในยุคหลังดิจิตอล กับ ประเทศไทยเป็นไม่เท่าทัน และต้องนำเข้าพึ่งพาเทคโนโลยีทั้งหมดจากต่างประเทศ) ซึ่ง ๒ แกนหลักนี้ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าในปี พ.ศ.๒๕๘๐ ประเทศไทยต้องเผชิญหน้ากับฉากทัศน์ที่เป็นไปได้ ๔ รูปแบบ ได้แก่

ฉากทัศน์ที่ 1 : เผด็จการไทยไร้การพัฒนา (Worst -,- Scenario) รัฐธรรมนูญฉบับคณาธิปไตย หรือเผด็จการอำนาจนิยมไม่คำนึงถึงหลักธรรมภิบาล หากแต่เน้นการสร้างผลประโยชน์ รักษาผลประโยชน์ และสืบทอดผลประโยชน์ ทั้งในมิติการเมือง-ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรมให้กับกลุ่มของตนเองและพวกพ้อง ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ถูกขายโดยผู้นำอำนาจนิยมเพื่อแลกกับความมั่นคั่งของตนเองและพวกพ้อง รวมทั้งใช้ไปเพื่อสร้างความมั่นคงของระบอบ ผ่านการใช้เทคโนโลยีในการควบคุมความคิดของประชาชน ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่ไม่สามารถพัฒนาได้อีกต่อไป

ฉากทัศน์ที่ 2 : สังคมสมานไมตรี แต่เทคโนโลยีล้าหลัง (+, - Scenario) แม้การเมืองจะดี ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้น หากแต่วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ไม่ได้รับการพัฒนา ประเทศก็ยังคงล้าหลัง สงบ สันติสุข ปรองดอง สมานฉันท์ แต่ระดับการพัฒนาการทางเศรษฐกิจย่ำอยู่กับที่

ฉากทัศน์ที่ 3 : พระสยามเทวาธิราช คาด Neurolink (Best +,+ Case Scenario) ประเทศไทยพัฒนาไปได้อย่างแข็งแกร่งทั้งในมิติการเมืองการปกครองที่มีประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วนปรึกษาหารือผ่านเทคโนโลยีชั้นสูงที่ไทยเป็นผู้สร้างสรรค์ เพื่อนำพาประเทศไปสู่อนาคตที่สดใส มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ฉากทัศน์ที่ 4 : อธิปไตยล่องหน (-, + Scenario) ประเทศไทยอาจจะมีการพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจนวัตกรรมที่ไทยเป็นเจ้าของเทคโนโลยี หากแต่สังคมเกิดความแตกแยก ประชาธิปไตยไม่เกิดขึ้น ความเหลื่อมล้ำทุกมิติทำให้อำนาจกระจุกตัวอยู่กับคนเพียงบางกลุ่ม แม้จะพัฒนา แต่อำนาจอธิปไตยก็ไม่ใช่ของปวงชนชาวไทยทุกคน

จากฉากทัศน์ทั้ง 4 คณะนักยุทธศาสตร์ได้พิจารณากำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ Strategic Option โดยการวิเคราะห์จากโอกาส (O: opportunity) และภัยคุกคาม (T: Threat) ของฉากทัศน์ทั้ง ๔ ภาพ ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ที่ได้จากประเด็นที่เป็นโอกาส (O) จะกลายเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ใช้เพื่อตอบภาพที่ต้องการจะเป็นในอนาคต ประเด็นที่เป็นภัยคุกคาม (T) จะเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ใช้เพื่อตอบภาพที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต จากนั้นคณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ ได้ดำเนินการถกแถลงและมีมติร่วมกันที่จะกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ใน ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. การสร้างเสถียรภาพภายใต้ธรรมาภิบาล 3 เสาหลัก โดยใช้การผสมผสานศาสตร์แห่งปัญญา

๒. การสร้างศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของโลก

๓. การยกระดับศักยภาพสู่การเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีขั้นสูง

๔. การพัฒนาและส่งเสริมระบบนิเวศแห่งสังคมพหุปัญญาอนาคต และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์โดยมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา

โดยแนวทางการบรรลุสู่เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (Strategic WAYs) รวมทั้งกลยุทธ์การดำเนินยุทธศาสตร์และตัวชี้วัด (Strategic MEANs) ซึ่งผ่านกระบวนการทำ Future Proof Strategies ร่วมกับแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติทั้ง ๒ ระดับคณะนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ เชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า หากข้อเสนอแนะเหล่านี้ได้ถูกบูรณาการเข้ากับแผนงานในระดับต่างๆ ของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐ ประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายทั้ง ๖ ด้านภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ได้ครบถ้วนทั้ง ๖ ด้าน และเมื่อพิจารณาข้อเสนอนี้เข้ากับยุทธศาสตร์ในระดับที่ ๒ นั่นคือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ คณะนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ เชื่อว่าประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ทั้งสิ้น ๑๒๒ จาก ๑๔๐ เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ของ ๒๓ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และบรรลุ ๔๘ จาก ๖๒ กิจกรรมปฏิรูป ของ ๑๓ แผนปฏิรูปประเทศ โดยเป้าหมายและกิจกรรมที่สามารถบรรลุผลได้หากบูรณาการยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง เสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศ) พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ เข้ากับแผนการดำเนินงานของทุกหน่วยงานภาครัฐ อนึ่งเพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายและประเด็นทางยุทธศาสตร์ข้างต้นได้ภายในปี พ.ศ.๒๕๘๐ คณะนักศึกษาจึงได้จัดทำข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์ตามพลังอำนาจของชาติทั้ง ๖ ด้าน ดังนี้ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเมือง และด้านการทหาร

๑. พลังอำนาจของชาติด้านสังคมจิตวิทยา วัฒนธรรม (S: Socio-Cultural)

ประเทศไทยต้องการการปฏิรูปการศึกษาในทุกระบบและในทุกระดับ โดยสำหรับสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษาในยุคสังคม Ubiquitous Society ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข่าวสารข้อมูลได้ในทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์ การป้องกันมิให้ประชาชนตกอยู่ในวงล้อมทางความคิด (Information Bubble หรือ Echo Chamber) ที่มีการสอดแทรกข่าวสารข้อมูลที่บิดเบือนและเป็นเท็จ (Disinformation) ต้องถูกแก้ไขในระยะแรก จากนั้นการใช้วิศวกรรมทางการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้แบบสหสาขาวิชา (Multidisciplinary) ผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อปฏิรูปการศึกษาให้สามารถดึงดูดคนดีและคนเก่งมาร่วมจัดการศึกษาเพื่อสังคมพหุปัญญาอนาคต (Multiple Intelligence) จึงจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. พลังอำนาจของชาติด้านเทคโนโลยี (T: Technology)

ประเทศไทยต้องเป็น Quantum Valley แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากควอนตัมเทคโนโลยีคือศาสตร์ใหม่องค์ความรู้ที่เริ่มต้น ณ รุ่งอรุณแห่งควอนตัมเทคโนโลยี จุดเดียวกัน บนฐานองค์ความรู้ที่เท่าเทียมกันกับทุกประเทศในภูมิภาค ดังนั้นการสร้างเครือข่ายเพื่อต่อยอดองค์ความรู้และถ่วงดุลอำนาจของชาติมหาอำนาจทางควอนตัม (Quantum Supremacy, Quantum Advantages) โดยเฉพาะอินเดีย สหภาพยุโรป สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหรัฐอเมริกา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยใช้ข้อได้เปรียบของประเทศไทย ณ ทำเลที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ ใจกลางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รอยต่อของ ๒ มหาสมุทร

ประเทศไทยต้องถอดบทเรียนจาก Silicon Valley ในสหรัฐ และ Optic Fiber Valley ในประเทศจีนมาสร้างให้ไทยเป็นผู้นำในภูมิภาค โดย ๑) รัฐบาลไทยต้องมีธรรมาภิบาลและเข้ามาลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ๒) เครือข่ายมหาวิทยาลัยในประเทศทำงานกับทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ ๓) ประเทศไทยต้องสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มากเกินพอทั้งในมิติคุณภาพและปริมาณ และ ๔) สร้างสิ่งแวดล้อม หรือ Eco-System ที่มีกฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา ที่ทันสมัยและเป็นธรรมร่วมกับการสร้างตลาดของผู้บริโภคในระดับอาเซียน และ ๕) ประเทศไทยต้องสร้างแรงจูงใจผ่านการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และปกป้องคุ้มครองการลงทุนให้กับนักลงทุนทั้งไทยและทั่วโลก

๓. พลังอำนาจของชาติด้านเศรษฐกิจ (E: Economics)

รัฐบาลและทุกภาคส่วนต้องร่วมกันเร่งรัดการเจรจาข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบที่ครอบคลุมและมีมาตรฐานสูง (Comprehensive and High Standard Trading Arrangements) ทั้งนี้เพื่อสร้างแต้มต่อทางด้านการค้าและการลงทุนให้ประเทศไทยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าระดับนานาชาติ (Global Value Chains หรือ GVCs) อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศผ่านการจ้างงานและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกับการเจรจาเพื่อเชื่อมโยงไทยและอาเซียนเข้าสู่ตลาดในทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา และตลาดประเทศเศรษฐกิจใหม่ทั่วโลก

ประเทศไทยต้องเป็น “อารยะเศรษฐกิจ” โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปฏิบัติตามหลักการ “พุทธเศรษฐศาสตร์” ที่ริเริ่มโดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ที่เน้น “เศรษฐศาสตร์มัชฌิมา” เพื่อการได้มาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี โดยไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ประเทศไทยต้องส่งเสริม ๔ อุตสาหกรรมหัวรถจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย อันประกอบไปด้วย ๑) อุตสาหกรรมเกษตร (Agro-Industry) ๒) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ (Tourism and Wellness Industry) ๓) อุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ (Creative Economy) และ ๔) อุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูงที่มีที่มีเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เข้าไว้ด้วยกันเรียกว่า BCG Economy Model เป็นแกนกลาง

๔. พลังอำนาจของชาติด้านสิ่งแวดล้อม (E: Environment)

เทคโนโลยีสะอาดตลอดกระบวนการผลิตตั้งแต่เสาะแสวงหาทรัพยากร การผลิต การขนส่ง การบริโภค และการกำจัดของเสียรวมทั้งการนำกลับมาใช้ใหม่ ร่วมกับการสร้างและเสาะแสวงหาแหล่งพลังงานสะอาดจากทรัพยากรที่ไม่มีวันหมด อาทิ การใช้น้ำมาผลิตพลังงานไฮโดรเจน พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และพลังงานความร้อนใต้พิภพ

๕. พลังอำนาจของชาติด้านการเมือง (P: Politics)

ประเทศไทยต้องการรัฐธรรมนูญแบบมีส่วนร่วม และประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ประชาธิปไตยที่มีระบบที่สามารถคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมด้านจริยธรรมซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ ๑) ปัญญาองค์ความรู้ (Wisdom) ๒) กล้าหาญกล้ารับผิดชอบ (Courage) ๓) สามารถควบคุมตนเอง ไม่ให้อารมณ์ อยู่เหนือการใช้เหตุผล (Temperance) ๔) มีความยุติธรรม (Justice) ๕) เคารพผู้อื่น และมีใจยอมรับหลักการที่ดีของทุกศาสนาและความเชื่อ (Piety) ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยให้ทุกคน ทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนสามารถแสดงความคิดเห็นในการกำหนดอนาคตของประเทศไทยร่วมกันได้โดยปราศจากการคุกคาม

๖. พลังอำนาจของชาติด้านการทหารและความมั่นคง (M: Military)

ประเทศไทยต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ การประมวลผลด้วยควอนตัมคอมพิวเตอร์ในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อรับมือกับโรคอุบัติใหม่และสงครามชีวภาพ (Dual Use ทั้งในกิจการพลเรือน และ ความมั่นคง) รวมทั้งต้องมีเทคโนโลยีอวกาศและระบบป้องกันภัยทางอากาศตลอด ๒๔ ชั่วโมงโดยต่อยอดจากเทคโนโลยีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่อยู่เดิมนอกจากนั้นต้องมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ การเข้ารหัสแบบ Blockchain, การทำธุรกรรมแบบ Digital Contract และ Digital Token, การใช้เทคโนโลยีควอนตัม ยุค ๑.๐ ในการเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมทั้งหมดนี้ก็เพื่อบรรลุเป้าหมาย Quantum Democracy

ประชาธิปไตยยุคควอนตัม หรือ ประชาธิปไตยในโลกยุคหลังดิจิตอล ที่เป็นประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้หน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม ระดับปัจเจก ที่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ ของประเทศไทย โดยการแสดงออกทางความคิดเห็นเพื่อร่วมกำหนดนโยบายนี้สามารถเกิดขึ้นได้จากระบบการประมวลผลที่กว้างขวาง รวดเร็วในระดับควอนตัม ที่สามารถประมวลผลการตัดสินใจของประชาชนทั้งประเทศพร้อมกันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง พร้อมกับคุณภาพของการตัดสินใจที่สูงขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นในทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทนในยุคปัจจุบัน (Representative Democracy)

แผนยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. 256๕ – 2580 (Future Proof Strategies)

อภิธานศัพท์

๓ เสาหลัก หมายถึง เสาหลักที่ ๑ : มิติด้านการเมืองและความมั่นคง, เสาหลักที่ ๒ : มิติด้านเศรษฐกิจ และเสาหลักที่ ๓ : มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม

ธรรมภิบาล หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม

เสถียรภาพทางการเมือง หมายถึง ระบบการเมืองมีความคงทนต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่มีการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อย ไม่มีความวุ่นวายทางการเมือง ทั้งการจราจล การประท้วง การไม่เคารพกติกา และการละเมิดกฎและกติกาทางการเมือง

การผสมผสานศาสตร์แห่งปัญญา หมายถึง การผนวกองค์ความรู้ อันเกิดจากการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมที่มีฐานจากการบูรณาการศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในการตอบโจทย์บูรณาการเชิงสร้างสรรค์ (Creative Integration) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจสังคม จากฐานภายในอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สังคมพหุปัญญาอนาคต หมายถึง สังคมที่อุดมไปด้วยปัญญาของมนุษย์หลากหลายด้าน แต่ละด้านก็มีความอิสระในการพัฒนาตัวของมันเองให้เจริญงอกงาม ในขณะเดียวกันก็มีการบูรณาการเข้าด้วยกัน เติมเต็มซึ่งกันและกัน แสดงออกเป็นเอกลักษณ์ทางปัญญาของมนุษย์แต่ละคน

จิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์ (Spiritual Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และการเข้าใจคุณค่าของชีวิต ทำให้บุคคลเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในชีวิต สามารถปรับตัว ทำให้เกิดมุมมองต่อชีวิตที่กว้างขึ้นและลึกซึ้ง เพื่อเป็นหนทางไปสู่การประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตอย่างมีความหมายและมีความสุข

เบญจภาคี หมายถึง การทำงานร่วมมือกันใน ๕ ภาคส่วน ได้แก่ ราชการ วิชาการ ประชาชน ธุรกิจ และองค์กรพัฒนาเอกชน ร่วมกันขับเคลื่อนสังคม

การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Complex Problem Solving) หมายถึง เป็นทักษะการแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าการแก้ปัญหาแบบปกติ โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลกระทบต่าง ๆ ด้วยการคิดเชิงระบบหรือ System Thinking ซึ่งเป็นทักษะการมองภาพรวม หรือองค์รวม

บทลงโทษทางสังคม (Social sanction) หมายถึง กลไกชนิดหนึ่งของสังคม ที่สังคมใช้เป็นบรรทัดฐาน (Norm) หรือเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมสมาชิกในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น เช่น การแสดงออกที่ไม่เห็นชอบด้วยโดยการใช้การลงโทษโดยสังคมเชิงลบกับบุคคล ครอบครัวองค์กร สถาบัน ชนชาติ หรือประเทศแห่งหนึ่งๆ เพื่อให้เกิดการจัดระเบียบขององค์กรหรือของโลกเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีปฏิบัติและการเห็นพ้องร่วมกันในสังคม และเป็นการสร้างข้อผูกพันทางสังคมร่วมกัน

เกษตรกรที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีชั้นสูง (Genius farmer) หมายถึง เกษตรกรที่สามารถใช้องค์ความรู้แบบผสมผสานร่วมกับเทคโนโลยีชั้นสูง เน้นการทำเกษตรที่ใช้ต้นทุนต่ำ ขณะเดียวกันสามารถสร้างผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมด้านการเกษตรที่สร้างคุณค่าและมูลค่าสูง ตอบสนองความต้องการของตลาดตลอดโซ่คุณค่า (Value Chain) ยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นผลเชิงประจักษ์

สังคมยูบิควิตัส (Ubiquitous society) หมายถึง สังคมที่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้ทั้งประเภทสายสัญญาณและไร้สายได้ในทุกหนทุกแห่งโดยการเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลและเนื้อหาการเรียนรู้

การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) หมายถึง ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรวมถึงทักษะในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเลต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทักษะดิจิทัลขั้นสูง (Advanced Digital Skill) หมายถึง พลเมืองผู้ใช้งานสื่อดิจทัล มีความรู้ ความสามารถ

ในการใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อตอบสนองความต้องการและการพัฒนาตนเอง มากกว่าการใช้เพื่ออำนวยความสะดวกและการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน

พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizens) หมายถึง พลเมืองผู้ใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้าใจบรรทัดฐาน ของการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม และมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในยุคดิจิทัลเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดน

เทคโนโลยีชั้นสูง (Deep Tech) หมายถึง เทคโนโลยีขั้นสูง เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ที่ไม่เหมือนใคร ลอกเลียนแบบได้ยาก และเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีสิทธิบัตรคุ้มครองเพราะผ่านการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมอย่างยาวนาน

อุปกรณ์อัจฉริยะ (Smart Device) หมายถึง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกที่สามารถเชื่อมต่อกับอุปกรณ์อื่น ๆ หรือเครือข่ายไร้สายผ่านทางโปรโตคอลที่แตกต่างกันได้และสามารถตอบโต้ร่วมกันได้หลายชนิด

ปัญญาดิจิทัล (Digital Wisdom) หมายถึง ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) : กลุ่มของความสามารถทางสังคม อารมณ์ และการรับรู้ ที่จะทำให้คนคนหนึ่งสามารถเผชิญกับความท้าทายบนเส้นทางของชีวิตในยุคดิจิทัลและสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตดิจิทัลได้ ความฉลาดทางดิจิทัลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทัศนคติและค่านิยมที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในฐานะสมาชิกของโลกออนไลน์

กระบวนการยุติธรรมแบบผสมผสาน (hybrid justice) หมายถึง กระบวนการยุติธรรมที่ผสมผสานกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และปัญญาประดิษฐ์

ระบบนิเวศน์ (Ecosystem) หมายถึง ระบบนิเวศที่สิ่งต่าง ๆ ในระบบมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ประชาธิปไตยแบบบกพร่อง (Flawed democracies) หมายถึง รูปแบบการเมืองที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร

ประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ (Full democracies) หมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

โลกแห่งการเชื่อมโยงขั้นสูง (Hyper Connected World) หมายถึง โลกแห่งการเชื่อมโยงเทคโนโลยี ระบบสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ขั้นสูง

การประมวลผลผ่านระบบปลายประสาทและสมอง (Neurophonic Computing) หมายถึง การเชื่อมเทคโนโลยีกับสมองและปลายประสาทของมนุษย์ มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลระหว่างสมองต่อสมอง

ศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจ หมายถึง ศูนย์การกลางของเศรษฐกิจที่เน้นความเสมอภาคเท่าเทียม มีการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ และบูรณาการกันอย่างยั่งยืน

ระบอบประชาธิปไตยพันทาง (Hybrid regimes) หมายถึง ประชาธิปไตยที่ไม่เป็นธรรม (Unfair) ไม่เสรี (Unfree) ไม่มีหลักนิติธรรมและนิติรัฐ

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินได้รับการจัดสรรระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพล เป็นการกระจายอำนาจ และเปิดต่อการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ หมายถึง กระบวนการทางประชาธิปไตยที่มีความเชื่อมั่น ในพลังอำนาจจากการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองมากยิ่งขึ้น โดยการปรึกษาหารือ ร่วมถกแถลงอภิปรายข้อปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การแสวงหาทางออกที่เห็นพ้องต้องกัน หรือ ฉันทามติ ในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ ตลอดจนการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ

อำนาจนิยม หมายถึง ระบอบการเมืองที่มีฐานอยู่บนอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเผด็จการชนิดที่ผู้ปกครองสามารถใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเหนือรัฐ หรือกลุ่มคนใด ๆ ในการดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายสูงสุด คือ การรักษาอำนาจของตน โดยมักจะไม่คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่เป็นปฏิปักษ์กับผู้นำ ควบคุมสื่อมวลชน ผูกขาดการใช้อำนาจและจำกัดการตรวจสอบ

เทคโนโลยีควอนตัม (Quantum Technology) หมายถึง คือการพัฒนาระดับโมเลกุลที่ทำให้ หน่วยประมวลผลของคอมพิวเตอร์ทำงานเร็วขึ้น ต่างจากคอมพิวเตอร์ปัจจุบันที่ใช้การประมวลผลจากการอ่านค่าเลขฐานสองคือ ๐ กับ ๑ แต่ควอนตัมคอมพิวเตอร์นั้นจะประมวลผลทั้ง ๐ และ ๑ ไปพร้อม ๆ กัน นอกจากจะย่นระยะเวลาประมวลผลแล้ว คอมพิวเตอร์ยังเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและฉลาดมากกว่าเดิม

สร้างเทคโนโลยีขั้นสูงเป็นของตนเอง (Technology possess) หมายถึง ประเทศไทยสามารถสร้างเทคโนโลยีขั้นสูงเป็นของตนเอง คนไทยสามารถนำองค์ความรู้ทางสหวิทยาการมาประยุกต์สร้างเป็นนวัตกรรม เพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ

ภาวะพึ่งพิงทางเทคโนโลยี (Technology Dependence) หมายถึง ประเทศไทยเป็นประเทศที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างชาติ ไม่สามารถผลิตเทคโนโลยีใช้เองได้ และตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจากประเทศมหาอำนาจ

เกษตรกรอัจฉริยะ (Genius farmers) ซึ่งหมายถึง เกษตรกรที่สามารถใช้องค์ความรู้แบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับเทคโนโลยีชั้นสูง เน้นการทำเกษตรที่ใช้ต้นทุนต่ำ ขณะเดียวกันสามารถสร้างผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมด้านการเกษตรที่สร้างคุณค่าและมูลค่าสูง ตอบสนองความต้องการของตลาดตลอดโซ่คุณค่า (Value Chain) ยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นผลเชิงประจักษ์

คิวบิต (Qubit) ในโลกของ Quantum Computing จึงต้องใช้อะตอมเหล่านี้มาทำงานแทน ดังนั้นหน่วยวัดที่เคยใช้ในยุคดิจิตอลที่เรียกว่า บิต (bit) ซึ่งหมายถึงการเปิด-ปิดสัญญาณไฟฟ้า ๑ ครั้ง จึงกลายเป็นหน่วย คิวบิต (Qubit) ที่หมายถึง n อะตอมสามารถคำนวณได้ 2n ครั้ง/วินาที ดังนั้นเมื่อเทียบกับเทคโนโลยีในปี ๒๕๖๓ ที่ชิปคอมพิวเตอร์ขนาด ๑ ตารางมิลลิเมตรสามารถคำคำนวณได้ ๑๓๔ ล้านบิต (ครั้ง/วินาที) ชิปควอนตัมขนาดปัจจุบันที่ระดับ ๒๐ คิวบิตจะคำนวณได้ ๒๒๐ ครั้ง/วินาที (๑,๐๔๘,๕๗๖ ครั้ง/วินาที)

ประชาธิปไตยยุคควอนตัม Quantum Democracy คือ ประชาธิปไตยในโลกยุคหลังดิจิตอล เช่นเดียวกับกลศาสตร์ควอนตัมที่เกิดขึ้นเนื่องจากกลศาสตร์แบบเดิมเช่น กลศาสตร์นิวตันที่อธิบายพฤติกรรมของสสาร และกลศาสตร์แม่เหล็กไฟฟ้าของแม็กซ์เวลล์ที่อธิบายพฤติกรรมของพลังงาน ที่ไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมของอนุภาคที่มีขนาดเล็กมากๆ (เล็กกว่าระดับอะตอม, Quark) ดังนั้นประชาธิปไตยควอนตัมคือประชาธิปไตยที่ให้อนุภาคที่เล็กที่สุด หรือหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม นั่นคือ ระดับปัจเจก (ระดับตัวบุคคล) ที่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ ของประเทศไทย โดยการแสดงออกทางความคิดเห็นเพื่อร่วมกำหนดนโยบายนี้สามารถเกิดขึ้นได้จากจากระบบการประมวลผลที่กว้างขวาง รวดเร็วในระดับควอนตัม ที่สามารถประมวลผลได้รวดเร็วยิ่งขึ้นมากกว่าซูเปอร์คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิทัล สามารถประมวลผลการตัดสินใจของประชาชนทั้งประเทศพร้อมกันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง พร้อมกับคุณภาพของการตัดสินใจที่สูงขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นในทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทนในยุคปัจจุบัน (Representative Democracy) อย่างไรก็ตามประชาธิปไตยควอนตัมยังคงต้องการระบบที่เข้ามาควบคุมให้การแสดงออกและการมีส่วนร่วมของทุกปัจเจกชนอยู่ภายใต้ปัญญาญาณ (ความฉลาดที่ประกอบไปด้วยความปรีชาหยั่งรู้เหตุผล ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผลดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ) โดยไม่ปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งนั่นหมายถึงระบอบประชาธิปไตยในยุคนี้คงต้องการการประมวลผลที่รวดเร็ว กว้างขวางมากกว่าที่เคยมี ร่วมกับระบบปัญญาญาณประดิษฐ์ (Artificial General Wisdom: AGW ซึ่งหมายถึง ปัญญาประดิษฐ์ Artificial General Intelligence ที่ประกอบด้วยปัญญาญาณ)

คำนำ

แผนยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies) จัดทำขึ้นโดยจากการระดมสมองของกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ จำนวน ๔๕ ท่าน ที่มีภูมิหลังการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการและตัวแทนจากฝ่ายความมั่นคง ร่วมกับคณาจารย์ และนักวิชาการของ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศพร้อมกับการตรวจสอบองค์ความรู้ที่ทันสมัยที่สุดจากผู้เชี่ยวชาญแขนงต่างๆ การจัดศึกษาภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) บนคำถามทางยุทธศาสตร์ Focal Question “ภาพอนาคตธรรมภิบาล ๓ เสาหลักของไทย พ.ศ. ๒๕๘๐” เพื่อสร้าง “ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)” จึงสำเร็จลุล่วง โดยมีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์คือ “ประชาธิปไตยยุคควอนตัม (Quantum Democracy)”

“ประชาธิปไตยยุคควอนตัม” ที่คณะนักศึกษานักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๔ อยากเห็นคือ ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจากหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม ควบคู่กับความก้าวล้ำและเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำทางเทคโนโลยีในโลกยุคหลังดิจิตอล โดยประชาชนที่มีปัญญาญาณ และรัฐบาลที่มีธรรมภิบาลสูงและเพื่อบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์นี้ พวกเราได้จัดทำประเด็นยุทธศาสตร์ แนวทางการดำเนินยุทธศาสตร์ ตลอดจนดัชนีชี้วัดความสำเร็จตลอดห้วงระยะเวลา ปี พ.ศ.๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ และแผนที่ยุทธศาสตร์

คณะนักศึกษานักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๔ และศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า แผนยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies) จะถูกนำไปใช้งานจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการนำพาประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

คณะนักศึกษานักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๔

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร ก
อภิธานศัพท์ ฉ
คำนำ ฌ
สารบัญ ญ
สารบัญตาราง ฎ
สารบัญแผนภาพ ฏ
บทที่ ๑ บทนำ
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา ๒
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา ๓
๑.๔ ระเบียบวิธีการศึกษา ๓
๑.๕ ข้อจำกัดของการศึกษา ๔
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ๔
บทที่ ๒ แนวคิดและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ๖
๒.๒ สามเสาหลักประชาคมอาเซียน ๑๐
๒.๓ ไตรลัษณรัฐไทย ๑๑
๒.๔ การมองภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ ๑๗
๒.๕ แนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ๒๐
๒.๖ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นความมั่นคง ๒๑
บทที่ ๓ กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์และการวิเคราะห์
๓.๑ Future Proof Strategies ๒๕
๓.๒ การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trends) ๓๐
บทที่ ๔ ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคงและการเปรียบเทียบ
๔.๑ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END) ภาพอนาคตด้านความมั่งคง ๖๗
๔.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา (WAYS) ๖๙
๔.๓ แผนที่ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคงฯ ๗๖
๔.๔ การเปรียบเทียบสาระสำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ๗๗
บทที่ ๕ สรุปผลและข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์
๕.๑ สรุปผลการศึกษา ๗๙
๕.๒ ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ ๙๖
บรรณานุกรม ๙๗
ภาคผนวก ๙๘

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑ แสดงแนวโน้ม (Trends) จำแนกตามมิติ STEEP-M ๓๑
ตารางที่ ๒ แสดงแรงขับ (Driving Forces) ตามพลังอำนาจตาม STEEP-M ๓๔
ตารางที่ ๓ แสดงเหตุการณ์ในอนาคต (Future Events) ๔๐
ตารางที่ ๔ Future Events (HU/HI) ที่มีคะแนนสูงสุด ๑๒ อันดับ ๔๓
ตารางที่ ๕ แสดงสรุปความสัมพันธ์ Future Events ๔๔
ตารางที่ ๖ แสดงการวิเคราะห์ โอกาส (O) และ ความท้าทาย (T) ๕๓
ตารางที่ ๗ แสดงประเด็นยุทธศาสตร์ได้ ๔ ประเด็นที่ต้องการให้เป็น (shape) และประเด็นที่ไม่ต้องการให้เกิด ๖๐
ตารางที่ ๘ แสดงวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ๖๙
ตารางที่ ๙ แสดงวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ๗๐
ตารางที่ ๑๐ แสดงวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ๗๑
ตารางที่ ๑๑ แสดงวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ๗๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑ แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ๔
แผนภาพที่ ๒ กรวยอนาคต (Futures Cone) ๑๘
แผนภาพที่ ๓ กระบวนการมองภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ ๒๐
แผนภาพที่ ๔ แสดงการมองภาพในอนาคต (Scenario) ๔๗
แผนภาพที่ ๕ แสดงภาพฉากทัศน์อนาคต ๖๗
แผนภาพที่ ๖ แสดงยุทธศาสตร์ของภาพอนาคตด้านความมั่นคงฯ ๖๘

บทที่ ๑

บทนำ

บทที่ ๑
บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ซึ่งการบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าวนั้น จะเป็นไปเพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชน จากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงให้ประเทศมีความสงบเรียบร้อยและสันติสุขในขณะเดียวกันก็จะต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในบางพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้าและการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ ซึ่งในประเด็นการพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้การบริหารจัดการบ้านเมืองและการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สอดคล้องกับบริบทของไทย เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้ผู้นำและนักการเมืองที่เป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมสูง และกล้าตัดสินใจ โดยปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทย ส่งเสริมให้นักการเมืองมีคุณภาพ เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ เห็นประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและของพรรคพวกเพื่อนพ้อง เสริมสร้างพรรคการเมืองและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีนโยบาย แนวคิด และการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลสากล ไปจนถึงพัฒนาปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม มีกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีปรองดอง จนสามารถคัดกรองคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ และกล้าตัดสินใจ เข้ามาบริหารประเทศให้มุ่งไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและสอดคล้องเหมาะสมกับสังคมไทย

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง แผนย่อยการรักษาความสงบภายในประเทศ เป็นการเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมืองให้สถาบันหลักมีความมั่นคงเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิต และทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดองและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพร้อมที่จะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ มีการพัฒนาเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล มีการพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ สามารถแก้ไขต้นเหตุที่เป็นรากเหง้าของปัญหาภายในประเทศทั้งปวงให้หมดไปอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายที่สำคัญของแผนย่อยฯ จำนวน ๓

เป้าหมาย ได้แก่ ๑) ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ๒) คนไทยมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ สถาบันศาสนาเป็นที่เคารพ ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยสูงขึ้น และ ๓) การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้น

ในปัจจุบัน ประเทศไทยและทุกประเทศทั่วโลกกำลังประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ซึ่งแปลว่าทุกประเทศต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจที่ถดถอย แต่สำหรับประเทศไทยนั้น นอกจากสถานการณ์ร่วมที่เป็นภัยคุกคามของทุกประเทศอย่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) แล้ว ไทยเรายังมีปัญหาซ้ำซ้อนเรื่องการเมือง การเรียกร้องประชาธิปไตย การเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก และการเรียกร้องให้ปฏิรูปสถาบันของกลุ่มผู้ชุมนุมที่ไม่พอใจในการบริหารประเทศของรัฐบาล และนอกจากนี้ยังเกิดปรากฏการณ์การชุมนุมที่เกิดจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ รวมทั้งรูปแบบการชุมนุมที่มียุทธวิธีที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น การใช้แฟลชม็อบ การจัดกิจกรรมวิ่งไล่ลุง การปลุกระดมผู้ที่มีแนวคิดร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ทำให้การควบคุมการชุมนุมของฝ่ายรัฐบาลเป็นไปด้วยความยากลำบาก และการเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุดลง รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะยืดเยื้อและยาวนาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตของประเทศทั้งในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างยิ่งยวด

จะเห็นว่า สถานการณ์ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองที่เกิดขึ้นนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานาประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง ที่มุ่งเน้นให้ประเทศชาติมีความมั่นคง ประชาชนมีความสุข ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ แต่ในปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีแผนปฏิบัติการขึ้นมารองรับและแก้ไขสถานการณ์ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งหากประเทศไทยยังไม่มีการเตรียมการรับมือและแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว อาจส่งผลให้ประเทศเกิดปัญหาที่รุนแรงมากยิ่งขึ้นทั้งในมิติด้านด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม และกลายเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อและฝังรากลึกของประเทศจนยากที่จะแก้ไขได้อีกต่อไป ดังนั้นคณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ จึงมีความสนใจในการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศไทย เพื่อจัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)” ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และสามารถขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อจัดทำภาพอนาคตด้านความมั่นคง เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๕๖๕ – ๒๕๘๐

๑.๒.๒ เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)

๑.๒.๓ เพื่อจัดทำขอเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ในการทบทวนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับภาพอนาคตความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมองภาพอนาตและการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและธรรมาภิบาล

๒) ศึกษายุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง แผนย่อยการรักษาความสงบภายในประเทศ

๓) ศึกษากระบวนการมองภาพอนาคต (Foresight methodology) เพื่อใช้วิเคราะห์จัดทำยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านงานวิจัย

เอกสารและผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเชี่ยวชาญในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและธรรมาภิบาล เพื่อหาปัจจัยสำคัญที่จะสามารถส่งผลต่อเสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศ ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมือง และธรรมาภิบาล

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านเวลา

ใช้เวลาในการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปผล ในห้วงเวลาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔

๑.๔ ระเบียบวิธีการศึกษา

๑.๔.๑ การรวบรวมข้อมูล

๑) ข้อมูลทุติยภูมิ เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมองภาพอนาตและการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและธรรมาภิบาล จากเอกสารทางวิชาการของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และการสืบค้นจากเว็บไซต์

๒) ข้อมูลปฐมภูมิ การระดมสมองจากนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมือง และธรรมาภิบาล เพื่อตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทั่วไปที่จะสามารถส่งผลต่อเสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศ ตามที่ระบุในขอบเขตด้านประชากร

๑.๔.๒ การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิข้างต้นแล้ว หลังจากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบและตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

๑.๔.๓ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

๑) กำหนดกรอบแนวคิดทางยุทธศาสตร์ (Concept framework) โดยใช้พลังอำนาจแห่งชาติ (Nation Power) ทั้ง ๖ ด้าน ตามกรอบ STEEP-M ประกอบด้วย ด้านสังคม (Social: S) ด้านเทคโนโลยี(Technological :T) ด้านเศรษฐกิจ (Economic: E) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment: E) ด้านการเมือง(Political :P) และด้านการทหาร (Military : M) เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

๒) การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ เพื่อหาแนวโน้ม (Trend) ที่เกิดขึ้น(Environment scanning) โดยการใช้กรอบ STEEP-M มาจัดทำภาพอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ (Thailand Strategic Outlook 2021 - 2023) เพื่อให้ทราบประเด็นที่สำคัญ (Key issues) ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและลบ ต่อการพัฒนาประเทศไทยในอนาคตส่งผลต่ออนาคตใน ๒๐ ปี

๓) วาดภาพฉากอนาคตในประเด็นสำคัญที่เลือกโดยใช้วิธี Strategic Foresight ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๗ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) กำหนด Focal Question ที่จะทำการศึกษา (๒) Strategic Intelligence Scanning (SIS) (๓) Environmental Scanning (๔) Emerging Issue and Trends (๕) Driving Forces (๖) High Uncertainty / High Impact (๗) Developing Scenarios / Scenario Stories (๘) Strategic Options (๙) Selecting Strategic Options (10) Strategic formulation

๔) กำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (Ends) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (Vision) ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic issues) และ ตัวชี้วัด โดยใช้ข้อมูลที่ปรากฏในภาพฉากทัศน์อนาคต (Scenario Stories) จากการวิเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ที่เป็นโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats)

๕) กำหนดกลยุทธ์ (Strategic formulation) โดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน From To Analysis ที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โดยใช้โมเดล PPT

๖) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงกับ ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

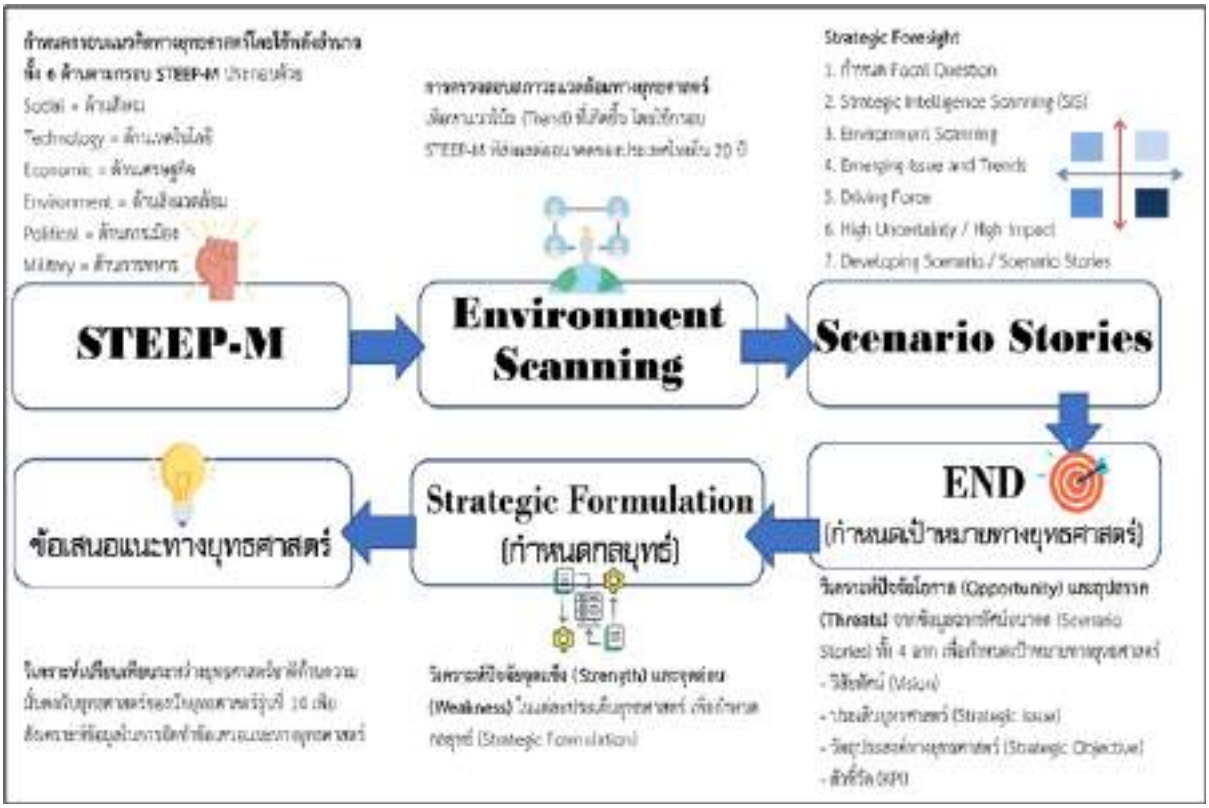

แผนภาพที่ ๑ แสดงการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

๑.๔.๔ การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลในรูปแบบการแถลงผลงานทางวิชาการ ต่อผู้บังคับบัญชาของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และผู้บริหารจากส่วนราชการ/หน่วยงานต้นสังกัดของนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์
รุ่นที่ ๑๔ ตลอดจนผู้ที่ให้ความสนใจ

๑.๕ ข้อจำกัดของการศึกษา

ระยะเวลาในการดำเนินการมีเพียงสองเดือน ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อนำมาวิเคราะห์ได้ครบถ้วนเท่าที่ควร

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ได้ภาพอนาคตด้านความมั่นคง เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)

๑.๖.๒ ได้ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล)

๑.๖.๓ ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและความมั่นคง ในการทบทวนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับภาพอนาคตด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๒
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

วิวัฒนาการของธรรมาภิบาล อภิบาลเป็นแนวคิดการปกครองที่มีมาแต่โบราณกาล นับแต่สมัยเพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์หลายท่านได้พยายามที่จะค้นหารูปแบบการปกครองที่ดี แต่ก็ยังไม่ได้ความหมายและขอบเขตที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าวิวัฒนาการของรูปแบบอภิบาลที่ดีเกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อมีการค้นหารูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตก ของประเทศที่เพิ่งได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคม และสามารถช่วยฟื้นฟูประเทศจากความเสียหาย ภายหลังจากสงคราม ซึ่งต่อมารูปแบบการปกครองดังกล่าวผสมผสานกับระบบราชการของ Weberian ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตามรูปแบบของ Weberian ยากที่จะนำไป ประยุกต์ใช้และสานต่อ เนื่องจากการขยายตัวของระบบราชการทำให้ยากต่อการจัดการและขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวตาม การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก นอกจากโครงสร้างของระบบราชการจะทำให้การปกครองบ้านเมืองขาด ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว ยังก่อให้เกิดช่องทางการบิดเบือนการใช้อำนาจและการคอรัปชั่น ในช่วงต้น พ.ศ. ๒๕๒๓ นักวิชาการส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องกันว่าแนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมโลกที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา และมีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและปรับปรุงรูปแบบการปกครองใหม่ ในช่วงเวลาดังกล่าวมีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนนานาชาติได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดีหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “Good Governance” หรือ“ธรรมาภิบาล” เมื่อย้อนยุคไปในอดีต แม้ธรรมาภิบาลจะเป็นเรื่องที่มีการพูดถึงอย่างมากในชวงปี ค.ศ. ๑๙๘๐ - ๑๙๙๐ แต่ธรรมาภิบาลก็มีความเก่าแก่เทียบเท่ากับเรื่องประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

เนื่องจากมีผู้ที่ให้คำนิยามและความหมายของคำว่าธรรมาภิบาลไว้มาก รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ได้ นำไปใช้ ดังนั้นจึงรวบรวมคำนิยามที่องค์กรหลักและบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริม
ธรรมาภิบาล ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

๑. ธนาคารโลก หรือ World Bank ได้นำไปใช้ครั้งแรกเมื่อประมาณปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ซึ่งใช้ในรายงาน เรื่อง “Sub-Sahara: From Crisis to Sustainable Growth” โดยได้ให้ ความหมายว่า Good Governance เป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของ บ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา โดยนัยของความหมายของธนาคารโลก เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีธรรมาภิบาลเพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพมีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระ ที่ทำให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝ่ายนิติบัญญัติ และสื่อที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ และตรวจสอบได้

๒. องค์การสหประชาชาติหรือ United Nations (UN) ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลเพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมาภิบาลคือการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้

๓. United Nations Development Programme (UNDP) ให้นิยามของคำว่า ธรรมาภิบาล หมายถึงการดำเนินงานของภาคการเมืองการบริหารและภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกระดับ ประกอบด้วยกลไกกระบวนการและสถาบันต่างๆ ที่ประชาชนและกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย และแสดงความเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการของการมี ส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดลำดับความสำคัญ ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ยืนอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา (สุดจิต นิมิตกุล ๒๕๔๓, ๑๓- ๒๔)

๔. ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ The Asian Development Bank (ADB) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่า นโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึงการมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงาน ตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

๕. องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น – JICA กล่าวถึงธรรมาภิบาลใน “Participatory Development and Good Governance Report of the Aid Study Committee (๑๙๙๕)” ว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พึ่งตนเองได้และมีความยุติธรรมทางสังคม

๖. Kofi Annan อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ กล่าวว่าธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการบริหารงานของรัฐที่เป็นการก่อให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม สร้างเสริมประชาธิปไตยและมีความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพในทัศนะของธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ธรรมาภิบาลเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมืองโดยให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม กระบวนการทางกฎหมายที่อิสระ ในขณะที่นิยามของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียเน้นไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมแล้ว ทั้งธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียต่างเน้นประเด็นการบริหารจัดการของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ดังนั้นแนวคิดขององค์กร ระหว่างประเทศ จึงเป็นเรื่องการสร้างความเชื่อถือและความชอบธรรมของรัฐบาลที่มีต่อต่างประเทศ

แม้ว่าประเทศไทยทำสัญญาการค้ากับประเทศตะวันตกในรัชกาลที่ ๔ (พ.ศ. ๒๓๙๘) โดยประเทศไทยเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมแต่รูปแบบการเมืองการปกครองของไทยได้ถูกปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยทีละเล็กละน้อย จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อย่างเห็นได้ชัดในสมัยรัชกาลที่ ๗ (พ.ศ. ๒๔๗๕) อย่างไร ก็ตาม การเมืองการปกครองของไทยปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไทยยังขาดเสถียรภาพและพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพหรือระดับการศึกษา ความเสมอภาคทางสิทธิและสภานภาพทางสังคม ปัญหาดังกล่าวผลักดันให้ประเทศไทยให้ ความสำคัญต่อการสร้างธรรมาภิบาล
ในประเทศไทยได้มีองค์กรที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้ความหมายของคำว่าธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

๑. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ (ยกเลิกแล้ว) ได้ระบุหลักการของคำนิยาม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ดังนี้ “การบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้ง ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็น คุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน

๒. อานันท์ปันยารชุน (๒๕๔๒) กล่าวถึง ธรรมาภิบาลว่า เป็นผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรมซึ่ง บุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไปในหลายทาง
มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลาย และขัดแย้งกันได้

๓. ธีรยุทธ บุญมี (๒๕๔๑) ชี้ว่า ความคิดธรรมรัฐเป็นการมอบอำนาจการเมืองการปกครองแบบ ใหม่ที่แข็งที่อตายตัวแต่ให้มีปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาชนและให้มีลักษณะแยกย่อยมากขึ้น แนวคิด ธรรมรัฐ คือการเป็นหุ้นส่วนกันในการบริหารและปกครองประเทศโดยรัฐ ประชาชน และเอกชน ซึ่งขบวนการอันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดีซึ่งแนวคิดนี้เกิด จากการที่ประชาชนเห็นว่า ระบบราชการล้าหลัง ทุกส่วนต้องการการปฏิรูป ต้องมีการปรับโครงสร้าง ราชการให้ดีขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น และประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชน และนักวิชาการ

ธีรยุทธ บุญมี เป็นผู้ที่อธิบายว่า ธรรมาภิบาลเป็นกระบวนความสัมพันธ์ร่วมกัน ระหว่างภาครัฐ สังคม เอกชน และประชาชน ซึ่งทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยได้นั้น ธีรยุทธ บุญมี เสนอให้ปฏิรูประบบ ๔ ส่วนคือ ปฏิรูปภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเศรษฐกิจสังคม และปฏิรูปกฎหมาย

๔. นายแพทย์ประเวศ วะสี (๒๕๔๒) อธิบายว่าการที่สังคมประกอบด้วยภาคสำคัญ ๆ ๓ ภาค คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เมื่อพิจารณาถึงธรรมาภิบาลก็จะรวมถึงความโปร่งใส ความถูกต้องของสามภาคดังกล่าว ธรรมาภิบาลในทัศนะของนายแพทย์ประเวศ วะสี จึงเป็นเสมือนพลังผลักดันที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ

๕. ศาสตราจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๔๑) ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่าการที่กลไกของรัฐ ทั้งการเมืองและการบริหาร มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบ เป็นการ ให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นด้านหลัก

๖. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (๒๕๔๓) ได้ให้ความสำคัญองค์กรประชาสังคม ซึ่ง มีส่วนในการร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทั้งนี้องค์กรรัฐจะอาศัยการบริหารการจัดการที่ดี เป็นกลไก เกื้อหนุน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการฟื้นฟูสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนให้ยั่งยืน

จะเห็นว่าความหมายและคำนิยามของคำว่า “ธรรมาภิบาล” มีความหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับ ลักษณะการปกครอง วัฒนธรรม และวัตถุประสงค์ของประเทศและองค์กรที่ผลักดันให้นำแนวคิดนี้ไปใช้ อย่างไรก็ตามคำนิยามต่าง ๆ มีแนวคิดพื้นฐานหลักการ กระบวนการและผลที่ คาดหวังที่ใกล้เคียงกันหลายประเด็นดัง อาทิเช่น การสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการปฏิรูปการบริหารการปกครองประเทศให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และกระตุ้น ให้ประชาชนทุกฝ่ายทุกระดับร่วมกันพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

คำนิยามที่หน่วยงาน และนักวิชาการต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ธนาคารโลกธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย อานันท์ ปันยารชุน ธีรยุทธ บุญมี นายแพทย์ประเวศ วะสี ศาสตราจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้นำเสนอไว้นั้นมีความสอดคล้องกับบริบทการ พัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม สังคม และลักษณะการปกครอง ปัจจุบันของประเทศ จึงอาจสรุปรวมได้ว่า “ธรรมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการ บริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน”

๒.๑.๑ หลักการธรรมาภิบาลต่างประเทศ

ธรรมาภิบาลเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันนานาชาติ เป็นแนวคิดที่นำสู่การปฏิบัติมากที่สุดแนวคิดหนึ่งในการบริหารภาคสาธารณะทั่วโลกว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์การประสบความสำร็จ คำว่า “Good Governance” มาใช้ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๙ โดยปรากฏในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) และต่อจากนั้นมาก็ มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล หลักการธรรมาภิบาล มีหลักการดังนี้

๑. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

๒. ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

๓. ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ(Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตนไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

๔. มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้

๕. ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

๖. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

๗. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting Gender Balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

๘. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนะที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

๙. การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law) พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

๑๐. ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

๑๑. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินการแทน

๒.๑.๒ หลักการธรรมภิบาลประเทศไทย

๑. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง การมีกฎ ระเบียบ ที่เป็นธรรมกับทุกฝ่ายมีการบังคับใช้อย่างเสมอภาค และไม่มีการเลือกปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน (Double Standard) มีการดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามกรอบของกฎ ระเบียบ และกรอบเวลาการปฏิบัติไม่ให้มีการใช้ไปแสวงหาประโยชน์โดย มิชอบ มีกรอบการปฏิบัติที่เคารพสิทธิและเสรีภาพ และมีการปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์

๒. หลักคุณธรรม (Virtue) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อร่วมสร้างสรรค์ให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งความ ซื่อสัตย์ จริงใจ อดทน มีระเบียบวินัย และประกอบอาชีพด้วยความสุจริตโดยไม่กระทำหรือไม่สนับสนุนการ คอร์รัปชัน พร้อมทั้งร่วมมือกันควบคุมไม่ให้เกิดการคอร์รัปชันในองค์กร

๓. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การมีความโปร่งใสเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่สามารถตรวจสอบ ได้ในทุก ๆ ด้าน อาทิ การมีระบบงานที่ชัดเจน เปิดเผยได้ มีกระบวนการให้สามารถตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจนได้ และมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้อง โปร่งใส สอดคล้องกับเวลาและ สถานการณ์

๔. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้พนักงานได้มีส่วนร่วมทางการจัดการและ การบริหารที่เกี่ยวกับการให้ข้อเสนอแนะและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรขององค์กร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน พนักงาน และเจ้าของ โดยการให้ข้อมูล การรับฟังและแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ ปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๕. หลักความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ (Accountability) หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความ สำนึกในความรับผิดชอบ การใส่ใจ การกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา การเปิดโอกาส และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ ประเมินผลที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ และจากการดำเนินงาน

๖. หลักความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency & Effectiveness) หมายถึง การบริหารจัดการอย่างมี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม สร้างสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้และดูแลรักษาสังคม สิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ยั่งยืน โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดผลการ ปฏิบัติงาน และมีองค์กรหรือบุคคลที่เป็นอิสระและเป็นที่ยอมรับของสังคมทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน

๒.๒ สามเสาหลักประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจุดเริ่มต้นโดยประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมอาสา (Association of South East Asia) เมื่อเดือนกรกรฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ เพื่อการร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ดำเนินการไปได้เพียง ๒ ปี ก็ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากความผกผันทางการเมืองระหว่างประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซีย จนเมื่อมีการฟื้นฟูสัมพันธ์ทางการฑูตระหว่างสองประเทศ จึงได้มีการแสวงหาหนทางความร่วมมือกันอีกครั้ง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ หลังจากการลงนามในปฏิญญาสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Declaration of ASEAN Concord)หรือเป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่าปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration)
อาเซียนได้จัดแยกแผนงานที่จะช่วยสร้างประชาคมเป็น ๓ เรื่องสำคัญ คือ เรื่องสำคัญ ๓ เรื่องดังกล่าวข้างต้น อาเซียนได้กำหนดชื่อเรียก เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจว่า “สามเสาหลัก” ซึ่งจะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน หรือเป็นเสาค้ำประชาคมอาเซียนในภาพรวมให้แข็งแกร่ง มั่นคง ดังนี้

๑. ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC) ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงเป็นเสาหลักความร่วมมือหนึ่งในสามเสาหลัก ที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจ เสถียรภาพ และสันติภาพ ในภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียนมีเป้าหมาย ๓ ประการ ได้แก่

๑.๑ สร้างประชาคมให้มีค่านิยมร่วมกันในเรื่องของการเคารพความหลากหลายของแนวคิด และส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของนโยบายและกิจกรรมภายใต้เสาการเมืองและความมั่นคง

๑.๒ ให้อาเซียนสามารถเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่และส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์

๑.๓ ให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยอาเซียนมีบทบาทเป็นผู้นำในภูมิภาค และจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

๒. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการ รวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบ ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีประสงค์ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

๒.๑ มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน

๒.๒ มุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี

๒.๓ ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และช่วยให้ประเทศสมาชิกเหล่านี้ เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน

๒.๔) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาตลาดในประเทศที่สาม สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน

๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือASCC) มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมี แผนปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งประกอบด้วย ความร่วมมือใน ๖ ด้าน ได้แก่

๓.๑) การพัฒนามนุษย์ (Human Development)

๓.๒) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)

๓.๓) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)

๓.๔) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)

๓.๕) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building and ASEAN Identity)

๓.๖) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

๒.๓ ไตรลักษณรัฐไทย

นิยามความหมายของ “รัฐ” นั้น มี ๔ องค์ประกอบ คือ ๑) ดินแดน (territory) ๒) ประชากร (Population) ๓) รัฐบาล (Government) และ ๔) อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ซึ่งองค์ประกอบทั้งสี่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปมิได้ มิเช่นนั้นความเป็น “รัฐ”จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้

การศึกษาเรื่อง “ไตรลักษณรัฐไทย” เป็นการศึกษาที่นำ “ปัจจัยที่มีผลต่อรัฐ”มาวิเคราะห์ โดยการตั้งคำถามว่า

ก) โครงสร้างของรัฐในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีภารกิจด้านใดบ้าง โครงสร้างเหล่านี้สัมพันธ์กันอย่างไร และในภารกิจหลัก ๆ นี้ด้านใดเป็นด้านที่เด่น และได้รับทรัพยากรไปมากที่สุด

ข) โครงสร้างของรัฐกับโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะโครงสร้างทางเศรษฐกิจนั้น โครงสร้างใดมีน้ำหนักการกำหนดลักษณะ บทบาท หน้าที่ และการเปลี่ยนแปลงในอีกโครงสร้างหนึ่งได้มากกว่ากัน และต่างได้รับผลจากพลังจากนอกสังคมอย่างไรบ้าง

ค) ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงในอนาคตจะถูกผลักดันโดยปัจจัยใด จะเป็น “การต่อสู้ทางชนชั้น” หรือจากพลังกดดันที่มีลักษณะหลากหลายที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นการต่อสู้ทางชนชั้นเท่านั้น แต่เกิดจากความพยายามของรัฐในการเข้าแทรกแซงสังคม และจากปฏิกิริยาโต้กลับของพลังทางสังคมต่าง ๆ รวมทั้ง ชนชั้นและกลุ่มชนอื่น ๆ ที่อาจมีลักษณะผสมผสานทั้งทางด้านชนชั้น ทางภูมิภาค หรือท้องถิ่น ทางศาสนา ทางอุดมการณ์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตก็เป็นได้

การกล่าวถึง “ไตรลักษณ” หรือลักษณะสามด้าน หรือสามมิติ มีนัยสำคัญ คือ แต่ละด้านต่าง ๆ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก แต่ละด้านขับดันซึ่งกันและกัน และเคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กันในบางสภาพการณ์ มิติหนึ่ง ๆ อาจเป็นด้านหลัก ส่วนมิติอื่นเป็นด้านรอง แต่มิติด้านรองก็ดำรงอยู่ได้ มิได้ถูกขจัดหรือบดบังไปโดยสิ้นเชิง ลักษณะสามมิติของรัฐที่กล่าวถึงนี้ เกิดจากพัฒนาการอันยาวนาน และมีที่มาที่ไปไม่เฉพาะแต่พลังจากภายนอกสังคมเท่านั้น หากแต่ยังได้รับอิทธิพลจากภายนอกอีกด้วย ไตรลักษณรัฐเป็นผลผลิตของสังคมไทยยุคใหม่ที่เกิดขึ้นหลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ และมีความเด่นชัดมากขึ้นควบคู่ไปกับการท้าทางอำนาจรัฐด้วยกำลังรุนแรงจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในสมัยนั้น ตลอดจนพลังปฏิรูปของกลุ่มชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง

ไตรลักษณรัฐ หมายถึง รัฐที่ประสานเหตุผลของรัฐสามด้านเข้าไว้ด้วยกัน คือ ด้านความมั่นคง ด้านการพัฒนาหรือเศรษฐกิจ และด้านประชาธิปไตยหรือการเมือง และมีโครงสร้างที่รองรับนามธรรมทั้งสามมิตินี้ ความมั่นคง เป็นเป้าหมายหลักของรัฐประชาชาติ และมีโครงสร้างหลัก คือ กลไกของรัฐด้านการใช้กำลังบังคับ ซึ่งมีกฎหมายรองระบบการใช้ความรุนแรงอย่างชอบธรรม

การพัฒนา เป็นเหตุผลใหม่ของรัฐที่ช่วยให้กลไกอำนาจดั้งเดิมสามารถปรับตัวและบทบาทได้ รวมทั้งการสืบทอดระบบทุนนิยมได้อย่างดีขึ้น การสืบทอดทุนนิยมด้วย “การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม” ช่วยให้กลไกของรัฐขยายตัวได้กว้างขวางยิ่งขึ้น และแทรกแซงไปในส่วนต่าง ๆ ของสังคม ทั้งแนวตั้งและแนวราบตลอดจนเป็นหมุดเชื่อมระบบเศรษฐกิจ - สังคม – การเมืองโลก กับระบบเศรษฐกิจ- สังคมการเมืองไทยที่สำคัญ ประชาธิปไตย เป็นมิติทางการเมืองที่ประสานกันได้ดีกับความมั่นคงและการพัฒนาแบบทุนนิยมในขั้นปลาย หรือในระยะยาว แต่ในระยะแรกเริ่ม ประชาธิปไตยเป็นมิติของไตรลักษณ์รัฐที่เป็นการท้าทาย มิติแรก (ความมั่นคง) และก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในสังคม ที่มาจากกลุ่มพลังที่ได้รับผลกระทบจากการมุ่งเน้นสองมิติแรกมากจนเกินไป

ไตรลักษณ์รัฐ เป็น สกรรมรัฐ (Activist State) ที่ประสานเหตุผลของการดำรงอยู่สามด้านอย่างแยกกันไม่ออก ลำพังความมั่นคงด้านเดียวย่อมมีเหตุผลที่ทำให้เกิดภาวะที่ชนชั้นนำจะต้องถูกโดดเดี่ยวจากพลังทางสังคม แต่การพัฒนาโดยขาดมิติด้านความมั่นคงย่อมทำให้พลังทางสังคมปราศจากเสถียรภาพ และความมั่นคงต่อเนื่อง อันเป็นเกราะป้องกันระบบเศรษฐกิจโดยเฉพาะเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และการเน้นมิติประชาธิปไตยโดยละเลยความมั่นคงและการพัฒนา ย่อมทำให้กลุ่มชนที่มีความสำคัญทางการเมือง คือ เจ้าหน้าที่ในกลไกของรัฐ เกิดความไม่พอใจและถูกควบคุมโดยพลังจากสังคมมากจนกระทั่งนำไปสู่การล้มล้างสถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตยเสียได้

๑. มิติด้านความมั่นคง

เป็นเหตุผลหลักของรัฐไทยเป็นเวลาช้านาน และเป็นก้าวแรกของการดำเนินงานของรัฐประชาชาติในสมัยใหม่ที่สอดคล้องกับการรักษาและสืบทอดระบอบการเมืองการปกครองทุกระบอบ โครงสร้างของมิติด้านความมั่นคง ได้แก่ กลไกของรัฐด้านการใช้กำลังบังคับ (กองทัพ/ทหาร ตำรวจ) ความมั่นคงเป็นเงื่อนไขของการรักษาความสงบภายในสังคม และการป้องกันการรุกรานจากภายนอก โครงสร้างของรัฐในด้านนี้จึงมีมาก่อนโครงสร้างของรัฐด้านอื่น ๆ ดังนั้น กลไกของรัฐที่ทำหน้าที่นี้จึงมีความสำคัญ มีความเป็นมาที่ต่อเนื่อง ยาวนาน และได้รับการปรับปรุงให้มีความทันสมัยและเข้มแข็งอยู่เสมอ พิจารณาในแง่นี้ กองทัพและทหารจึงมีลักษณะทางการเมืองเป็นด้านหลัก เพราะกองทัพเป็นกลไกหลักของรัฐในการใช้อำนาจที่มีความรุนแรงได้โดยมีกฎหมายรองรับ มิติด้านความมั่นคงและมีความสำคัญเหนือมิติอื่น ๆ เมื่อรัฐถูกท้าทาย ไม่ว่าจะเป็นการภายนอกหรือภายในสังคม และในกรณีที่พลังท้าทายอำนาจรัฐภายในสังคมได้รับการสนับสนุนจากพลังภายนอกด้วยแล้ว ยิ่งมีผลทำให้กลไกด้านนี้ของรัฐมีบทบาทหรือกลไกของรัฐด้านอื่น ๆ และทำให้มิติด้านความมั่นคงมีลำดับความสำคัญสูงสุดในการได้รับการจัดสรรทรัพยากรจากรัฐ รวมทั้ง การนำเหตุผลของความอยู่รอดของรัฐ เป็นเหตุผลเหนือเหตุผลด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนา และประชาธิไตยด้วย แม้มิติความมั่นคงจะเป็นลักษณะสำคัญของการจรรโลงรัฐมาแต่โบราณกาลก็ตาม แต่ในยุคก่อนการท้าทายของลัทธิคอมมิวนิตส์ มิติความมั่นคงมิได้ก่อให้เกิดการปรับ หรือขยายกลไกของรัฐอย่างรอบด้าน เหมือนดังที่เคยเกิดในสมัยแห่งการต่อสู้อย่างเป็นรูปธรรมกับลัทธิคอมมิวนิสต์มิติด้านความมั่นคงของรัฐ ได้รับแรงกดดันจากพลังภายนอกโดยตรง โดยเฉพาะมหาอำนาจที่เป็นมิตรประเทศ และมีสถานภาพเป็น “ลูกพี่” ผู้ให้ความปกป้องคุ้มครองทางยุทธศาสตร์แก่ภูมิภาคนี้อยู่ ดังนั้น การปรับตัวของกลไกรัฐด้านความมั่นคง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับกลไกรัฐด้านอื่น ๆ ตามมาด้วย กองทัพและตำรวจ ซึ่งเป็นกลไกของรัฐด้านการใช้กำลังบังคับ จึงมีการเพิ่มเติมโครงสร้างย่อยเพื่อรับกับภัยคุกคามรัฐตามคำชี้แนะของสหรัฐอเมริกา การจัดตั้งตำรวจตระเวนชายแดน ศูนย์สงครามพิเศษ กองอำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ (กอ.ปค.) เป็นการแนะนำส่งเสริมและสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาโดยตรง มิใช่การริเริ่มของรัฐบาลไทย โดยที่ในระยะแรกนั้น กลไกหลักของรัฐคือ กองทัพยังปรับตัวไม่ทัน เนื่องจากกำลังพล โดยเฉพาะระดับผู้นำกองทัพส่วนใหญ่ ได้รับการศึกษา ฝึกฝนในการทำสงครามแบบเก่า รวมทั้งการจัดองค์กรของกองทัพก็ยังคงเป็นการจัดเพื่อดำเนินการตามสงครามแบบเก่า การกดดัน การชี้แนะจากภายนอก ได้ทำให้กลไกของรัฐเริ่มมีการปรับทางโครงสร้าง แต่การปรับเปลี่ยนด้านความคิด ทั้งทางด้านยุทธศาสตร์ และวิธีคิดทางการเมืองเป็นไปอย่างเชื่องช้า มีความไม่สม่ำเสมอในระดับต่าง ๆ และมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันในสนาม

เมื่อต้องเผชิญการท้าทายจากพรรคคอมมิวต์แห่งประเทศไทย มิติของความมั่นคง จึงมีความหลากหลายมากกว่ามิติของความมั่นคง เพราะแต่เดิมนั้น ความมั่นคงของชาติเท่ากับการเป็นเอกราชและการปลอดจากการรุกราน หรือความสามารถด้านการต้านทานการคุกคาม รุกรานจากภายนอก กลไกของรัฐหรือกองทัพ จึงมีเหตุผลของการดำรงอยู่เพียงอย่างเดียว คือ การต่อสู้ทางการทหารกับกำลังต่างชาติ แม้บางกรณีจะได้มีการใช้กองกำลังทางทหารเพื่อปราบปรามความไม่สงบบ้างเป็นบางครั้ง แต่โดยทั่วไปแล้ว กลไกของรัฐคือกองทัพนั้น มีลักษณะทางการทหารมากกว่าการเมือง ตราบจนสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนรัชต์ กองทัพจึงมีลักษณะทางการเมืองมากขึ้นเป็นลำดับ

แม้ว่าคณะทหารจะมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ และมีการรัฐประหารหลายครั้งก็ตาม แต่คณะทหารยังมิได้ทำการล้มล้างระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น มิติประชาธิปไตย จึงดำรงอยู่ควบคู่ไปกับมิติความมั่นคง เป็นเวลายาวนานพอสมควร แม้ไม่ต่อเนื่องก็ตาม แต่อาจกล่าวได้ว่ายังมิได้ถูกลบล้างไป แม้จะมีการทำรัฐประหาร แต่หลังจากนั้นก็ได้เริ่มกระบวนการประชาธิปไตย (การตรากฎหมาย และการจัดให้มีกระบวนการเลือกตั้ง) ในสมัยแรกเริ่มสหรัฐอเมริกามีนโยบายสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ แนวคิดการใช้กลไกหลักของรัฐ (กองทัพและตำรวจ) เพื่อต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ จึงถูกนำเข้ามายังชนชั้นนำไทย ซึ่งในระยะต้น แนวคิดนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับของผู้นำทหารรุ่นเก่ามากเท่าใด สหรัฐอเมริกา จึงไปเริ่มต้นกับตำรวจก่อน

ดังนั้น เมื่อพิจารณามิติความมั่นคงของไตรลักษณรัฐ เราจึงต้องอธิบายจุดเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในเหตุผลใหม่ที่กระทบถึงความมั่นคงด้วย แนวคิดที่สำคัญที่สุดที่สหรัฐอเมริกานำมาก็คือ การที่กลไกของรัฐจะต้องมีอำนาจมากพอเพื่อรับการเผชิญหน้ากับลัทธิคอมมิวนิสต์ และถ้ามีความจำเป็นจะต้องครอบงำมิติทางประชาธิปไตย หรือลดความสำคัญลงไป หรือ “แช่เย็น” ไว้ก่อนก็ต้องกระทำจะเห็นได้ว่า การท้าทางของลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นรูปธรรมมากขึ้นนั้น การท้าทายดังกล่าวเป็นการท้าทายแบบพหุมิติ (Multi-Dimensional Challenges) และเป็นการท้าทายรัฐอย่างทั่วด้านอย่างถอนรากถอนโคน ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กล่าวอีกทางหนึ่งคือ การท้าทายอย่างทั่วถึงของลัทธิคอมนิมิวนิสต์นั้น มีทั้ง (ก) อุดมการณ์ (ข) พรรคการเมือง (ค) แนวร่วมและองค์กรบังหน้าต่าง ๆ (ง) กองกำลังติดอาวุธ และ (จ) การสนับสนุนทางด้านอุดมการณ์และทรัพยากรกำลังคน อาวุธ และการสื่อสารจากภายนอกประเทศ การรับเอายุทธศาสตร์ความมั่นคง และการพัฒนาแบบใหม่มาใช้ได้ส่งผลกระทบต่อลักษณะของรัฐไทย ทั้งทางด้านเหตุผลและอุดมการณ์ ที่นำเอาการพัฒนาทางเศรษฐกิจเข้ามาแทนประชาธิปไตย ลดมิติด้านประชาธิปไตยและการมีสวนร่วมทางการเมือง จัดตั้งโครงสร้างและกลไกของรัฐทางการพัฒนาขึ้นใหม่ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับศูนย์กลาง (สภาพัฒนาเศรษฐกิจ สำนักงบประมาณ สำนักงานส่งเสริมการลงทุน) ระดับกระทรวง ทบวง กรม และกอง ระดับภูมิภาคลงไปถึงระดับตำบลและหมู่บ้าน เพิ่มบทบาทและขยายหน้าที่ จำนวนเจ้าหน้าที่ของระบบราชการมากขึ้น ตลอดจนประสานการร่วมมือระหว่างสถาบันหลักต่าง ๆ ในสังคมไทยเพื่อการพัฒนาได้มากยิ่งกว่าแต่ก่อน

๒. มิติการพัฒนา

มิติการพัฒนา เป็นเหตุผลใหม่ของรัฐที่มีพลังอย่างยิ่ง และเป็นพลังที่ก่อให้เกิดการปรับโครงสร้างของรัฐทุกระดับ ปรับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมตลอดจนก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนระหว่างพลังภายในสังคมกับระบบเศรษฐกิจโลกด้วยการพัฒนาเป็นอุดมการณ์ใหม่ที่โดยลักษณะทางด้านแนวคิดแล้วมีความทั่วไป และมีเสน่ห์สำหรับพลังส่วนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกลไกของรัฐ และที่เป็นพลังเอกชน เพราะแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเป็นนามธรรมที่มีลักษณะด้านปณิธาน (Positive) มากกว่านิเสธ (Negative) กล่าวคือ มีลักษณะด้านบูรณาการ (Integrative) มากกว่าการแยกสลาย (Disintegrative) ด้านที่ประสานกับมิติด้านความมั่นคงได้มากกว่าที่จะขัดแย้ง เพราะทั้งสองมิติต่างเน้นคุณค่าของการมีเสถียรภาพ และความต่อเนื่องด้านกว้างที่ครอบคลุมทั้งสังคมมากกว่าด้านแคบเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคม ด้านส่งเสริมบทบาทของกลไกอำนาจรัฐ มากกว่าการ บั่นทอนหรือจำกัดอำนาจรัฐ ด้านการแสดงออกภายนอกว่าไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง มากกว่าการเป็นเรื่องการเมือง ด้านของการจัดการอย่างมีระบบ มีเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ การใช้วิทยาการ เทคนิคแผนใหม่ที่สามารถกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงสังคมได้มากกว่าด้านของการตัดสินใจด้วยผลประโยชน์อันคับแคบด้วยเหตุผลทางการเมือง การไม่มีระบบและความระส่ำระส่ายปราศจากทิศทาง

ที่สำคัญที่สุด การที่รัฐไทยมีมิติการพัฒนาได้ทำให้สถาบันหลักดั้งเดิมของไทยที่เป็นแหล่งอำนาจทางสังคมและการเมืองในความเป็นจริง ซึ่งได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนา และสถาบันข้าราชการ สามารถมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้มากขึ้นเป็นลำดับ เพราะการพัฒนามิได้เป็นนามธรรมที่บ่งบอกถึงสัญลักษณ์ หรือกิจกรรมที่เป็น “การเมือง” ในขณะที่มิติประชาธิปไตยเป็นนามธรรมที่บ่งบอกถึงลักษณะทางการเมือง ซึ่งทางด้านแนวคิด - ทฤษฎี และทางด้านการจัดโครงสร้างทางสถาบัน องค์กร และความสัมพันธ์ทางอำนาจต่าง ๆ นั้น เน้นความสำคัญและบทบาทของพลังในสังคมเป็นพลังเอกชน มากกว่าความสำคัญและบทบาทของรัฐ และกลไกของรัฐ กล่าวอีกทางหนึ่งคือ การพัฒนาเป็นอุดมการณ์และเป็นกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้รัฐและกลไกของรัฐสามารถปรับเปลี่ยนบทบาท ขยายอำนาจการควบคุมชี้นำสังคมได้ เป็นการทำให้รัฐสามารถขยายวงล้อมสังคมได้กว้างขวางขึ้นอีก เพื่อป้องกันการถูกพลังทางสังคมล้อมและกำจัดอำนาจรัฐ การพัฒนาจึงเป็น “มิติหลักของไตรลักษณรัฐ” เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการสืบทอดระบอบการเมือง - เศรษฐกิจ - สังคมไทย ภาย

ใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในสังคม เหตุที่การพัฒนากับความมั่นคง เป็นมิติด้านหลักของไตรลักษณรัฐนั้น เพราะมิติ ทั้งสองส่งเสริมมากว่าที่จะจำกัดแหล่งอำนาจที่แท้จริงของสังคมไทย แต่ “ความเป็นการเมือง” ของมิติประชาธิปไตยนั้น ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่ทรงสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้ เพราะทรงอยู่เหนือการเมือง ทำให้สถาบันศาสนาไม่อาจเข้าร่วมทางการเมืองได้เพราะมิใช่กิจของสงฆ์ ทำให้กองทัพและคณะทหารถูกกันออกจากการร่วมใช้อำนาจ หรือจะต้องเป็นเพียงเครื่องมือหรือกลไกของผู้มีอำนาจทางการเมือง ซึ่งตามระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ พรรคการเมืองหรือพันธมิตรของพรรคการเมืองที่มีฐานกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่ทางด้านความชอบธรรมนั้น อิงอยู่กับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทำให้ข้าราชการพลเรือนต้องอยู่ภายใต้อำนาจและการควบคุมของพรรคการเมือง

นอกจากนี้ มิติทางประชาธิปไตยยังมีผลในระยะยาวต่อการสร้างพลังทางสังคามให้ ล้อมรัฐ จำกัดอำนาจบทบาทของรัฐ เพิ่มอำนาจและบทบาทของเอกชน และเน้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจที่มีแกนหมุนอยู่ที่กลไกและพลังของตลาด (Market mechanism and market forces) มากกว่านโยบาย และการชี้นำการแทรกแซงของรัฐ หรือกลไกของรัฐ

มิติความมั่นคง และมิติการพัฒนา จึงประสานกันอย่างสนิทแนบแน่น โดยมีอุดมการณ์ โครงสร้างสถาบัน กระบวนการกิจกรรม ที่สอดคล้องไม่ขัดแย้งกัน ประสานกันสองมิตินี้ ทำให้กลไกของรัฐด้านการใช้กำลังบังคับและกลไกด้านอุดมการณ์ การกล่อมเกลาทางสังคม สามารถปรับหรือขยายบทบาทได้ โดยการประสานสองมิตินี้ เป็นการประสานรัฐประโยชน์ หรือสาธารณประโยชน์กับอัตตประโยชน์ของกลไกของรัฐด้วย ในแง่ของกลไกด้านอุดมการณ์และการกล่อมเกลา มิติด้านการพัฒนาได้กลายเป็นอุดมการณ์ และวิถีชีวิตไม่เฉพาะแต่ในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่แทรกลงไปถึงประชาชนทั่วไปทั้งทางดิ่งและทางราบ ในขณะที่มิติประชาธิปไตยไม่อาจแทรกลงไปได้ถึงประชาชนระดับล่างสุด การแผนขยายอุดมการณ์การพัฒนาเป็นไปอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งภายในกลไกของรัฐ (ระบบราชการทหาร – พลเรือน) และยังส่วนต่าง ๆ ของสังคม ทั้งในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมระดับย่อยต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนระดับล่างสุดที่ได้ผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ ของรัฐด้วย ภายใต้สมัยแห่งการพัฒนา กลไกของรัฐด้านการกล่อมเกลา คือ สถาบันการศึกษา ทุกระดับจึงขยายตัวรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากจำนวนของข้าราชการครูที่มีเป็นจำนวนมากสุดของข้าราชการฝ่ายพลเรือนทุกประเภท

รัฐไทยในสมัยแห่งการพัฒนาได้ขยายกลไกด้านอุดมการณ์การกล่อมเกลาไปมากและให้ความสำคัญกับการศึกษาแก่ประชาชนมากกว่าสมัยใด ๆ ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ไตรลักษณรัฐมีความแข็งแกร่ง เพราะมีการเน้นการพัฒนากลไกของรัฐด้านอุดมการณ์ และการกล่อมเกลาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีการช่วยหนุนเกื้อกูลการกล่อมเกลาทางความคิด ความเชื่อ ประเพณีจากสถาบันศาสนา (วัดและพระสงฆ์) ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศอีกด้วย

ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยละเลยการกระจายรายได้ ในระยะแรกของการพัฒนาก่อให้เกิดปัญหาตามมานานับประการ จนสรุปได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจไทยเป็นการอำนวยความสะดวกในการขูดผลผลิตส่วนเกินจากสาขาเกษตร ตลอดจนเป็นเงื่อนไขที่ทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเข้ามาแทรกแซงนโยบายทางเศรษฐกิจไทย โดยผ่านช่องทางความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ จนมีผลบังคับให้ไทยมีนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิด และอนุญาตให้ทุนของเอกชนทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ เข้ามาในระบบเศรษฐกิจในเวลาต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๕๐๑ ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ และผู้ใกล้ชิดได้รับเอาแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิดที่เน้นการลงทุนโดยเอกชนต่างประเทศ เพื่อช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในช่วงดังกล่าว เกิดขึ้นจากการเสนอเหตุผลด้านความมั่นคงเป็นด้านหลัก และจึงชักชวนให้ใช้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นวิธีการแก้ปัญหาความด้อยพัฒนา

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างพลังภายนอกกับกลไกของรัฐไทย แม้ในช่วงแรกจะมีรูปธรรมของการแทรกแซงอย่างชัดเจน แต่เนื่องจากลักษณะทางความเป็นราชการของกลไกรัฐ กลับกีดขวางการเติบโตของทุนนิยม เนื่องจากรัฐราชการจะมีการออกกฎระเบียบที่เคร่งครัด และมีขั้นตอนการดำเนินการที่ล่าช้า มีหน่วยงานหลายส่วนที่เกี่ยวข้อง จนเป็นเหตุให้การลงทุน และการขยายทุนมิได้เป็นไปรวดเร็วเหมือนในโลกเสรีโดยทั่วไป เช่นนั้น จึงปรากฏว่ามีการออกกฎหมายต่าง ๆ ทั้ง พระราชบัญญัติ ประกาศคณะปฏิวัติพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ก่อนที่จะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และก่อนที่พลังภายนอกเข้ามาแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ – การเมืองไทยนั้น กลไกของรัฐแบบดั้งเดิมก็มีการดำรงอยู่ และได้มีการสั่งสมอำนาจด้านกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนต่าง ๆ มานานแล้ว กลไกเหล่านี้แบ่งเป็นส่วน ๆ เพื่อรักษาราชอาณาจักรทางราชการ ตลอดจนมีค่านิยม พฤติกรรมความเคยชินในการปฏิบัติงานที่มิได้มีลักษณะการจัดการ แต่เป็นการบริหารและการปกครอง ลักษณะของการดำเนินงานของรัฐแบบการบริหารราชการ (Administration) เน้น

การควบคุม (Control) มากกว่าการจัดการ (Management) และการอำนวยความสะดวก ดังนั้น ในมิติการพัฒนา เป็นเงื่อนไขที่กลไกของรัฐได้อาศัยประโยชน์เพื่อขยายบทบาทของตนมากกว่าที่จะให้มิติการพัฒนาเป็นเครื่องมือเอื้อประโยชน์ต่อทุนต่างชาติหรือทุนภายในชาติ กล่าวได้ว่า ต้องแยกระหว่างการยอมรับข้อชี้แนะและนำมาจัดโครงสร้าง กับการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของหน้าที่ที่พึงกระทำโดยโครงสร้างนั้น เพราะรัฐไทยมิใช่อาณานิคมของประเทศหรือพลังภายนอกโดยตรง การแทรกแซงทางนโยบายของชาติอื่นอาจจะมี แต่ไม่อาจเป็นประสบความสำเร็จเนื่องจากปัญหาของระบบราชการ

ในขณะที่มิติการพัฒนาได้สร้างอำนาจให้แก้กลไกของรัฐในการขยายอำนาจการควบคุมแต่ก็มีผลในการลดการผูกขาด หรือการครอบงำหน่วยงานต่าง ๆ ของกลไกหลักดั้งเดิมของรัฐเช่นกัน ตัวอย่างเช่น อำนาจของกระทรวงมหาดไทย ที่มีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลงภายหลังสมัยแห่งการพัฒนา กล่าวคือ มิติการพัฒนาได้เปิดโอกาสให้กลไกย่อยของรัฐที่เคยอยู่นอกวงอำนาจและมีบทบาทน้อย ได้เข้ามาร่วมในกระบวนการพัฒนามากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต เช่น การเข้าร่วมการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับกระทรวงมหาดไทย แทนที่จะให้มีเพียงกระทรวงมหาดไทยที่มีบทบาทกว้างขวางเช่นแต่ก่อน ดังนี้จึงเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาจึงมีสองด้านสองระดับ คือ ๑) การขยายวงของการมีส่วนร่วมระหว่างกลไกย่อยของรัฐ และ ๒) การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของประชาชน โดยเฉพาะองค์กรอาสาสมัคร และองค์กรเอกชน เป็นต้น

ดังนั้น รัฐไทยในสมัยแห่งการพัฒนา จึงเป็นทั้งรัฐที่มีมิติด้านการควบคุม บังคับ และด้านการให้บริการทางสังคม ซึ่งเป็นความจำเป็นของการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐราชการ – อำนาจนิยมต้องแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนเพื่อลดความรู้สึกต่อต้านระบอบการเมือง รัฐจึงไม่พยายามขยายฐานภาษี ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลต้องการความสนับสนุนทั้งจากพลังส่วนที่อยู่ในระบบทุนนิยมและจากประชาชน

ในมิติของการพัฒนา รัฐได้ใช้ทรัพยากรของรัฐในกิจกรรมหลักที่เปลี่ยนไปจากเดิม คือ มิติของการพัฒนาได้ให้บทบาทแก่กลไกย่อยของรัฐด้านอื่น ๆ จากการด้านการใช้กำลังบังคับ (มิติด้านความมั่นคง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณที่นำไปเพิ่มเติมให้กิจการด้านอื่น ๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข

มิติในการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐและกลไกของรัฐ การลงทุนและการใช้จ่ายของรัฐ ทำให้รัฐเป็น สหกรรมรัฐ (Active State) ที่เข้าแทรกแซงควบคุมระบบเศรษฐกิจ จึงทำให้สกัดกั้นการเติบโตของทุนนิยม ทั้งในแง่อำนาจทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม และเป็นรัฐที่มีความเป็นอิสระ (Autonomy) จากสังคม โดยพิจารณาจากการมีกลไกที่สลับซับซ้อนและมีระบบกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับอำนาจ และการจัดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม

๓. มิติประชาธิปไตย

มิติประชาธิปไตย มีลักษณะทางการเมืองที่ต้องอาศัยพื้นฐานจากพลังหลายส่วนของสังคม ในการวิเคราะห์ความเกี่ยวพันระหว่างมิติประชาธิปไตย กับมิติทางความมั่นคง และมิติการพัฒนา จุดกำเนิดของประชาธิปไตย เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาของมิติย่อยด้านต่าง ๆ เพราะมิติทางประชาธิปไตยเป็นจุดแตกหักของการเปลี่ยนอำนาจทางการเมือง ซึ่งควรส่งผลต่ออำนาจทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย กำเนิดประชาธิปไตยไทยมาจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในโครงสร้างส่วนบนของรัฐเป็นด้านหลัก กล่าวคือ ความขัดแย้งระหว่างพลังทางการสืบทอดวิถีทางการเมือง การปกครอง กับความสัมพันธ์ทงอำนาจระหว่างชนชั้นนำ ที่กุมอำนาจทางการเมือง กับชนชั้นราชการที่เป็นอำนาจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดความขัดแย้งภายในชนชั้นปกครอง คือ ระหว่าง อำนาจ (State Power) ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางอำนาจ กับ กลไกของรัฐ (State Apparatus) ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการทหารและพลเรือน

ความขัดแย้งดังกล่าวเกิดจากจิตสำนึกที่เปลี่ยนแปลงของชนชั้นราชการที่เริ่มมีจิตสำนึกในการรับใช้รัฐมากกว่าการรับใช้สถาบันพระมหากษัตริย์จากผลประโยชน์ของชนชั้นข้าราชการซึ่งผูกพันอยู่กับความเจริญก้าวหน้าของรัฐ และการขยายตัวของระบบราชการ (ทั้งทหาร – พลเรือน) จากความต้องการที่จะล้มระบบการเมืองเก่า เพื่อพิทักษ์ให้รัฐคงอยู่ต่อไปได้ เพื่อเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ระบอบการเมืองถูกสถาปนาขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงมีโครงสร้างทางการเมืองที่มิได้สะท้อนลักษณะชนชั้นอื่นใด นอกจากสะท้อนผลประโยชน์ของระบบราชการทหารและพลเรือน

เป็นด้านหลักมากกว่าสะท้อนผลประโยชน์ของการสะสมทุน ทั้งนี้ เนื่องจากคณะราษฎรมุ่งจำกัดอำนาจและอิทธิพลของระบอบเก่า ในขณะที่จำกัดอำนาจและอิทธิพลของพลังเศรษฐกิจ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นส่วนหนึ่งหรือผูกพันอยู่กับชนชั้นนำในระบอบเก่า และมีเชื้อสายจีน (การร่วมมือของรัฐกับพ่อค้าเชื้อสายจีน)

มิติประชาธิปไตย มีลักษณะสองด้าน คือ

1) ประชาธิปไตยตามการตีกรอบของข้าราชการ

2) ประชาธิปไตยแบบเปิด ซึ่งสัมพันธ์กับการมีการเลือกตั้ง พรรคการเมือง การที่หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้นำรัฐบาล การมีสภาผู้แทนราษฎรที่มีอำนาจทัดเทียมกับฝ่ายบริหาร ตลอดจนมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังภายนอกสภาอย่างเสรี

ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีผลอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจระบอบการเมืองไทย ที่เรียกว่า “ทวิภาวะทางการเมืองไทย” การแยกส่วนของประชาธิปไตย สอบรูปแบบดำรงควบคู่กันไป นำไปสู่ภาวะกึ่งประชาธิปไตย และการมำให้สภาวะกึ่งประชาธิปไตยมีความเป็นสถาบันในระยะยาว

ประชาธิปไตยจะคงอยู่ได้ จะต้องมีกลไกที่ทำหน้าที่สืบทอดอุดมการณ์ จิตสำนึก และมีกลไกในการระดมสรรพกำลังการสนับสนุนจากภาคประชาชน กลไกที่สะท้อนผลประโยชน์และมติของกลุ่มชนต่าง ๆ ตลอดจนกลไกในการจัดทำนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการ และประโยชน์ของกลุ่มชนต่าง ๆ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบอบการเมือง จึงจัดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มพลังต่าง ๆ ให้อยู่ร่วมกันได้โดยสันติ ในสังคมตะวันตกที่มีการปฏิวัติของชนชั้นนำ ประชาธิปไตยเป็นทางเลือกที่มีลักษณะสายกลางประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนายทุนกับผู้ใช้แรงงาน จึงพบว่า ประชาธิปไตยในสังคมที่มีการพัฒนาของทุนนิยมสูง มักหลีกเลี่ยงความเป็นปฏิปักษ์ และความขัดแย้งทางชนชั้นด้วยการสร้างรัฐสวัสดิการขึ้น

เมื่อ “ราชการ” เป็นผู้สถาปนา “ประชาธิปไตย” ข้าราชการจึงเป็นฝ่ายกำหนดกติกา กลไก และกระบวนการประชาธิปไตยในระดับต่าง ๆ ดังนั้น ด้านหนึ่งของประชาธิปไตยจึงมีลักษณะเป็นทางราชการ อีกด้านหนึ่งเป็นประชาธิปไตยของพลังนอกระบบราชการ ประชาธิปไตยทางราชการมีตัวแทนของระบบเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร (นายกรัฐมนตรี) มีกลไกย่อยและนายทุนภายใต้การอุปถัมภ์อยู่ในวุฒิสภา การสืบทอดระบอบประชาธิปไตยที่มีส่วนราชการนี้มีมาอย่างต่อเนื่อง และมีกลไกย่อยในระบบราชการทั้งพลเรือน และทหารทำหน้าที่ “ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย” มีการจัดตั้งกลุ่มประชาชน ทั้งที่เป็นกลุ่มอาชีพ (เกษตรกร) กลุ่มอุดมการณ์ และกลุ่มมวลชนติดอาวุธ นอกจากนี้ ยังมีกลไกทางอุดมการณ์ที่ให้การกล่อมเกลาทางการเมือง เช่น มีสถานีวิทยุโทรทัศน์ในความควบคุม มีการจัดรายการชี้แนะความคิด ปลุกเร้าความสำนึกและต่อสู้กับสิ่งที่รัฐกำหนดว่าเป็นศัตรูของรัฐอีกด้วย

“ประชาธิปไตยแบบราชการ” (Bureaucratic Democracy) ด้านหนึ่งเกิดจากการตอบโต้กับการท้าทายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และอีกด้านหนึ่งเกิดจากความขัดแย้งในตัวของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม แต่ต้องการสกัดการเปลี่ยนแปลงอำนาจเศรษฐกิจให้เป็นอำนาจทางการเมืองนั่นเองและมิตินี้เป็นการสังเคราะห์ที่เกิดจากผลการผสมผสานระหว่างมิติความมั่นคงกับมิติการพัฒนาเพราะกลไกของรัฐสามารถอาศัยเงื่อนไขของการพัฒนากำหนดนโยบายรวมทางเศรษฐกิจในการส่งเสริม และการจำกัดการสะสมทุนพร้อม ๆ กันไป ระบอบกึ่งประชาธิปไตยจึงเริ่มมีความเป็นสถาบันมากขึ้นเพราะมิติความมั่นคง และมิติการพัฒนานั้น มีการเปลี่ยนแปลงการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา

การปรับเปลี่ยนมิติความมั่นคงนั้น ได้ประสานกับมิติการพัฒนา แต่ยังยืนหยัดแยกตัวเองจากมิติประชาธิปไตยแบบที่ไม่ใช่ราชการอยู่ โดยจะเห็นได้จากการวิจารณ์นักการเมือง และพรรคการเมืองของผู้นำกองทัพ และผู้นำในระบบราชการตลอดจนถึงการผนึกกำลังของปลัดกระทรวงต่าง ๆ ภายใต้การประสานงานของเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ผู้เคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการ สภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อเผชิญกับการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่พรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎร

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีผลกระทบโดยตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมไทยทางด้านต่างประเทศ ได้แก่ การที่สหรัฐอเมริกาให้ความสนใจภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มากขึ้นการเคลื่อนไหวของรัสเซีย ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าไปเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สหรัฐอเมริกาเริ่มนโยบายกีดกันทางการค้า และนโยบายภายในเกี่ยวกับการสนับสนุนการเกษตรและอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงขาดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เนื่องจากมีปัญหาด้านการพิจารณาชั่งน้ำหนักผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีผลกระทบโดยตรงต่อระบบราชการ ซึ่งไม่อยู่ในฐานะที่จะรองรับการพัฒนาซึ่งมียุทธศาสตร์ใหม่ได้ ในขณะเดียวกัน การเติบโตของภาคเอกชน ทั้งทางด้านการขยายกิจการทางเศรษฐกิจ และทางด้านทรัพยากรบุคคล เทคนิคที่ทำมาใช้บริหารจัดการ ตลอดจนทัศนคติและพฤติกรรมในการทำงาน ทำให้ระบบราชการต้องกลับมาทบทวนบทบาทของตนมากยิ่งขึ้น

ภายใต้สภาพการณ์เช่นนี้ กลไกของรัฐต้องหันมาเผชิญหน้าตนเองและต้องพัฒนา และเร่มดำเนินการปรับเปลี่ยนแนวทางและปรับโครงสร้างภายในให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหันไปแสวงหาความร่วมมือกับเอกชน และองค์กรของประชาชนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเช่นว่านี้ เกิดจากการตระหนักในความล้าหลังของระบบราชการ และมีการผลักดันให้มีการปฏิรูปกฎหมาย เพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่จะอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างกลไกของรัฐกับภาคเอกชน (ระบบทุนนิยม) มากกว่าในอดีต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาของกลไกของรัฐในการส่งเสริมกทุนนิยมเสรีภายในประเทศนั่นเอง

ดังนั้น สามมิติของรัฐไทย – ไตรลักษณรัฐไทย จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง มิติด้านความมั่นคงในแง่ของการทหารจึงปรับมาผสมผสานกับมิติการพัฒนามากขึ้นจนเกือบเป็นเนื้อเดียวกัน และมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดของรัฐในหลายเรื่อง การปรับแนวคิดของรัฐนำไปสู่การปรับกลไกของรัฐ การปรับเปลี่ยนนี้เป็นการสืบทอดอำนาจ โดยการแปรสภาพกองทัพในฐานะมิติด้านความมั่นคงเป็นด้านหลักให้มี “ทวิมิติ” คือ ความมั่นคงและการพัฒนา การปรับแนวคิดเรื่องความมั่นคงของกองทัพเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่กองทัพในฐานะที่ไม่เป็นแต่เพียงผู้พิทักษ์รัฐทางด้านความมั่นคงและการทหาร แต่เป็นพลังทางสังคม – การเมืองที่มีบทบาทอันชอบธรรมในการนำการเปลี่ยนแปลงด้วย

การทำความเข้าใจกับพลวัตรของไตรลักษณรัฐย่อมทำให้เห็นทิศทางที่จะชี้ให้เห็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมไทยในอนาคตได้ปัญหาในการศึกษารัฐกับสังคมไทยจึงต้องศึกษาลักษณะของทุนนิยมไทยกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกลไกของรัฐ โดยต้องระลึกว่าไตรลักษณรัฐไทย เป็น สหกรรมรัฐ (Active State) ซึ่งมิติทั้งสาม คือ ความมั่นคง – การพัฒนา – ประชาธิปไตย ประสานกันเป็นพลังที่ผลักดันให้ไตรลักษณรัฐมีความสามารถในการปรับตัว (Adaptive Capacity) สูง โดยเฉพาะการเลือกใช้กลไกด้านการปราบปรามกับกลไกด้านอุดมการณ์พร้อม ๆ กัน สลับกัน และการวางจุดเน้นที่สอดคล้องกับการพัฒนาของพลังที่ท้าทายอำนาจรัฐ และอำนาจของกลไกรัฐมีความสามารถในการกลืนกลาย (Assimilative Capacity) สูง จนโดยผลรวมแล้วการปิดล้อมรัฐโดยพลังทางสังคมกระทำได้ลำบาก

แต่ละมิติของไตรลักษณรัฐนั้น ภายในมิตินั้นเองยังมีความหลากหลาย มีจิตสำนึกที่ต่อสู้ขัดแยงกันเอง มีกลไกย่อยจำนวนมาก มีกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ เป็นฐานรองรับการใช้อำนาจที่ทั้งมีปริมาณมาก และมีความซับซ้อน ทั้งนี้ เพราะไตรลักษณรัฐไทยพัฒนามาจากรัฐเก่าแก่ที่มิได้เคยเป็นอาณานิคมอย่างเป็นทางการมาก่อน จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมมีลักษณะพิเศษแตกต่างออกไปจากรัฐกับสังคมอื่นในบางเรื่อง ซึ่งสาระความสำคัญของความแตกต่างนี้ ทำให้ไตรลักษณรัฐไทยมีความไม่มั่นคง การไร้เสถียรภาพในระดับ ระบอบการเมืองและรัฐบาล แต่รัฐมีความมั่นคง และเสถียรภาพเป็นอย่างมาก

๒.๔ การมองภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight)

๒.๔.๑ อนาคตศาสตร์

โจเซฟ โวรอส (Joseph Voros) นักอนาคตศาสตร์ ได้พัฒนาภาพ “กรวยอนาคต” (Futures Cone) ที่แสดงถึงความแตกต่างระหว่างอนาคตในระดับความเป็นไปได้ต่าง ๆ ทั้งอนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้ (Possible) อนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้ (Plausible) อนาคตที่น่าจะเกิดขึ้น (Probable) อนาคตที่หวังว่าจะเกิดขึ้น (Preferable Futures) และอนาคตที่ไม่มีทางเกิดขึ้น (Preposterous Futures) รวมไปถึงฉากทัศน์ (Scenarios) ของภาพอนาคตที่อยู่ในขอบเขตของอนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้ และเหตุการณ์ไม่คาดฝัน (Wild Cards) ซึ่งอาจอยู่ในขอบเขตของอนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้หรือในขอบเขตของอนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้

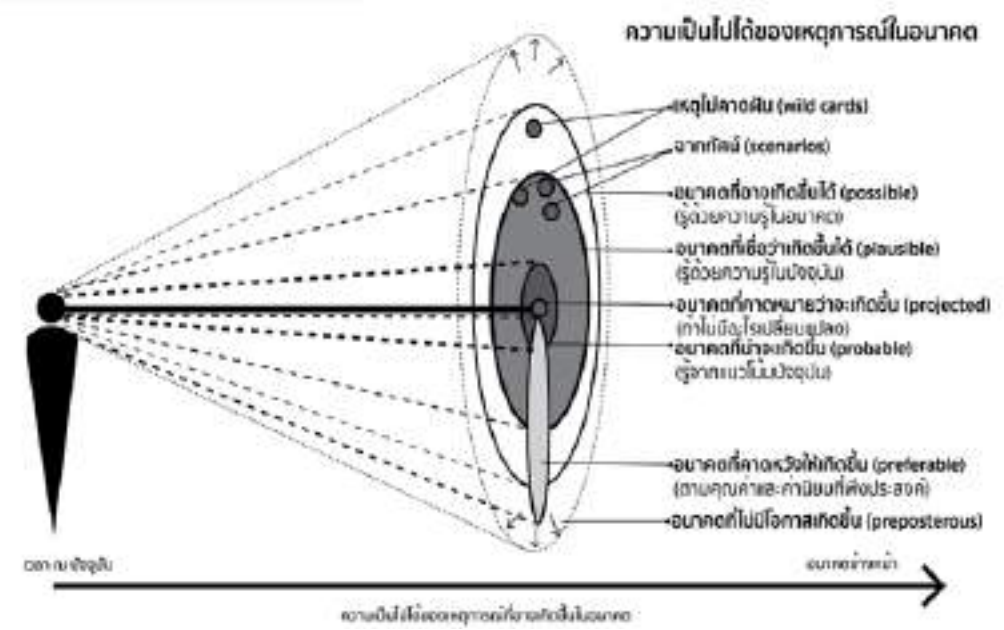

แผนภาพที่ ๒ กรวยอนาคต (Futures Cone)

ที่มา: อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (๒๕๖๓)

ทั้งนี้ในการศึกษาอนาคตที่เป็นไปได้ซึ่งวัตถุประสงค์และกิจกรรมสำคัญของอนาคตศึกษาคือการศึกษาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคตโดยการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันด้วยมุมมองกรอบแนวคิดหรือวิธีการที่ไม่เหมือนเดิมแม้ว่ามุมมองหรือกรอบแนวคิดที่เลือกใช้อาจไม่ได้รับความนิยม หรือไม่ได้รับการยอมรับในเวลานั้นก็ตาม การสำรวจอนาคตที่เกิดขึ้นจึงต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ที่หลุดจากกรอบความคิดเดิม ๆ โดยปรับเปลี่ยนมุมมองปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันให้เป็นโอกาสและมองอุปสรรคขวากหนามเป็นสิ่งกีดขวางที่สามารถก้าวข้ามพ้นไปได้เทคโนโลยีและนวัตกรรมจำนวนมากเกิดขึ้นมาได้ก็ด้วยแนวคิดและความมุ่งมั่นในทำนองนี้คำศัพท์หนึ่งที่นิยมใช้ในวงการเทคโนโลยีและนวัตกรรมคือคำว่าPain Pointซึ่งหมายถึงปัญหาที่ผู้บริโภคประสบอยู่หรือคิดว่ามีอยู่แต่ผู้ประกอบการหรือนวัตกรรม (Innovator) ไม่ได้มอง Pain Point เป็นปัญหา แต่มองว่าเป็นโอกาสที่ต้องพยายามสร้างวิธีการหรือนวัตกรรมขึ้นมาเพื่อแก้ไขและสร้างมูลค่าหรือคุณค่าให้กับผู้บริโภค ในลักษณะคล้ายกัน นักอนาคตศาสตร์สามารถวิเคราะห์และจินตนาการภาพอนาคตของปรากฏการณ์หนึ่งจากมุมมองที่หลากหลาย คำถามที่นักอนาคตศาสตร์ถามในส่วนนี้จึงไม่ใช่คำถามว่า ปัจจุบันเป็นอย่างไร แต่ถามว่า อนาคตจะเป็นอะไรและอย่างไรได้บ้าง

การค้นหาหรือสำรวจอนาคตที่เป็นไปได้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตมีอยู่แล้วจริงในปัจจุบัน ตัวอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นไปได้ในอนาคตกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือกรณีของแก้วน้ำที่บางและแตกได้ง่าย เมื่อเรายกแก้วน้ำนั้นอยู่สูงเหนือบ่าถ้าปล่อยแก้วน้ำนั้นตกลงไปลงบนพื้นคอนกรีต แก้วจะแตกได้ แม้ว่าเรายังไม่ได้ปล่อยแก้วน้ำนั้นออกจากมือแก้วน้ำยังมีโอกาสแตกได้เสมอ แน่นอนว่าแก้วน้ำนั้นอาจจะไม่แตกเลย เพราะคนถือไม่ปล่อยให้ตกลงบนพื้นเลยในอนาคต แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าโอกาสที่แก้วน้ำจะตกแตกในอนาคตจะหมดหายไป กล่าวคือ แก้วน้ำนั้นมีคุณลักษณะพื้นฐานหรือพื้นนิสัย (Disposition) ในปัจจุบันที่ในอนาคตอาจตกลงบนพื้นแล้วแตกได้ ในทำนองเดียวกันนี้ นักอนาคตศาสตร์เชื่อว่า ศักยภาพของปัจเจกบุคคล กลุ่มคนและสังคมโดยรวมในการเติบโตและเปลี่ยนแปลงในอนาคตมีอยู่แล้วในปัจจุบัน แต่ศักยภาพเหล่านี้มักไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ วัตถุประสงค์และหน้าที่หนึ่งของอนาคตศึกษาคือ การสำรวจความเป็นไปได้ในอนาคต โดยการวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต หรือมีอยู่แล้วในปัจจุบัน

หลังจากที่จินตนาการและวิเคราะห์แล้วว่าอนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้มีอะไรบ้างวัตถุประสงค์และกิจกรรมต่อไปของการศึกษาอนาคตคือการวิเคราะห์ว่าปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ใดบ้างที่คาดว่าน่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นมากหรือมากที่สุดในอนาคตภายในกรอบระยะเวลาหนึ่งและภายใต้เงื่อนไขชุดหนึ่งดังนั้นวัตถุประสงค์และกิจกรรมหลักอีกประการหนึ่งของ

อนาคตศึกษาคือการศึกษาอนาคตที่น่าจะเกิดขึ้นได้ (Probable Futures) เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ว่านี้มีตั้งแต่เรื่องส่วนบุคคล เช่นอนาคตการทำงานหลังจากเรียนจบมหาวิทยาลัย เรื่องระดับกลุ่มคน เช่น อนาคตของครอบครัวหลังจากที่ย้ายบ้านไปอยู่ต่างจังหวัด ไปจนถึงเรื่องระดับสังคมโดยรวม เช่น อนาคตของผู้สูงวัยไทยในอนาคต และประเด็นความท้าทายระดับโลก เช่น สภาพภูมิอากาศของโลกในอีก ๓๐ ปีข้างหน้า คำถามหลักของการศึกษาอนาคตที่น่าจะเกิดขึ้นในส่วนนี้คือ เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่สนใจอยู่นั้น อนาคตจะมีโอกาสเป็นไปอย่างไรได้มากที่สุด ถ้าเงื่อนไข บริบท และปัจจัยต่าง ๆ ยังคงเป็นไปอย่างเดิม ในกรณีที่เป็นปรากฏการณ์ที่ได้รับผลกระทบหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์คำถามสำคัญในการวิเคราะห์อนาคตในส่วนนี้คือ พฤติกรรมมนุษย์ที่เป็นสาเหตุของปรากฏการณ์นั้นจะยังคงเหมือนเดิมหรือเปลี่ยนไปในอนาคต

การศึกษาอนาคตที่น่าจะเกิดขึ้นต้องกำหนดกรอบระยะเวลาของการวิเคราะห์และเงื่อนไขหรือข้อสมมติของการวิเคราะห์การศึกษาทั้งอนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้กับอนาคตที่น่าจะเกิดขึ้นต้องศึกษาสภาพปัจจุบันไปพร้อมกับแนวโน้มจากอดีต เพื่อพิจารณาว่า แนวโน้มที่ผ่านมาจะเป็นไปอย่างเดิมต่อไปในอนาคตอีกหรือไม่ หากเชื่อตามสัจธรรมที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนไม่เที่ยงและไม่แน่นอน การที่อนาคตเปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้น ประเด็นจึงไม่ได้อยู่ที่ว่า อนาคตจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ แต่อยู่ที่ว่าอนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้นั้นเป็นแบบไหน มีหน้าตาเป็นอย่างไร ภายใต้เงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป ในกรณีนี้ นักอนาคตศาสตร์จะตั้งคำถามว่า อนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้มากที่สุดนั้นเป็นอย่างไร ถ้าเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นประเด็นปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์ ก็จะถามว่า ภาพอนาคตน่าจะเป็นอย่างไร ถ้าพฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนไปจากที่เคยเป็นอยู่ในอดีตและเป็นอยู่ในปัจจุบัน

๒.๔.๒ กระบวนการมองภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์

แนวคิดหนึ่งที่เชื่อมการคาดการณ์เข้ากับการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) คือการมองภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) ซึ่งหมายถึงการสร้างความรู้ล่วงหน้า (Foreknowledge) และทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์สำหรับบุคคลหรือองค์กร เพื่อเอาชนะในการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการทหาร ด้านธุรกิจหรือด้านอื่น ๆ การคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการที่เสริมสร้างความสามารถของบุคคลหรือองค์กรในการเข้าใจมิติที่หลากหลายของอนาคต ทั้งความเสี่ยงและโอกาสที่กำลังจะเกิดขึ้น สถานการณ์บนเส้นทางบังคับ (Path Dependency) ปัจจัยขับเคลื่อน แรงจูงใจ ทรัพยากรรวมถึงสาเหตุกับผลลัพธ์ของทางเลือกอนาคต ทั้งอนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้ อนาคตที่น่าจะเกิดขึ้น และอนาคตที่คาดหวังให้เกิดขึ้น วัตถุประสงค์หลักของการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์จึงอยู่ที่การช่วยให้บุคคลหรือองค์กรสามารถตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้นในการวางแผนและดำเนินการเชิงยุทธศาสตร์

สำหรับขั้นตอนการมองภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์คล้ายคลึงกับกระบวนการวิเคราะห์เพื่อวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ทั่วไป นักอนาคตศึกษาและนักคาดการณ์ได้แบ่งขั้นตอนไว้หลายแบบ ยกตัวอย่างเช่น แอนดี ไฮนส์ (Andy Hines) และปีเตอร์ บิชอบ (Peter Bishop) แบ่งขั้นตอนการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ ไว้ ๖ ขั้นตอน ได้แก่

(๑) การกำหนดกรอบ (Framing) คือ การกำหนดแนวทางเกี่ยวกับหลักการเหตุผล วัตถุประสงค์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะทำงาน และแนวทางการทำงาน

(๒) การกวาดสัญญาณ (Scanning) คือ การกำหนดขอบเขตของการศึกษา ระบบและองค์ประกอบ ประวัติศาสตร์ รวมถึงบริบทของประเด็นที่ต้องการศึกษา

(๓) การคาดการณ์ (Forecasting) คือ การใช้ข้อมูลจากการกวาดสัญญาณในการวิเคราะห์หาปัจจัยขับเคลื่อน ความไม่แน่นอน และทางเลือกอนาคต

(๔) การตั้งวิสัยทัศน์ (Visioning) คือ การวิเคราะห์หานัยของผลจากการคาดการณ์ และตั้งวิสัยทัศน์เกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์กรหรือกลุ่มเป้าหมาย

(๕) การวางแผน (Planning) คือ การพัฒนายุทธศาสตร์และทางเลือกของกลยุทธ์ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

(๖) การดำเนินการ (Acting) คือ การสื่อสารและเผยแพร่ผลการคาดการณ์ไปสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสร้างแนวทางการดำเนินงาน รวมไปถึงการพัฒนาระบบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Thinking) และการวิเคราะห์เชิงลึกให้เป็น

สถาบัน (Institutionalization)

ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวไม่แตกต่างมากจากข้อเสนอของโจเซฟ โวรอส (Joseph Voros) ซึ่งระบุขั้นตอนหลักของการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้

(๑) การนำเข้าข้อมูล (Input) กิจกรรมหลักของขั้นตอนนี้คือการตรวจจับว่าเกิดอะไรขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งวิธีการพื้นฐานในการเก็บข้อมูล เช่น การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์ การระดมสมอง วิธีการเดลฟาย รวมถึงวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น วิธีการทำเหมืองข้อมูล ระบบการเตือนล่วงหน้า (Early Warning Systems) การกวาดสัญญาณสภาพแวดล้อม การตรวจจับประเด็นอุบัติใหม่

(๒) การวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นตอนนี้วิเคราะห์ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แนวโน้มและผลกระทบไขว้ การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม (Social Network Analysis: SNA) กรอบการวิเคราะห์และแปลสัญญาณ (Future Signals Sense-Making Framework) วิธีสามเหลี่ยมอนาคต (Futures Triangle) วิธีวงล้ออนาคต แผนที่ของการจัดระเบียบด้วยตนเอง (Self-organizing Map) การให้เหตุผลแบบจารนัย (Abductive Reasoning)

(๓) การแปลผล (Interpretation) การวิเคราะห์ขั้นต่อไปพยายามลงลึกลงไปอีก เพื่อหาสาเหตุ ที่แท้จริงของปรากฏการณ์ที่สามารถสังเกตได้ วิธีการคาดการณ์ในส่วนนี้มีตั้งแต่การให้ เหตุผลเชิงอุปนัย การพิสูจน์ว่าเป็นเท็จ (Falsification) และการวิเคราะห์รูปแบบ (Pattern Analysis) ไปจนถึงวิธีการเฉพาะในด้านอนาคตศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์ชั้นสาเหตุ การวิเคราะห์ระบบ การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์มหภาค (Macrohistorical Analysis)

(๔) การมองอนาคต (Prospection) การวิเคราะห์ส่วนนี้มองไปในอนาคต แล้วถามว่า อะไร มีโอกาสเกิดขึ้นได้บ้าง โดยใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การสร้างฉากทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ ไวลด์คาร์ด วิธีการหงส์ดำการพยากรณ์ย้อนกลับ รวมถึงการคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่ใช้อยู่ทั่วไปในการวางแผนยุทธศาสตร์

(๕) นำเสนอผลลัพธ์ (Outputs) มีทั้งส่วนที่เป็นผลผลิตที่จับต้องได้ เช่น รายงานที่สื่อสารและ เผยแพร่

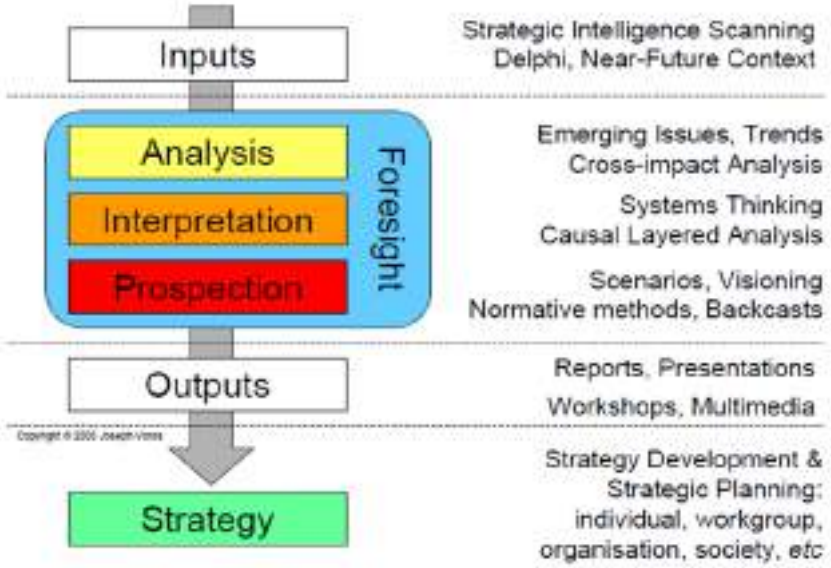

แผนภาพที่ ๓ กระบวนการมองภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์

ที่มา: Voros (๒๐๐๕)

๒.๕ แนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม “กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ปี” มีวิสัยทัศน์คือ“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์และทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์นั้นจำเป็นจะต้องมีการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะยาวและกำหนดแนวทางการพัฒนาของทุกภาคส่วนให้ขับเคลื่อนไปทิศทางซึ่งยุทธศาสตร์ที่จะใช้เป็นกรอบแนวทาง

การพัฒนาในระยะ ๒๐ ปีต่อจากนี้ไป โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรงควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) ความสุขของประชากรไทย (๒) ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ (๓) ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (๔) บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ และ (๕) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่

๑. การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง โดย (๑) การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (๒) การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ (๓) การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และ (๔) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

๒. การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาเดิม และป้องกันไม่ให้ปัญหาใหม่เกิดขึ้น โดย (๑) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน (๒) การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ (๓) การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และ (๔) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

๓. การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติเพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง โดย (๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) การพัฒนาและผนึกพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ และ (๓) การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ

๔. การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐเพื่อสร้างเสริมความสงบสุข สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญ ก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน โดย (๑) การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ (๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และ (๓) การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

๕. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้กลไกสำคัญต่าง ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้หลักธรรมาภิบาล และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดย (๑) การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม (๒) การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ และ (๓) การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๖ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (๑) ความมั่นคง

มีเป้าหมายสำคัญในการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยอย่างแท้จริง เพื่อไม่ให้ปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ และเอื้อต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้ขับเคลื่อนไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดได้ ภายใต้หลักความมั่นคงแบบองค์รวมโดยมีเป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ ๑) ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น และ ๒) ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีความสุขมากขึ้น

(๑) ประเทศชาติมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับเพิ่มขึ้น พิจารณาจากดัชนีสันติภาพโลก จัดทำโดยสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ จากการสำรวจในปี ๒๕๖๓ พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๑๑๔ จาก ๑๖๓ประเทศทั่วโลก ซึ่งลดลงจากปี ๒๕๖๒ แต่ยังคงห่างจากเป้าหมายที่ประเทศไทยต้องอยู่ในอันดับที่ ๗๕ ของโลกและต้องบรรลุเป้าหมายภายในปี ๒๕๖๕ การจัดอันดับดัชนีสันติภาพโลกใช้เกณฑ์การพิจารณาเดิมจากปี ๒๕๖๒ ซึ่งจัดเป็นกลุ่มปัจจัยบ่งชี้หลัก ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในและนอกประเทศ (๒) ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม (๓) การขยายอิทธิพลทางทหาร โดยในปี ๒๕๖๓ แนวโน้มเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพทำให้ประเทศไทยมีอันดับที่สามารถจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายในปี ๒๕๖๕ จากข้อมูลในปี ๒๕๖๒ ประเทศไทยอยู่ในอันดับ ๑๑๖ ในปี ๒๕๖๓ ขยับขึ้นมาเป็น อันดับที่ ๑๑๔ แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงภายในประเทศมีแนวโน้มในเชิงบวกเพิ่มขึ้น อีกทั้งในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๑๖ จาก ๑๙ ประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกที่ถูกนำมาจัดอันดับดัชนีสันติภาพโลกอย่างไรก็ตาม การบรรลุเป้าหมายในปี ๒๕๖๕ ควรเน้นดำเนินการเพื่อทำให้ประเทศไทยเกิดสันติภาพในเชิงบวกเพิ่มขึ้น โดยมีการให้ความร่วมมือที่ดีจากหน่วยงานของรัฐ และจากรากฐานทางความคิดของคนในสังคม รวมถึงทัศนคติเรื่อง โครงสร้างทางสังคมเพื่อทำให้สังคมเกิดความสันติสุขและเกิดสันติภาพ

แผนแม่บทย่อย

การรักษาความสงบภายในประเทศ การมีสถาบัน/วัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ทั้งระบบรัฐสภา ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย ระบบราชการ กระบวนการกำหนดนโยบาย การยับยั้ง การทุจริตประพฤติมิชอบ การมีสิทธิเสรีภาพในการ แสดงความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนการมีค่า นิยมเคารพความแตกต่างหลากหลาย ทางความคิด ชาติพันธุ์ ศาสนา เป็นองค์ประกอบสำคัญใน การขับเคลื่อนเพื่อเสริมสร้างให้การเมืองมีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาลสูงขึ้นได้ เป็นการส่งเสริมประเทศชาติ มีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ประชาชนอยู่ใน สังคมที่เข้มแข็งอยู่ดีกินดี และมีความสุขขึ้น จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าประเด็นท้าทาย ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ อาทิ การสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติให้อยู่ร่วมกันได้ โดยสันติบนความเห็นต่างทางความคิด และ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนา และการส่งเสริมให้สถาบันทางการเมืองและการเลือกตั้ง/ พรรคการเมืองมีธรรมาภิบาลและความโปร่งใส ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะสามารถขับ เคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวให้บรรลุได้ตามที่กำหนด จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยว กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมแก่ประชาชนในแต่ละช่วงวัย พรรคการเมือง นักการเมือง ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรมมีระบบการเลือกตั้ง ที่มีประสิทธิภาพ ระบบราชการมีความโปร่งใส การตรวจสอบการบริหารจัดการ การทำงานของ พรรคการเมืองมีประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเมือง มีเสถียรภาพ และธรรมาภิบาล อาทิ มีช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อระบบการเมือง มีกฎหมาย กฎระเบียบที่เป็นธรรม เหมาะสม และโปร่งใส มีการติดตามและมีประเมินผลการดำเนินงานของพรรคการเมือง

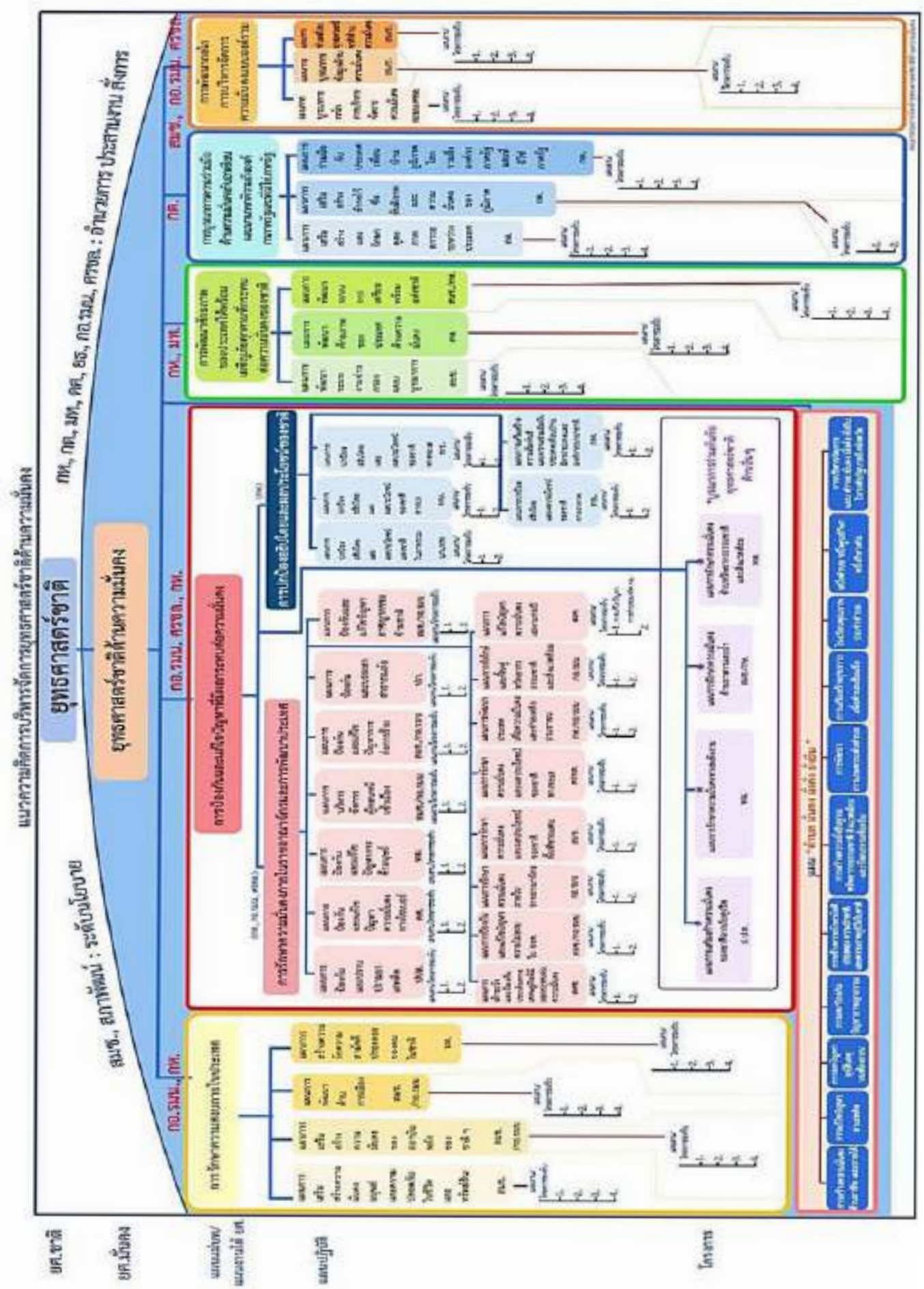
แนวความคิดการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
ยุทธศาสตร์ชาติ
ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
สมช., สภาพัฒน์ : ระดับนโยบาย
กห., กต., มท., คค., ยธ., กอ.รมน., ศรชล. : อำนวยการ ประสานงาน สั่งการ
ยศ.ชาติ
ยศ.มั่นคง
โครงการ

บทที่ ๓
กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์และการวิเคราะห์

บทที่ ๓
กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์และการวิเคราะห์

๓. ๑ Future Proof Strategies

กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จะมีองค์ประกอบของแผนยุทธศาสตร์หรือขั้นตอนการดำเนินงานได้แก่ การประเมินสภาพแวดล้อม การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ โดยกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์มุ่งเน้นเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านความมั่นคง แบ่งตามกรอบพลังอำนาจของชาติ ๖ ด้าน (STEEP-M)

๓.๑.๑ ประเด็นถกแถลง (Focal Question) การเขียนภาพอนาคตปกติจะเขียนภาพอนาคตออกมา ๓ - ๔ ภาพ แล้วจะเลือกภาพที่ดีที่สุดมาทำแผนกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและจัดทำแผนเพื่อรองรับภาพอนาคตที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นก่อนจะเริ่มกระบวนการอื่น ๆ จะต้องมีการกำหนด Focal Question ขึ้นมาก่อน เพื่อตีกรอบและกำหนดขอบเขตในการศึกษาแต่ละขั้นตอนให้แคบลงและง่ายในการดำเนินการของแต่ละขั้น โดยคณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๔ ได้มีมติร่วมกัน โดยได้กำหนด Focal Question คือ “ภาพอนาคตธรรมาภิบาล ๓ เสาหลัก ของไทย พ.ศ.๒๕๘๐” (Future foresight for the good governance in 3 pillars of Thai society 2037)

๓.๑.๒ Strategic Intelligence Scanning (SIS) and Cluster เป็นการหาสิ่งที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกองค์กร หรืออาจเป็นมุมที่ใหญ่ในระดับประเทศก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องไม่ดีเสมอ อาจเป็นเหตุการณ์ที่พึงประสงค์ หรืออาจเป็นปัจจัยเชิงลบก็ได้ โดยจะสแกนหาเหตุการณ์ (Events) ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อองค์กรหรือประเทศและจะใช้เครื่องมือในการเลือกเหตุการณ์ตามมิติของ STEEP-M ซึ่งเหตุการณ์ที่เลือกมานั้นจะต้องมีลักษณะคือ ๑) มีความเป็นไปได้ น่าเชื่อถือ และสามารถเป็นจริงได้ (Plausible) ๒) มีความผิดแผก แตกต่างกัน (Divergent) ๓) มีความท้าทาย (Challenge) ๔) มีความสัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องกัน (Related) โดยคณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ ได้มีมติร่วมกันและสรุปเหตุการณ์ (Events) ส่งผลต่อทิศทางในอนาคต โดยแบ่งกลุ่มตาม STEEP-M ดังนี้

๓.๑.๒.๑ มิติด้านสังคม

๑) โควิด ๑๙ จะเปลี่ยนโลกไปจากเดิมอย่างถาวร จากการเผชิญหน้ากับวิกฤตโควิด ๑๙ ของชาวอเมริกันจำนวนมากในขณะนี้ ทำให้ชาวอเมริกันนึกถึงเหตุการณ์ ๙/๑๑ หรือวิกฤตการเงินปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่พลิกโฉมรูปแบบสังคมตั้งแต่วิธีการเดินทาง การเลือกซื้อบ้านไปจนถึงระดับความปลอดภัย ดังนั้นการแพร่ระบาดของโควิด ๑๙ ทำให้ชาวอเมริกันต้องถูกจำกัดการเดินทาง และถูกกักตัวอยู่ในบ้าน ซึ่งพฤติกรรมของสังคมอาจเปลี่ยนไปในอนาคต เช่น การทักทายด้วยการสัมผัส หรือวัฒนธรรมการทักทาย เป็นต้น

สัญญาณ (Signal) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากวิกฤตโควิด ๑๙ ส่งผลให้เกิดรูปแบบการทำงาน การเรียน และอาชีพใหม่ขึ้นมา อย่างไรก็ตามถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงมากอาจจะเกิดการต่อต้านจากสังคม

ที่มา : POLITICO MAGAZINE. (2020). Coronavirus Will Change the World Permanently. Here’s How. Retrieved December 3, 2020, from POLITICO MAGAZINE Website: https://www.politico.com/news/magazine/2020/03/19/coronavirus-effect-economy-life-society-analysis-covid-135579

๒) ‘ไทย’ ถูกจัดอันดับค่าดัชนีความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ ‘ต่ำมาก’ ต่อเนื่องเป็นปีที่ ๔ ในปีนี้ ไทยตกลงมาอยู่ที่อันดับ ๘๙ จาก ๑๐๐ ประเทศทั่วโลก ที่ผ่านการวัดผล โดยไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำที่สุดในรอบ ๔ ปี และเป็น ๓ ปี ที่ไทยอยู่ในระดับประเทศความสามารถทางภาษาอังกฤษ ‘ต่ำมาก’ มาโดยตลอด ซึ่งจากการเปรียบเทียบกับปีก่อนๆ ไทยเคยอยู่ในอันดับที่ ๗๔ จาก ๑๐๐ ประเทศ เมื่อ ค.ศ.๒๐๑๙ และอันดับที่ ๖๔ จาก ๘๘ ประเทศ ใน ค.ศ.๒๐๑๘ แสดงให้เห็นว่า อันดับความสรมารถทางภาษาอังกฤษของไทยแย่ลงเรื่อย ๆ

สัญญาณ (Signal) อาจนำไปสู่การกดดันจากสังคมเพื่อทำให้เกิดการปฏิรูปทางการศึกษา หรือรื้อระบบการศึกษาในสาขาอื่นด้วย

ที่มา : The Matter. (2563). ‘ไทย’ ถูกจัดอันดับค่าดัชนีความสามารถทางภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ ‘ต่ำมาก’ ต่อเนื่องเป็นปีที่ 4, 3 ธันวาคม 2563. https://www.facebook.com/ 1721313428084052/ posts/2756773454538039/ ?d=n&_rdc=2&_rdr

๓) ประเทศจีน คาดว่าจะใช้หุ่นยนต์ทำงานในอุตสาหกรรมมากที่สุดถึง ๑๔ ล้านตัวในปี ๒๐๓๐ เป็นผลต่อเนื่องทำให้มีคนว่างงานมากถึง ๑๑ ล้านคน Oxford Economics ได้เปิดเผยถึงการศึกษาล่าสุดว่า ภายในปี ๒๐๓๐ หรือในอีก ๑๑ ปีข้างหน้าจะมีการใช้หุ่นยนต์กว่า ๒๐ ล้านตัว เพื่อเข้ามาทำงานในหลายอุตสาหกรรม และอาจส่งผลให้คนตกงานเพิ่มกว่า ๑๐ ล้านตำแหน่ง การศึกษาดังกล่าวระบุว่า เฉพาะในจีนจะมีการใช้หุ่นยนต์เข้ามาทำงานราว ๑๔ ล้านตัว ซึ่งการนำหุ่นยนต์มาใช้นั้น จะส่งผลดีในด้านประสิทธิภาพในการผลิต (Productivity) และการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยอาจทำให้จีดีพีของโลกมีการเติบโตขึ้น ๕.๓% หรือเท่ากับว่าจะมีเงินเพิ่มขึ้น ๔.๙ ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ไปจนถึงปี ๒๐๓๐

สัญญาณ (Signal) การพัฒนาบุคคลากรจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะของตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ให้สามารถควบคุมหรือทำงานร่วมกับระบบอัตโนมัติต่าง ๆ ได้

ที่มา : https://www.marketingoops.com/news/robot-leave-human-2030/

๓.๑.๒.๒ มิติด้านเทคโนโลยี

๑) กูเกิลเปิดศูนย์ใหม่ตะลุย “ควอนตัมคอมพิวติ้ง” ย้าภาพยักษ์ไอทีเริ่มเปลี่ยนเครื่องจักรใหม่ กูเกิลตอกย้ำโฟกัสอนาคตของบริษัทด้วยการประกาศเริ่มสร้างศูนย์วิจัยควอนตัมคอมพิวติ้งแห่งใหม่ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น โดยจะตะลุยจ้างหัวกะทิหลายร้อยคนต่อเนื่องในอีกหลายปีนับจากนี้ การโฟกัสเทคโนโลยีอัจฉริยะอย่างจริงจังเป็นสัญญาณล่าสุดว่ายักษ์ใหญ่ไอทีจะแข่งขันเพื่อเปลี่ยนเครื่องจักรใหม่ ให้เป็นเครื่องมือที่ใช้งานได้จริง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาที่ควอนตัมคอมพิวเตอร์จะมีบทบาทมากขึ้นในอนาคต

สัญญาณ (Signal) การแข่งขันในวงการ Quantum Computing กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นต่อจากนี้ไป เห็นได้ชัดเมื่อ Google ที่เป็นบริษัทชั้นนำของการ Search Engine ประกาศตั้งศูนย์วิจัยแห่งใหม่ขึ้น ณ เมืองซานตาบาร์บารา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งจะเป็นห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ควอนตัมแห่งแรกของ Google ที่มีนักวิจัยและวิศวกรจำนวนมาก

ที่มา : MGR Online. (May 2021). กูเกิลเปิดศูนย์ใหม่ตะลุย “ควอนตัมคอมพิวติ้ง” ย้าภาพยักษ์ไอทีเริ่มเปลี่ยนเครื่องจักรใหม่. Website: https://mgronline.com/cyberbiz/detail/ 9640000048170.

๒) “สมคิด” ชงตั้ง “ไทย-สหรัฐ ซิลิคอนวัลเลย์” ใน EEC ให้สิทธิพิเศษ นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี กล่าวภายหลังหารือกับ H.E. Mr.Michael George DeSombre เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ที่ทำเนียบรัฐบาลโดยได้แจ้งทูตสหรัฐว่าประเทศไทยกำลังให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมภาคบริการและอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยี ซึ่งไทยสนใจที่จะให้สหรัฐเข้ามาลงทุน “ฝ่ายไทยได้เสนอว่า ควรจะมีการจัดตั้ง Thai-American Silicon Valley และให้สหรัฐจัดทำแพ็กเกจพิเศษเพื่อขอส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ EEC ซึ่งไทยสามารถที่จะเป็นฐานทั้งศูนย์กลางการผลิต ภาคบริการ และภาคการเงินของภูมิภาคได้ รวมทั้งในส่วนของการบริการทางการแพทย์ที่ประเทศไทยมีศักยภาพด้านนี้ จึงอยากให้สหรัฐเข้ามาเป็นพาร์ตเนอร์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย”

สัญญาณ (Signal) แนวความคิดการจัดตั้ง Thai-American Silicon Valley จะทำให้ตลาดไทยสามารถดึงดูดการลงทุนจากนักลงทุนสหรัฐให้มากขึ้น โดยเน้นไปที่นักลงทุนสหรัฐจะได้รับประโยชน์จากห่วงโซ่อุปทาน (supply chain)

ที่มา : ประชาชาติธุรกิจ. (๒๕๖๓). “สมคิด” ชงตั้ง “ไทย-สหรัฐ ซิลิคอนวัลเลย์” ใน EEC ให้สิทธิพิเศษ. Website: https://www.prachachat.net/general/news-486473.

๓.๑.๒.๓ มิติด้านเศรษฐกิจ

๑) การเปิดเสรีการค้า : ประเทศไทยเข้าร่วมการเจรจาการค้าเพื่อเปิดเสรีการค้าในรูปแบบ FTA 2.0 (คลอบคลุมและมีมาตรฐานสูง) ซึ่งจะส่งผลกระทบทั้งทางบวก คือ โอกาสการค้า การลงทุนที่เพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกับที่ประชาชนสามารถซื้อสินค้าและบริการได้ในราคาที่ถูกลง แต่ก็สร้างความท้าทายต่อสังคม ในด้านทรัพย์สินทางปัญญา และมาตรฐานต่างๆที่สูงขึ้น ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการทำความตกลง FTA กับประเทศต่างๆ หลายประเทศ เช่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอินเดีย และยังอยู่ระหว่างการดำเนินการเจรจาทำความตกลงกับประเทศอื่น ๆ อีก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่นประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งในการประชุมเอเปคที่ประเทศเม็กซิโก สหรัฐฯ ได้ประกาศริเริ่มความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศอาเซียน ซึ่งเรียกว่า Enterprise for ASEAN Initiative (EAI) โดยสหรัฐฯ และประเทศอาเซียนแต่ละประเทศจะพิจารณาร่วมกันว่า จะดำเนินการเจรจาเพื่อทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement-FTA) แบบทวิภาคีกันหรือไม่ โดยการทำความตกลงนั้นจะใช้ความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐฯ และสิงคโปร์ ซึ่งได้ลงนามกันไปแล้วเป็นกรอบในการเจรจา และประเทศอาเซียนจะต้องลงนามในความตกลงกรอบด้านการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Framework Agreement หรือTIFA) กับสหรัฐก่อน ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามความตกลง TIFA และผู้นำไทยและผู้นำสหรัฐฯ ประกาศเจตนารมย์ในการเจรจา FTA ไทย – สหรัฐฯ ในความตกลงระหว่างประเทศโดยปกติแล้วจะมีข้อบทที่กำหนดให้ความคุ้มครองการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งข้อตกลงว่าด้วยการเวนคืนซึ่งมีวัตถุประสงค์ในอันที่จะคุ้มครองมิให้การลงทุนของคนชาติของตนต้องถูกเวนคืนโดยรัฐผู้รับการลงทุน หรือในกรณีที่จะต้องมีการเวนคืนก็จะกำหนดให้รัฐผู้รับการลงทุนต้องชดใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้ลงทุนเพื่อความเสียหายอันเกิดแก่การลงทุนนั้น ทั้งนี้ ข้อบทที่เกี่ยวกับการเวนคืนเช่นนี้ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาบางประการ

สัญญาณ (Signal) รัฐบาลต้องให้ความสำคัญและความระมัดระวังในการเจรจาความตกลง FTA ไทย – สหรัฐฯ และความตกลงระหว่างประเทศอื่น ๆ

ที่มา : http://www2.fpo.go.th

๒) การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ รูปแบบการฟื้นฟูการท่องเที่ยว ในรูปแบบใหม่ ที่เดิมเคยเป็นกว่า ๒๐% ของ GDP ของไทย ที่เน้นนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่เข้ามาแบบ Mass ต่อไปจะเป็น High Quality Tourism การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ ๒ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มปริมาณกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพการฟื้นฟูฐานทรัพยากรทางธรรมชาติรวมไปถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสมดุลของการท่องเที่ยวผ่านการทำการตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว หลายประเทศ ทั่วโลกใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและสงวนรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดเนื่องจากการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมสีเขียวเข้มซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุดยังมีความคลุมเครือทางวิชาการ จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศระหว่างสินค้าและบริการการท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวยังไม่ประสานสอดคล้องกัน ขับเคลื่อนนโยบายรวมถึงผู้ประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยว ได้เข้าใจถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีพฤติกรรมสีเขียวเข้มอันจะนำไปสู่การส่งมอบคุณค่าของสินค้าและบริการการท่องเที่ยว รวมถึง การกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดความสมดุลระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สัญญาณ (Signal) เกิดการปรับรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่เน้นความสมดุลระหว่างนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา : https://www.mots.go.th

๓.๑.๒.๔ มิติด้านสิ่งแวดล้อม

๑) ความรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ (Climate Crisis) การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศอันเป็นผลจากกิจกรรมของมนุษย์ที่เปลี่ยนองค์ประกอบของบรรยากาศโลกโดยตรงหรือโดยอ้อมและที่เพิ่มเติมจากความแปรปรวนของสภาวะอากาศตามธรรมชาติที่สังเกตได้ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณน้ำฝนฤดูกาล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศในบริเวณที่สิ่งมีชีวิตนั้นอาศัยอยู่ ภาวะโลกร้อนนี้มีผลต่อการอยู่รอดของสิ่งมีชีวิตเนื่องจากอุณหภูมิโดยรวมสูงขึ้นทำให้ฤดูกาลต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป สิ่งมีชีวิตที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ ก็จะค่อย ๆ ตายลงและอาจสูญพันธุ์ไปในที่สุด สำหรับผลกระทบต่อมนุษย์นั้น อุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้นอาจทำให้บางพื้นที่กลายเป็นทะเลทราย ประชาชนขาดแคลนอาหารและน้ำดื่ม บางพื้นที่ประสบปัญหาน้ำท่วมหนักเนื่องจากฝนตกรุนแรงขึ้น น้ำแข็งขั้วโลกและบนยอดเขาสูงละลาย ทำให้ปริมาณน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น พื้นที่ชายฝั่งทะเลได้รับผลกระทบโดยตรง อาจทำให้บางพื้นที่จมหายไปอย่างถาวร

สัญญาณ (Signal) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปรากฏการณ์ที่ยากต่อการคาดการณ์ถึงความรุนแรงหรือห้วงระยะเวลาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่มวลมนุษยชาติจะต้องร่วมมือกันป้องกันและเสริมสร้างความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ที่มา : http://climate.tmd.go.th

๒) จีนเข้มงวดกฎระเบียบกับแร่ธาตุที่หายาก (Rare Earth) โดยจะเสริมสร้างกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโลหะ ตั้งแต่การขุดจนถึงการส่งออก กระทรวงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศกล่าวเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔ ที่ผ่านมาว่าหลายคนอาจมองว่าเป็นการตอบสนองต่อความตึงเครียดที่เกิดขึ้นกับสหรัฐฯ ในขณะที่กฎระเบียบในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่ขั้นตอนการผลิต เช่น การพัฒนาเหมือง การถลุงแร่ ซึ่งการร่างกฎระเบียบใหม่นี้พยายามที่จะจัดการห่วงโซ่อุตสาหกรรมทั้งหมด ซึ่งรวมถึงการกลั่น การขนส่งผลิตภัณฑ์ และรวมไปถึงการส่งออก กฎใหม่นี้จะทำให้ปักกิ่งสามารถควบคุมการจัดหาวัสดุที่มีความสำคัญสำหรับการผลิตเทคโนโลยีชั้นสูงที่ทั่วโลกต้องการได้มากขึ้น และบริษัทต่าง ๆ มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมการส่งออกและข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งออกและนำเข้าแร่ธาตุหายากอย่างเคร่งครัด

สัญญาณ (Signal) อาจเป็นสัญญาณที่จีนต้องการครองความเป็นผู้นำในห่วงโซ่อุปทานเทคโนโลยีขั้นสูงที่ต้องอาศัยแร่ Rare Earth ซึ่งจะทำให้จีนสามารถมีอิทธิพลต่อโลกในการผลิตอุปกรณ์เทคโนโลยี และอาจนำมาซึ่ง Trade War ที่รุนแรงมากขึ้น

ที่มา : SHUNSUKE TABETA. (2021). China tightens rare-earth regulations, policing entire supply chain. Retrieved January 20, 2021, from NIKKEI Asia Website https://asia.nikkei.com/Business/Markets/Commodities/China-tightens-rare-earth-regulations-policing-entire-supply-chain

๓.๑.๒.๕ มิติด้านการเมือง

๑) อียู คว่ำบาตร เมียนมา อายัดทรัพย์สิน-ระงับวีซ่า ๑๐ นายพล "รัฐประหาร" เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔ สำนักข่าวอัลจาซีร่า รายงานว่า สหภาพยุโรป (อียู) ออกมาตรการคว่ำบาตรผู้บัญชาการทหารเมียนมา ๑๐ นาย และบริษัทยักษ์ใหญ่ของกองทัพ ๒ บริษัท แสดงจุดยืนต่อต้านการรัฐประหารประเทศ และการใช้ความรุนแรงต่อประชาชน ทั้งนี้มาตรการคว่ำบาตรดังกล่าว ผู้บัญชาการทหารทั้งหมด ๑๐ นายที่ทำการรัฐประหาร จะโดนอายัดสินทรัพย์และถูกระงับวีซ่า นอกจากนี้ อียูได้ออกมาตรการคว่ำบาตร ๒ บริษัทยักษ์ใหญ่ของกองทัพเมียนมา ได้แก่ บริษัท "เมียนมา อีโคโนมิก โฮลดิ้งส์ พับลิก คอมปานี ลิมิเตด" (MEHL) และบริษัท "เมียนมา อีโคโนมิก คอร์เปอเรชั่น ลิมิเตด" (MEC) มาตรการคว่ำบาตรนี้ ไม่อนุญาตให้นักลงทุนหรือธนาคารสามารถทำธุรกิจกับทั้ง ๒ บริษัทได้ ทั้งนี้ กลุ่มสิทธิมนุษยชน สมาคมช่วยเหลือนักโทษการเมือง (AAPP) เมียนมา รายงานว่ามีผู้เสียชีวิตตั้งแต่การรัฐประหารที่ผ่านมาอย่างน้อย ๗๓๘ คน และมีผู้ถูกจับกุมมากกว่า ๔,๐๐๐ คน โดยยังมีประชาชนถึง ๓,๒๖๑ คนที่ยังคงถูกคุมตัว

สัญญาณ (Signal) การแสดงท่าที่ของไทยต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งไทยอาจจะมีบทบาทเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ยสถานการณ์ที่กำลังทวีความรุนแรงในเมียนมา

ที่มา : ประชาชาติธุรกิจ. (๒๕๖๔). อียู ควำบาตร เมียนมา อายัดทรัพย์สิน-ระงับวีซ่า 10 นายพล “รัฐประหาร”. Website: https://www.prachachat.net/world-news/news-651527.

๒) โพลชี้ กลุ่มย้ายประเทศ เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ รัฐบาลควรรับฟัง ดึงร่วมพัฒนาชาติ วันนี้ (23 พ.ค.) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล กรรณิกา ผู้อำนวยการสำนักวิจัยซูเปอร์โพล (SUPER POLL) เสนอผลสำรวจภาคสนาม เรื่อง ปิดเพจย้ายประเทศ ชาวบ้านเขาว่ากัน กรณีศึกษาประชาชนทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศ จำนวน ๑,๐๙๘ ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ ๑๗ – ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่หรือร้อยละ ๘๙.๔ ต้องการพื้นที่แสดงความเห็นสร้างสรรค์ผ่านเพจกลุ่มย้ายประเทศ รองลงมาคือร้อยละ ๘๖.๔ ต้องการให้รัฐบาล ติดตามใช้ประโยชน์ต่อยอดออกนโยบายพัฒนาประเทศให้ดียิ่งขึ้น ร้อยละ ๘๕.๒ ต้องการให้รัฐบาลส่งเสริมเปิดพื้นที่และรับฟังประชาชนอย่างเสรีและสร้างสรรค์ ร้อยละ ๘๓.๘ ระบุรัฐบาลควรดึงคนรุ่นใหม่ในเพจย้ายประเทศ มาร่วมพัฒนาประเทศทั้งภาครัฐและภาคประชาชน และ ร้อยละ ๘๑.๒ ระบุรัฐบาลควรนำเสียงของประชาชนที่บริสุทธิ์ใจไปขับเคลื่อนแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่น่าสนใจคือ ประเด็นพูดคุยในเพจย้ายประเทศให้ข้อคิดและมีประโยชน์ โดยพบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ ๕๘.๘ เป็นเรื่องสาธารณสุข เช่น การระดมวัคซีน กระจายวัคซีน ฉีดวัคซีน มีเพียงพอต่อความต้องการ ร้อยละ ๔๘.๖ ระบุพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงาน เช่น กลุ่มวิชาชีพ พยาบาล แพทย์ ช่างไฟฟ้า ช่างแอร์ และช่างเครื่อง เป็นต้น ร้อยละ ๔๖.๘ ระบุด้านกฎหมาย เช่น กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ร้อยละ ๔๔ ระบุ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่งมวลชน จัดระเบียบรถมอเตอร์ไซค์รถยนต์ใช้ถนนร่วมกัน แก้รถติด และร้อยละ ๔๔.๔ ระบุการศึกษา เช่น เรียนภาษาอังกฤษจำเป็นแต่เรียนแล้วใช้ประโยชน์ได้เลย ตามลำดับ

สัญญาณ (Signal) การแลกเปลี่ยนมุมมองและแนวคิดการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ของกลุ่มคนที่เห็นต่างไม่ควรถูกมองข้าม โดยการนำมุมมองและประสบการณ์ของหลายคนที่หลากหลายที่มาแลกเปลี่ยนนี้อาจจะเป็นการยกระดับพัฒนาเปลี่ยนแปลงประเทศต่อไป

ที่มา : ข่าวสดออนไลน์. (๒๕๖๔). โพลชี้ กลุ่มย้ายประเทศ เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ รัฐบาลควรรับฟัง ดึงร่วมพัฒนาชาติ. Website: https://www.khaosod.co.th.

๓.๑.๒.๖ มิติด้านการทหาร

๑) เมียนมาร์ได้จัดหาเรือดำน้ำ UMS Minye Theinkhathu ซึ่งเป็นเรือดำน้ำที่ผลิตในรัสเซีย มาจากอินเดียในอดีตที่ประจำการมาตั้งแต่ปี ๑๙๘๘ และทำการปรับปรุง พร้อมทั้งอาวุธประจำเรือและจรวดต่อต้านเรือผิวน้ำ วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดหาเรือดำน้ำในครั้งนี้ของเมียนมาร์ไม่ใช่เพื่อตอบโต้หรือรับมือการจัดหาเรือดำน้ำของกองทัพเรือไทย แต่เป็นการจัดหาเพื่อรับมือการจัดหาเรือดำน้ำของกองทัพเรือบังคลาเทศ ที่ทั้งสองประเทศมีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลและมีการเผชิญหน้ากันทางทหารหลายครั้ง ซึ่งการจัดหาเรือดำน้ำที่แม้จะเป็นมือสองแต่มีความทันสมัยกว่า จึงเหมือนเป็นการปรับดุลกำลังของกองทัพเรือเมียนมาร์ให้เข้าสู่สมดุลกับกองทัพเรือบังคลาเทศ และสามารถปฏิบัติงานด้านการหาข่าว การลาดตระเวน หรือการทำการรบกับเรือผิวน้ำ ซึ่งทำให้ทั้งสองกองทัพมีขีดความสามารถในแง่การปฏิบัติภารกิจและเทคโนโลยีที่ใกล้เคียงกันมาก

สัญญาณ (Signal) ความสัมพันธ์ของประเทศเมียนมาและประเทศเทศอินเดียที่ลึกซึ้งขึ้น การแสดงบทบาทของอินเดียที่มากในมหาสมุทรอินเดียกับพันธมิตรรอบ ๆ มหาสมุทรอินเดีย และการพยายามปกป้องผลประโยชน์ในโซนทะเลอันดามัน

ที่มา : Thai Armed Force. (2021). เมียนมาร์ไม่ได้ซื้อเรือดำน้ำมาใช้กับไทย แต่ไทยก็ควรปรับตัว. Retrieved January 06, 2021, from thaiarmedforce.com Website : https://thaiarmedforce.com

๒.) ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลก (World Health Organization--WHO) ระบุว่า จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพิ่มเติมต่อไป ก่อนที่จะสรุปได้ว่า โควิด-19 ไม่ได้เกิดขึ้นมาจากห้องปฏิบัติการของจีน นายเทดรอส อาดานอม เกเบรเยซัส ผู้อำนวยองค์การอนามัยโลก กล่าวว่า แม้ว่ากรณีไวรัสหลุดมาจากห้องปฏิบัติการของจีนจะมีความเป็นไปได้น้อยที่สุดแต่ก็จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม สหรัฐฯ และหลายประเทศได้วิจารณ์จีนว่าไม่ให้ข้อมูลที่เพียงพอแก่ WHO รัฐบาลจีนเพิกเฉยต่อข้อกล่าวหาเกี่ยวกับกรณีไวรัสหลุดจากห้องปฏิบัติการของจีนมาโดยตลอด รายงานของ WHO และผู้เชี่ยวชาญจีนที่เผยแพร่เมื่อวันอังคารที่ ๓๐ มี.ค.๖๔ ระบุว่า การอธิบายกรณีไวรัสหลุดมาจากห้องปฏิบัติการของจีนดูไม่น่าเป็นไปได้มากที่สุด และไวรัสน่าจะแพร่จากค้างคาวสู่มนุษย์ผ่านสัตว์ที่เป็นตัวกลางอีกชนิดหนึ่งจีนยังไม่ได้มีความเห็นใด ๆ ต่อแถลงการณ์ล่าสุดของ WHO

สัญญาณ (Signal) หลายประเทศยังคงมีความกังวลว่าโรคระบาด Covid-19 อาจจะไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งต้นกำเนิดอาจจะมาจากสถาบันไวรัสวิทยาอู่ฮั่น (Wuhan Institute of Virology) ในขณะที่จีนปฏิเสธข้อกล่าวหาต่าง ๆ แม้ว่าจะตรวจพบผู้ติดเชื้อกลุ่มแรกในเมืองอู่ฮั่น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไวรัสมีต้นกำเนิดมาจากที่นี่

ที่มา : บีบีซี นิวส์ ไทย. (2021). โควิด-19 : WHO จำเป็นต้องตรวจสอบเพิ่มเติม ก่อนจะตัดความเป็นไปได้เรื่องไวรัสหลุดจากห้องแล็บจีน. Website : https://www.bbc.com/thai/international-56587266

๓.) ดาวเทียม “นภา-๑” (NAPA-1) ดาวเทียมเพื่อความมั่นคงดวงแรกของกองทัพอากาศ ถูกส่งขึ้นสู่อวกาศสำเร็จในวันนี้ โดยในวันที่ ๓ ก.ย.๖๓ เวลา ๐๘๕๑ ตามเวลาประเทศไทย จรวด Vega เที่ยวบินที่ VV16 ของบริษัท Arianespace ได้ทำการยิงนำส่งดาวเทียมจำนวน ๕๓ ดวง จาก ๑๓ ประเทศ แบ่งเป็น Micro-Satellite 7 ดวง และ Nano-Satellite 46 ดวง หนึ่งในนั้นมีดาวเทียม “นภา-๑” (NAPA-1) ซึ่งเป็นดาวเทียมเพื่อความมั่นคงดวงแรกของกองทัพอากาศรวมอยู่ด้วย โดยทำการยิงนำส่งจากฐานยิงจรวด Guiana Space Center, French Guiana ดินแดนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่ตั้งอยู่ทางตอนบนของทวีปอเมริกาใต้

สัญญาณ (Signal) เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอวกาศของกองทัพ รวมถึงการรวบรวมและเพิ่มพูนองค์ความรู้เพื่อมิติความมั่นคงในอวกาศด้านความมั่นคง

ที่มา : ข่าวไทยพีบีเอส. (๒๕๖๓). สำเร็จ! กองทัพอากาศส่งดาวเทียม “นภา-1” สู่อวกาศ. Website : https://news.thaipbs.or.th/content/296134

๓.๒. การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trends)

ของสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการจัดกลุ่มของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่เราได้สนใจ (จากกระบวนการก่อนหน้า) และมีลักษณะใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน ซึ่งมีการจัดกลุ่มตาม STEEP-M ไว้แล้ว มาพิจารณาประเด็นที่มีแนวโน้ม (Trends) ของการเกิดเหตุการณ์ในอนาคต ในทิศทางที่เพิ่มขึ้น/ลดลง หรือมีรูปแบบของการเกิดเปลี่ยนแปลงเฉพาะด้าน โดยคณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ ได้วิเคราะห์และสรุปร่วมกัน จากภาพเหตุการณ์ที่ได้ สามารถกำหนดเป็นแนวโน้ม (Trends) และจัดกลุ่มตาม STEEP-M ได้ ดังนี้

ลำดับที่	รายละเอียด แนวโน้ม (Trends) แบ่งตามมิติต่าง ๆ
มิติด้านสังคม (Social – Cultural Factors)	
๑	เกิดความเหลื่อมล้ำในมิติสังคม/การเมือง
๒	สังคมเกิดการปรับตัว
๓	ปัญหาความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
๔	เกิดการตกงานและการทำงานต่ำระดับอย่างต่อเนื่อง
๕	การป่วยทางจิตจากการเสพติดเทคโนโลยี
๖	ชีวิตวิถีใหม่ New normal
๗	สังคมเทคโนโลยี IoT
๘	สังคมไร้เงินสด
๙	เศรษฐกิจแบบลดการพึ่งพาต่างประเทศ
๑๐	ความต้องการ/รูปแบบของยาเสพติด เช่น การออกฤทธิ์ ช่องทางการจำหน่าย และกฎหมาย
๑๑	โรคระบาด แรงงานเถื่อน และการค้ามนุษย์
๑๒	วัฒนธรรมไทยไม่เอื้อต่อ Growth mindset
๑๓	การปรับตัวของภาคการศึกษา
๑๔	Aging Society
๑๕	ค่าใช้จ่ายการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
๑๖	ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง (สังคมจิตวิทยา)
๑๗	ธุรกิจและผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพมีการเติบโตขึ้น
๑๘	ปัญหาขาดแคลนวัยทำงาน
๑๙	พึ่งพาแรงงานต่างด้าวมากขึ้น
๒๐	การดูแลและครอบคลุมแรงงานต่างด้าว (กฎหมาย สุขภาพ)
๒๑	Generation Gap
๒๒	ไทยสามารถผลิตวัคซีนได้เองและส่งออกวัคซีน
๒๓	กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติ
๒๔	การท่องเที่ยวกลับในรูปแบบ Medical Hub
๒๕	ระบบสาธารณสุขล่มสลายเนื่องจากการบริหารจัดการ

ลำดับที่	รายละเอียด แนวโน้ม (Trends) แบ่งตามมิติต่าง ๆ
๒๖	ความเห็นต่างของช่วงวัย/ ทัศนะคติไม่ตรงกัน นำไปสู่ความรุนแรง
๒๗	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม/ หรือเปลี่ยนแปลงการปกครอง / กระทบต่อ ๓ สถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒๘	คนรุ่นใหม่เชื่อเรื่อง พลเมืองโลก World Citizens
๒๙	วัฒนธรรมประเพณีที่เปลี่ยนไป การนอบน้อม
๓๐	เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม (ในแง่สังคม ไม่มี Face to Face)
๓๑	ความแตกแยกในสังคมง่ายขึ้นของการใช้เทคโนโลยี
๓๒	ความเห็นต่างของช่วงวัย/ ทัศนะคติไม่ตรงกัน นำไปสู่ความรุนแรง
๓๓	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม/ หรือเปลี่ยนแปลงการปกครอง / กระทบต่อ 3 สถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๓๔	คนรุ่นใหม่เชื่อเรื่อง พลเมืองโลก World Citizens
๓๕	วัฒนธรรมประเพณีที่เปลี่ยนไป การนอบน้อม
๓๖	เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม (ในแง่สังคม ไม่มี Face to Face)
๓๗	ความแตกแยกในสังคมง่ายขึ้นของการใช้เทคโนโลยี
๓๘	การเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็น E-Learning เติมรูปแบบ
๓๙	โครงสร้างของสถาบันการศึกษาเปลี่ยนแปลง
มิติด้านเทคโนโลยี (Technological Factors)	
๑	ยกระดับ Technology ของประเทศ
๒	ความง่ายในการดำเนินชีวิตและความสะดวกในการทำงาน
๓	การสร้างมูลค่าใหม่ทางเศรษฐกิจและสังคม
๔	Disrupt Health Care System
๕	ปัญหาอาชญากรรมสังคมและเทคโนโลยี
๖	มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้
๗	การปรับสมดุลระหว่างความมั่นคงปลอดภัยส่วนบุคคลและความมั่นคงแห่งรัฐ
๘	เกิดการกีดกันการใช้เทคโนโลยี Blockchain ในบางกิจกรรม
๙	การโจมตีทางไซเบอร์ Cyber Attack
๑๐	ต้นทุนในการปรับตัวในทุกภาคส่วนเพิ่มสูงขึ้น
๑๑	เทคโนโลยีแทนที่การทำงานของมนุษย์
๑๒	ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี
๑๓	GEO-Political Technology เปลี่ยนดุลอำนาจโลก
๑๔	Space Quantum Technology
๑๕	Digital transformation
๑๖	เทคโนโลยีกับยาเสพติด

ลำดับที่	รายละเอียด แนวโน้ม (Trends) แบ่งตามมิติต่าง ๆ
มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors)	
๑	การขยายโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ
๒	สงครามทางเศรษฐกิจ
๓	โอกาสในการดึงเงินลงทุนเข้าประเทศ/โอกาสเข้าถึงตลาดใหม่
๔	การขยายตัวทางเศรษฐกิจ
๕	การเชื่อมต่อระบบคมนาคมกับโครงการ BRI
๖	การถูกชาติมหาอำนาจกดดัน
๗	การขยายมิติการคมนาคมสู่การเป็น Multi-modal transportation
๘	ดัชนีความสามารถในการแข่งขันและความยากง่ายในการทำธุรกิจ (Ease of doing business) ดีขึ้น
๙	ต้นทุนการปรับตัวของทุกภาคส่วน
๑๐	ต้นทุนการทำธุรกิจสูงขึ้น
๑๑	ต้นทุนทางเศรษฐกิจสูงขึ้น
๑๒	ประเทศไทยเป็นมหาอำนาจด้านความมั่นคงและปลอดภัยทางอาหารโลก
๑๓	การขาดแคลนแรงงาน
๑๔	กำลังแรงงานปัจจุบันมีภาระแบกรับกลุ่มพึ่งพิงสูงขึ้นผ่านระบบภาษีและระบบสวัสดิการของรัฐ
๑๕	การใช้แรงงานต่างด้าวมากขึ้น
๑๖	ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะสูง
๑๗	การเปลี่ยนแปลงแนวคิดของแรงงานและผู้ประกอบการ
๑๘	ไทยเป็น Wellness Hub/Medical Hub
๑๙	การลงทุนใหม่ในโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว
๒๐	ระบบการศึกษาที่เน้นด้านทักษะใหม่
๒๑	ไทยเป็นสวรรค์ของคนวัยเกษียณ
มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Factors)	
๑	มาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการแย่งชิงดุลอำนาจของชาติมหาอำนาจ
๒	ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน
๓	การใช้มาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมในรูปแบบมาตรการกีดกันทางการค้า/การเมืองระหว่างประเทศ
๔	การเปลี่ยนแปลงเส้นทางโลจิสติกส์ที่กระทบต่อเศรษฐกิจและการทหาร
๕	ปัญหา Bio-diversity
๖	BCG Economy model จะเป็นเศรษฐกิจกระแสหลัก
๗	การบริหารจัดการซัพพลายเชนด้านพลังงาน
๘	พลังงานบนดินจากพืช
๙	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบอุตสากรรมพลังงานเพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์อื่น
๑๐	พลังงานจากแหล่งนอกโลก

ลำดับที่	รายละเอียด แนวโน้ม (Trends) แบ่งตามมิติต่าง ๆ
มิติด้านการเมือง (Politics Factors)	
๑	เกิดการปรับปรุงกฎระเบียบภายในประเทศให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น
๒	ยกระดับธรรมาภิบาลของประเทศไทย
๓	การเมืองในประเทศถูกแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ/ถูกบังคับให้เลือกข้าง
๔	ภาระทางการคลังของประเทศ
๕	การเปลี่ยนหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาคอรัปชั่น
๖	วิทยาการทางการแพทย์เป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางคดีอาญา
๗	การใช้มาตรการอื่นในการลงโทษ
๘	การเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงในสถาบันหลัก
๙	สงครามกลางเมือง
๑๐	การออกแบบระบบการปกครองใหม่
๑๑	ประเทศไทยถูกกดดัน/แทรกแซงจากมหาอำนาจ
๑๒	สิทธิมนุษยชนถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้า
๑๓	การแก้รัฐธรรมนูญ 2560
๑๔	การส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเวทีประชาคมโลก
๑๕	ทุนจากต่างประเทศที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภายในประเทศ
๑๖	เสถียรภาพทางการเมือง
๑๗	การแทรกแซงทางด้านเทคโนโลยี

มิติด้านการทหาร (Military Factors)	
๑	Tech War
๒	พันธมิตรทางทหารถูกเปลี่ยนแปลง
๓	การใช้ Soft power และปทัสฐานสากลในการแทรกแซงด้านเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ
๔	ภารกิจด้านความมั่นคงที่สูงขึ้น

ตารางที่ ๑ แสดงแนวโน้ม (Trends) จำแนกตามมิติ STEEP-M

๓.๓ การหาปัจจัยที่มีผลต่อภาพอนาคต (Driving Forces: DF)

เป็นการหาแรงผลักดันของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในทิศทางที่ไม่แน่นอน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยในการพิจารณาหาปัจจัยที่มีผลต่อภาพอนาคตนั้นจะใช้หลักคิดเดียวกันการทำ Strategic Intelligence Scanning คือจะต้องมีลักษณะคือ ๑) มีความเป็นไปได้ น่าเชื่อถือ และสามารถเป็นจริงได้ (Plausible) ๒) มีความผิดแผก แตกต่างกัน (Divergent) ๓) มีความท้าทาย (Challenge) ๔) มีความสัมพันธ์ หรือ เกี่ยวข้องกัน (Related) โดยนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อภาพอนาคตแบ่งตาม STEEP-M ได้ดังนี้

ลำดับที่	รายละเอียด Driving Forces แบ่งตามมิติต่าง ๆ
มิติด้านสังคม (Social – Cultural Factors)	
๑	ความเห็นต่าง ความรู้ และประสบการณ์ไม่เท่ากัน
๒	ค่านิยม ความเชื่อ ความศรัทธา ที่เปลี่ยนไป
๓	ความเจริญของเทคโนโลยีสื่อสารที่ก้าวกระโดด
๔	รูปแบบการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง
๕	ความสามารถในการปรับตัวรับเทคโนโลยีใหม่
๖	ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุน
๗	ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
๘	ความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร
๙	Crony Capitalism
๑๐	ความสามารถในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ
๑๑	จุดยืนและท่าทีของประเทศไทยในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๑๒	โรคอุบัติใหม่และการแพร่ระบาด
๑๓	Disruptive technology
๑๔	ความก้าวหน้าทางวิจัยและพัฒนาทางเทคโนโลยี
๑๕	การเปลี่ยนแปลง Global value chains
๑๖	การเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจ New world order
๑๗	การเปลี่ยนแปลงเส้นทางการค้า/โลจิสติกส์
๑๘	Climate crisis
๑๙	ระบบการศึกษาไทยเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ
๒๐	ความเข้มแข็งของภาคการเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย
๒๑	เศรษฐกิจพอเพียง
๒๒	เศรษฐกิจโลกมีการปั่นป่วน – Global Economy Disorder
๒๓	การผลิตวัคซีนแบบ Multifunction
๒๔	การสื่อสารในรูปแบบใหม่
๒๕	การใช้แรงงานหุ่นยนต์ Robot

ลำดับที่	รายละเอียด Driving Forces แบ่งตามมิติต่าง ๆ
๒๖	New Normal
๒๗	การปรับตัวของภาคธุรกิจ
๒๘	โครงสร้างของประชากรไทยเปลี่ยนแปลงไป
๒๙	Generation change
๓๐	Mindset คนไทย
๓๑	ประวัติศาสตร์ชาตินิยม
๓๒	โครงสร้างภาระทางภาษี
๓๓	ทุนวิจัย
๓๔	องค์ความรู้ในการวิจัยและพัฒนา
๓๕	ขนาดของตลาด
๓๖	การผูกขาดทางเศรษฐกิจโดยภาครัฐ
๓๗	การบังคับใช้กฎหมาย
๓๘	การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย
๓๙	ความก้าวหน้าเทคโนโลยีทางการแพทย์
๔๐	องค์ความรู้ด้านแพทย์แผนไทย
๔๑	ความคุ้มค่าทางการแพทย์
๔๒	ความเชี่ยวชาญและความก้าวหน้าทางการแพทย์ของไทย
๔๓	โครงสร้างการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม
๔๔	ต้นทุนความหลากหลายทางชีวภาพของสมุนไพรไทย
๔๕	ต้นทุนทางวัฒนธรรม Culture and Behavior ยิ้มสยาม
๔๖	ความสมบูรณ์และหลากหลายของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว
๔๗	ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง
๔๘	การทุจริตคอรัปชั่น
๔๙	ความซับซ้อน/การปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย/ตุลาการภิวัฒน์
๕๐	สังคมแตกแยก
๕๑	จริยธรรมทางวิชาชีพ
๕๒	สงครามชีวภาพ
๕๓	ระบบเศรษฐกิจที่ตกต่ำ
๕๔	แผนเผชิญเหตุด้านสาธารณสุข (BCP)
๕๕	ค่านิยมรักสุขภาพ
มิติด้านเทคโนโลยี (Technological Factors)	
๑	การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล
๒	การควบคุมด้วยระบบไร้สาย

ลำดับที่	รายละเอียด Driving Forces แบ่งตามมิติต่าง ๆ
๓	การเมืองในประเทศ
๔	การทุจริตคอรัปชั่น
๕	โครงสร้างประชากร
๖	โครงสร้างภาระทางภาษี
๗	ทุนในการวิจัย
๘	องค์ความรู้ในการวิจัยและพัฒนา
๙	ขนาดของตลาด
๑๐	การผูกขาดโดยภาครัฐ
๑๑	การบังคับใช้กฎหมาย
๑๒	Crony Capitalism
๑๓	อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมและศาสนา
๑๔	ธรรมภิบาลของผู้นำและรัฐบาล
๑๕	Disruptive Technology
๑๖	Digital Transformation
๑๗	Dark Hacker
๑๘	กระแสปัจเจกนิยม
๑๙	การถดถอยของอเมริกาและยุโรป
๒๐	การผงาดขึ้นของจีนและเศรษฐกิจเกิดใหม่
๒๑	การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔
๒๒	การแข่งขันเพื่อเป็นมหาอำนาจทางเทคโนโลยี
๒๓	ตอบสนองความต้องการความลี้ลับทางอวกาศ
๒๔	การค้นคว้าวิจัยอวกาศของชาติมหาอำนาจ
๒๕	การแข่งขันด้านกำลังอำนาจแห่งชาติของประเทศมหาอำนาจ
๒๖	การแสวงหาพลังงานและทรัพยากรในแหล่งใหม่ ๆ
๒๗	นิยายด้าน Sci-Fi
๒๘	การเพิ่มมูลค่าและคุณภาพของยาเสพติด
๒๙	การขาดแคลนยาเสพติด
มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors)	
๑	การวิจัยและพัฒนาวัคซีนที่มีประสิทธิภาพ
๒	การใช้งานเทคโนโลยีระบบ Block chain
๓	การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน
๔	การผูกขาดทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
๕	หนี้ครัวเรือน และหนี้ภาคเอกชน

ลำดับที่	รายละเอียด Driving Forces แบ่งตามมิติต่าง ๆ
๖	การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรง
๗	การรู้เท่าทันทางการเงิน Financial literacy
๘	Balancing of power
๙	โรคอุบัติใหม่
๑๐	Disruptive technology
๑๑	การเปลี่ยนแปลง Global value chains
๑๒	การเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจ New world order
๑๓	การเปลี่ยนแปลงเส้นทางการค้า
๑๔	Climate crisis
๑๕	การเจรจาการค้าในกรอบข้อตกลงการค้าใหม่
๑๖	นโยบายการส่งเสริมการค้าและการลงทุนของไทย
๑๗	นโยบายการส่งเสริมการค้าและการลงทุนของต่างประเทศ
๑๘	ภาระทางการคลัง งบประมาณ และหนี้สาธารณะ
๑๙	การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔
๒๐	การเมืองในประเทศ
๒๑	การทุจริตคอรัปชั่น
๒๒	ความเหลื่อมล้ำทุกมิติ
๒๓	การบังคับใช้กฎหมาย
๒๔	Crony Capitalism
๒๕	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร
๒๖	ทุนการวิจัย
๒๗	องค์ความรู้ในการวิจัยและพัฒนา
๒๘	ขนาดของตลาด
๒๙	การผูกขาดโดยภาครัฐ
มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors)	
๑	Climate Change/greenhouse effect
๒	การทำลายห่วงโซ่อาหารของสัตว์ทะเล
๓	มลพิษต่อสิ่งแวดล้อม
๔	พลังงานของประเทศหมด
๕	ความตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม (Multilateral Environmental Agreements หรือ MEAs)
๖	การแข่งขันของมหาอำนาจ ในการแย่งชิงทรัพยากร
๗	New world order

ลำดับที่	รายละเอียด Driving Forces แบ่งตามมิติต่าง ๆ
๘	โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ United Nations Environment Programme หรือ UNEP/ Carbon Tax
๙	อุตสาหกรรมถลุงพลังงานจากนอกโลก
๑๐	การแสวงหาพลังงานทดแทน
๑๑	ความหลากหลายทางชีวภาพ
๑๒	พลังงานสะอาด
๑๓	พืช GMO
๑๔	การขยายตัวของเมือง
๑๕	Urbanisation
๑๖	Climate change & crisis
๑๗	นโยบายภาครัฐ
๑๘	โครงสร้างประชากร
๑๙	Environmental degradation
๒๐	ต้นทุนพลังงาน
๒๑	การผลิตและการบริโภคอย่างไร้จิตสำนึก
๒๒	ต้นทุนต่อการผลิตและบริโภค
มิติด้านการเมือง (Political and Legal Factors)	
๑	Crony Capitalism
๒	แรงกดกันจากเวทีนานาชาติ
๓	Digital transformation
๔	การทุจริต คอรัปชั่น ระบบอุปถัมภ์
๕	การขาดความเชื่อมั่นของประชาชนต่อรัฐ
๖	สังคมที่ยึดปัจเจกบุคคล
๗	ค่านิยมของในชาติ
๘	การปฏิรูปการศึกษา
๙	สังคมแตกแยก
๑๐	จริยธรรมของนักการเมือง และประชาชนบางกลุ่ม
๑๑	ตุลาการภิวัฒน์
๑๒	ความเหลื่อมล้ำทางสังคม
๑๓	ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์
๑๔	ความยุติธรรมในกระบวนการทางศาล
๑๕	การรักษาผลประโยชน์แห่งรัฐ National Interest
๑๖	ความไม่เป็นมืออาชีพของนักการทูตสมัยใหม่

ลำดับที่	รายละเอียด Driving Forces แบ่งตามมิติต่าง ๆ
๑๗	การเปลี่ยนแปลงสู่โลกหลายขั้วอำนาจ
๑๘	แรงกดกันจากเวทีนานาชาติ
มิติด้านการทหาร (Military Factors)	
๑	ผลประโยชน์ของชาติ
๒	ภูมิรัฐศาสตร์
๓	ความกดดันจากประเทศมหาอำนาจ
๔	Disruptive technology
๕	New world order
๖	Hybrid warfare
๗	โลกหลายขั้วอำนาจ
๘	การแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจ
๙	ประเทศพันธมิตรถูกแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ
๑๐	การ Balance of Power
๑๑	เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจ
๑๒	ทุนการวิจัย
๑๓	องค์ความรู้ในการวิจัยและพัฒนา
๑๔	ขนาดของตลาด
๑๕	การผูกขาดโดยภาครัฐ
๑๖	การเป็นสังคมนวัตกรรม ยกระดับวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
๑๗	รูปแบบของสงครามที่เปลี่ยนแปลงไป
๑๘	หลักประกันความมั่นคงของประเทศ
๑๙	หลักสูตรอาชีวศึกษา ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
๒๐	ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
๒๑	ขีดความสามารถทางทหารของไทย

ตารางที่ ๒ แสดงแรงขับ (Driving Forces) ตามพลังอำนาจตาม STEEP-M

๓.๑.๕ Critical Uncertainty / Scenario Matrix / High Uncertainty / High Impact (HU & HI) เพื่อเป็นการค้นหาและกำหนดแกนสำหรับการสร้างภาพอนาคต มีขั้นตอนดังนี้

๓.๑.๕.๑ Common Driving Force (CDF) เป็นกระบวนการหา Driving Force (DF) ร่วม โดยจะดำเนินการโดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder)/ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขา (STEEP-M) ร่วมพิจารณาและลงคะแนน (Vote) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของ DF ทั้งหมดที่ได้มา โดยใช้ Google Form เป็นเครื่องมือการลงคะแนน โดยจะทำการพิจารณา ๒ รอบ ดังนี้รอบที่ ๑ หาค่า High Uncertainty (HU) ด้วยการพิจารณา DF ที่คาดว่าเป็นปัจจัยที่มีความไม่แน่นอนในการเกิดมากที่สุดก่อนหลังจากนั้นจะทำการพิจารณารอบที่ ๒ เป็นการหาค่า High Impact (HI) ด้วยการพิจารณา DF ที่คาดว่าเป็นปัจจัยที่หากเกิดขึ้นแล้ว จะส่งผลกระทบมากที่สุด โดยการพิจารณาจะต้องสอดคล้องและคำนึงถึงประเด็นถกแถลง (Focal Question) ด้วย เมื่อได้ผลการ Vote แล้วจึงนำ DF ที่ได้มาในแต่ละรอบมาจัดลำดับ และทำการเลือก DF ที่มีค่า HU และ HI สูงที่สุด ๕ อันดับแรกที่ครอบคลุมทุกมิติของแต่ละด้าน ตามมิติของ STEEP-M เป็น Driving Force ที่ใช้ในการจัดทำภาพอนาคต ซึ่งจะได้ตามตารางด้านล่าง

๓.๑.๕.๒ กำหนด Future Events เป็นขั้นตอนที่นำเอาปัจจัยที่มีผลต่อภาพอนาคต (Driving Forces) ที่ให้ค่า HU+HI ได้มาสร้างภาพเหตุการณ์ในอนาคตที่ปัจจุบันไม่ได้เกิดขึ้น โดยจะต้องตะหนักไว้เสมอว่า “ต้องไม่เป็นเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันหรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว” โดยสามารถแสดง Driving Forces และ Future Events ที่ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ แสดงเหตุการณ์ในอนาคต (Future Events)

Driving Forces	Future Events	จำนวน	ร้อยละ
มิติด้านสังคม			
โรคอุบัติใหม่และการแพร่ระบาด	**เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่มีความรุนแรง**	**๑๖**	**๔๔**
	สงครามชีวภาพ	๗	๑๙
ค่านิยม ความเชื่อ ความศรัทธา ที่เปลี่ยนไป	การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง	๘	๒๒
การแบ่งแยกประเทศ	การแบ่งแยกประเทศ	๑	๓
ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง	สงครามกลางเมือง	๘	๒๒
	รูปแบบการปกครองใหม่	๗	๑๙
	failed state	๔	๑๑
Disruptive technology	**ช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้และความมั่งคั่งที่เลวร้ายและรุนแรง**	**๙**	**๒๕**
	หุ่นยนต์จะมาแทนที่มนุษย์	๕	๑๔
ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย	การใช้สหวิทยาการในการปกครองประเทศ	๓	๘
	การปฏิรูประบบตำรวจอย่างเป็นรูปธรรม	๐	๐
	เกิดภาวะอนาธิปไตย (การปกครองโดยกลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียว)	๔	๑๑

Driving Forces	Future Events	จำนวน	ร้อยละ

Driving Forces	Future Events	จำนวน	ร้อยละ
มิติด้านเทคโนโลยี			
การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital transformation)	**Hyper connected World (Quantum Computing / Internet of Thing (IoT)/ General artificial Intelligence: AGI)**	**๑๗**	**๔๗**
	สร้างภัยพิบัติทางธรรมชาติ (ภูเขาไฟ แผ่นดินไหว สึนามิ)	๒	๖
Disruptive technology	**Disrupt Blockchain & Digital**	**๑๕**	**๔๒**
	ประเทศไทยเข้าสู่ประเทศ Smart city เต็มรูปแบบ	๙	๒๕
	เกิดนวัตกรรมใหม่ๆมากขึ้น เช่น เทคโนโลยีทางการแพทย์	๙	๒๕
	มีการพัฒนาระบบ AGE ให้สามารถทำงานแทนมนุษย์ได้เต็มรูปแบบ	๓	๘
การแสวงหาพลังงานและทรัพยากรในแหล่งใหม่ๆ	ใช้พลังงานจากใต้พิภพ	๐	๐
	เกิดดวงอาทิตย์จำลอง Technology Fusion	๑	๓
การแข่งขันเพื่อเป็นมหาอำนาจทางเทคโนโลยี	สงคราม Cyber เต็มขั้น	๑๒	๓๓
	ไทยเขียนโปรแกรม Quantum Computing	๐	๐
	ตกเป็นทาสอาณานิคมทางเทคโนโลยี	๒	๖
ธรรมภิบาลของผู้นำและรัฐบาล	ใช้ Blockchain ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล	๐	๐
	มีความเป็นเผด็จการ	๑	๓
	การเมืองเกิดเสถียรภาพสูง	๐	๐
	การแก้ไขรัฐธรรมนูญ	๑	๓
มิติด้านเศรษฐกิจ			
การใช้งานเทคโนโลยีระบบ Block chain	Social Credit Rating ถูกนำมาใช้อย่างมีธรรมาภิบาล	๔	๑๑
	ประเทศเป็นมหาอำนาจด้านเศรษฐกิจ	๔	๑๑
การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรง	**ไทยใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ**	**๑๑**	**๓๑**
	เกิดข้อพิพาทระดับการเมืองระหว่างประเทศ	๔	๑๑
การผูกขาดทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	เกิดการแย่งชิงทรัพยากรในการผลิต	๔	๑๑
	สงครามทางเศรษฐกิจ	**๑๒**	**๓๓**
ความเหลื่อมล้ำทุกมิติ	ช่องว่างคนจนและรวยมากขึ้น	๑๑	๓๑
	เศรษฐกิจพอเพียง	๘	๒๒
การเปลี่ยนแปลงเส้นทางการค้า	ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าของอินโดแปซิฟิก	๑๐	๒๘
	Snow Silk Road	๑	๓
	ไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่อระหว่างขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้	๓	๘

Driving Forces	Future Events	จำนวน	ร้อยละ
มิติด้านสิ่งแวดล้อม			
Climate change & crisis	เกิดแก้มลิง ๑ ล้านไร่ในไทย	๑	๓
	Zero Waste Management	๗	๑๙
	เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรโลก	**๑๓**	**๓๖**
	แผ่นดินหาย	๘	๒๒
การแข่งขันของมหาอำนาจในการแย่งชิงทรัพยากร	ไทยถูกปล้นทรัพยากร	๔	๑๑
	ถูกบีบให้เลือกข้าง	๐	๐
การแสวงหาพลังงานทดแทน	เกิดดวงอาทิตย์จำลอง Technology Fusion	๓	๘
	ค้นพบแหล่งพลังงานใหม่	๖	๑๗
การผลิตและการบริโภคอย่างไร้จิตสำนึก	การรีไซเคิลอาหาร	๐	๐
	เกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อมรุนแรง	**๒๕**	**๖๙**
การขยายตัวของเมือง	ไทยมีการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบที่เน้นความยั่งยืน	๓	๘
	การกระจายความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์	๑	๓
	สังคมพหุวัฒนธรรม	๑	๓
มิติด้านการเมือง			
สังคมแตกแยก	การสงครามภายในประเทศ Democracy at risk	๙	๒๕
	เปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบใหม่	**๑๓**	**๓๖**
ความท้าทายต่อกระบวนการความยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย	ตุลาการภิวัฒน์	๘	๒๒
	รัฐธรรมนูญฉบับใหม่	**๑๓**	**๓๖**
การรักษาผลประโยชน์แห่งรัฐ National Interest	ไทยมีความชัดเจนของผลประโยชน์แห่งชาติและประชาชนเข้าใจ	๒	๖
	ถูกแทรกแซงจากต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ	๘	๒๒
ความเหลื่อมล้ำทางสังคม	สงครามกลางเมือง	๖	๑๗
	นักเคลื่อนไหวทางการเมืองระดับเยาวชน-ผู้สูงอายุ	๓	๘
จริยธรรมของนักการเมืองและประชาชน	ระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จ	๖	๑๗
	การพัฒนาศักยภาพประเทศสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว	๓	๘
	ความชอบธรรมในการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับประเทศ	๑	๓

Driving Forces	Future Events	จำนวน	ร้อยละ
มิติด้านการทหาร			
ความกดดันและการแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ	ไทยเป็น Digital & Smart Headquarter	๗	๑๙
	ไทยรับมือ Hybrid warfare ได้ทุกมิติ	**๑๕**	**๔๒**
เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจ	**ไทยเป็นภูมิรัฐศาสตร์ในการสู้รบของชาติมหาอำนาจ**	**๑๐**	**๒๘**
	ไทยเป็นมหาอำนาจของโลก	๑	๓
การ Balance of power	ไทยใช้ภูมิรัฐศาสตร์ในการเป็นชาติมหาอำนาจ	๙	๒๕
	ความร่วมมือของประเทศในกลุ่มอาเซียน ในหลายมิติ	๘	๒๒
รูปแบบของสงครามที่เปลี่ยนแปลงไป (Hybrid warfare)	ไทยใช้ Hybrid warfare โจมตีต่างชาติ	๖	๑๗
	ความมั่นคงแบบองค์กรไม่ตอบสนองต่อภัยคุกคามแบบผสมผสม	๕	๑๔
ผลประโยชน์ของชาติ	จุดประสงค์ทางการทหารตอบสนองต่อความมุ่งหมายทางการเมืองไม่ดี	๖	๑๗
	มีการสะสมอาวุธและเกิดสงครามเย็นระลอกใหม่	๕	๑๔

๓.๑.๕.๓ สร้างความสัมพันธ์ในตาราง U (ตารางความสัมพันธ์ของเหตุการณ์อนาคตที่มีความไม่แน่นอนและมีผลกระทบสูง) เป็นขั้นตอนที่นำเหตุการณ์อนาคต (Future Events) ที่ได้สร้างมาจาก Driving Forces ที่ได้เลือกไว้จากขั้นตอนก่อนหน้านี้ (HU+HI สูงสุด) มาพิจารณาเลือกเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนสูงสุด และเกิดผลกระทบสูงสุด (High Uncertainty (HU) และ High Impact (HI)) โดยการพิจารณาและลงคะแนน (Vote) สูงที่สุด ๑๒ อันดับแรกที่ครอบคลุมทุกมิติ STEEP-M ได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๔ Future Events (HU/HI) ที่มีคะแนนสูงสุด ๑๒ อันดับ

ลำดับ	มิติ	Future Events	จำนวน	ร้อยละ
๑	มิติด้านสังคม	เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่มีความรุนแรง	๑๖	๔๔%
๒	มิติด้านสังคม	ช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้และความมั่งคั่งที่เลวร้ายและรุนแรง	๙	๒๕%
๓	มิติด้านเทคโนโลยี	Hyper connected World (Quantum Computing / Internet of Thing (IoT)/ General artificial Intelligence: AGI)	๑๗	๔๗%
๔	มิติด้านเทคโนโลยี	Disrupt Blockchain & Digital	๑๕	๔๒%
๕	มิติด้านสิ่งแวดล้อม	เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรโลก	๑๓	๓๖%
๖	มิติด้านสิ่งแวดล้อม	เกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อมรุนแรง	๒๕	๖๙%
๗	มิติด้านเศรษฐกิจ	ไทยใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ	๑๑	๓๑%
๘	มิติด้านเศรษฐกิจ	สงครามทางเศรษฐกิจ	๑๒	๓๓%
๙	มิติด้านการเมือง	เปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบใหม่	๑๓	๓๖%
๑๐	มิติด้านการเมือง	รัฐธรรมนูญฉบับใหม่	๑๓	๓๖%
๑๑	มิติด้านทหาร	ไทยรับมือ Hybrid warfare ได้ทุกมิติ	๑๕	๔๒%
๑๒	มิติด้านทหาร	ไทยเป็นภูมิรัฐศาสตร์ในการสู้รบของชาติมหาอำนาจ	๑๐	๒๘%

๓.๑.๕.๔ การหาแกนสำหรับสร้างภาพอนาคต เพื่อใช้ในการสร้างภาพอนาคต โดยการนำภาพเหตุการณ์อนาคตที่สร้างจาก DF ที่มีค่า HU & HI ในขั้นตอนก่อนหน้านี้ มาเขียนตัดกันบนตารางทั้งแนวตั้งและแนวนอนบนแกน X,Y ซึ่ง DF ที่นำมาตัดกันจะต้องมาจากมิติที่แตกต่างกัน โดยความสัมพันธ์สามารถวิเคราะห์ได้ ๔ รูปแบบคือ ๑) จุดตั้งที่ไม่มีความสัมพันธ์ (No Correlation: N/C) ๒) จุดตัดที่มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก (+) ๓)จุดตัดที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ (-) และจุดตัดที่ความสัมพันธ์ไม่แน่นอน/ไม่ชัดเจน (?) โดยการพิจารณาจะให้ความสำคัญกับจุดตัดที่แสดงถึงความไม่สัมพันธ์ (No Correlation: N/C) ของเหตุการณ์ (Event) โดยใช้ตาราง U (ตารางสรุปความสัมพันธ์ Future Events) ดังนี้

ตารางที่ ๕ แสดงสรุปความสัมพันธ์ Future Events

มิติ	DF	Future Event	เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่มีความรุนแรง	ช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้และความมั่งคั่งที่เลวร้ายและรุนแรง	Hyper connected World	Disrupt Blockchain & Digital	เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรโลก	เกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อมรุนแรง	ไทยใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ	สงครามทางเศรษฐกิจ	เปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบใหม่	รัฐธรรมนูญฉบับใหม่	ไทยรับมือ Hybrid warfare ได้ทุกมิติ	ไทยเป็นภูมิรัฐศาสตร์ในการสู้รบของชาติมหาอำนาจ
Social	โรคอุบัติใหม่และการแพร่ระบาด	เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่มีความรุนแรง		+	NC 1	NC 2	+	+	+	+	NC3	NC 4	+	??
	Disruptive technology	ช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้และความมั่งคั่งที่เลวร้ายและรุนแรง			-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Technology	การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital transformation)	Hyper connected World				-	NC5	NC6	+	+	NC7	NC 8	+	-
	Disruptive technology	Disrupt Blockchain & Digital					NC 9	NC 10	+	??	+	+	??	??
Environment	Climate change & crisis	เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรโลก						+	+	+	??	+	+	+
	การผลิตและการบริโภคอย่างไร้จิตสำนึก	เกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อมรุนแรง							+	+	NC 11	NC12	??	+
Economic	การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่รุนแรง	ไทยใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ								+	??	NC 13	+	+
	การผูกขาดทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	สงครามทางเศรษฐกิจ									??	NC 14	+	+
Politics	สังคมแตกแยก	เปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบใหม่										+	+	+
	ความท้าทายต่อกระบวนการความยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย	รัฐธรรมนูญฉบับใหม่											+	+
Military	ความกดดันและการแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ	ไทยรับมือ Hybrid warfare ได้ทุกมิติ												+
	เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจ	ไทยเป็นภูมิรัฐศาสตร์ในการสู้รบของชาติมหาอำนาจ												

NC	No Correlation	??	Unclear Correlation
-	Negative Correlation	+	Positive Correlation

จากตารางสรุปความสัมพันธ์ Future Events ได้จุดตัดของ Future Events ที่มีความสัมพันธ์เป็นแบบ No Correlation (N/C) ในแกน X,Y จำนวน ๑๔ คู่ ดังนี้

คู่ที่ ๑ (NC1) = เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่มีความรุนแรง x Hyper connected World (Quantum Computing / Internet of Thing (IoT)/ General artificial Intelligence: AGI)

คู่ที่ ๒ (NC2) = เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่มีความรุนแรง x Disrupt Blockchain & Digital

คู่ที่ ๓ (NC3) = เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่มีความรุนแรง x เปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบใหม่

คู่ที่ ๔ (NC4) = เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคที่มีความรุนแรง x รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

คู่ที่ ๕ (NC5) = Hyper connected World (Quantum Computing / Internet of Thing (IoT)/ General artificial Intelligence: AGI) x เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรโลก

คู่ที่ ๖ (NC6) = Hyper connected World (Quantum Computing / Internet of Thing (IoT)/ General artificial Intelligence: AGI) x เกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อมรุนแรง

คู่ที่ ๗ (NC7) = Hyper connected World (Quantum Computing / Internet of Thing (IoT)/ General artificial Intelligence: AGI) x เปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบใหม่

คู่ที่ ๘ (NC8) = Hyper connected World (Quantum Computing / Internet of Thing (IoT)/ General artificial Intelligence: AGI) x รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

คู่ที่ ๙ (NC9) = Disrupt Blockchain & Digital x เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรโลก

คู่ที่ ๑๐ (NC10) = Disrupt Blockchain & Digital x เกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อมรุนแรง

คู่ที่ ๑๑ (NC11) = เกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อมรุนแรง x เปลี่ยนแปลงการปกครองในรูปแบบใหม่

คู่ที่ ๑๒ (NC12) = เกิดวิกฤตทางสภาวะแวดล้อมรุนแรง x รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

คู่ที่ ๑๓ (NC13) = ไทยใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ x รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

คู่ที่ ๑๔ (NC14) = สงครามทางเศรษฐกิจ x รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๓.๑.๕.๕ การเลือกแกนเพื่อสร้างภาพอนาคต เป็นการพิจารณาเพื่อเลือกแกนในการสร้างภาพอนาคต จะพิจารณา Future Events ที่มีจุดตัดที่เป็น No Correlation (NC) มากที่สุดมาเป็นแกนสำหรับการสร้างภาพอนาคต ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน ผลการพิจารณาได้ ดังนี้

- แนวตั้ง Future Events “รัฐธรรมนูญฉบับใหม่” (มิติการเมือง: P) เป็น Future Events ที่มีจุดตัด NC มากที่สุด จำนวน ๕ จุด

- แนวนอนได้ Future Events ที่มีจุดตั้ง NC มากที่สุดจำนวน ๒ Future Events คือ ๑) “โรคอุบัติใหม่และการแพร่ระบาด” (มิติสังคม: S) ๒) “การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล” (มิติเทคโนโลยี: T) ซึ่งจะต้องทำการพิจารณาเลือก ๑ Future Events เท่านั้น จึงต้องทำการลงมติเลือก Future Events ผลการลงมติของคณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ ได้เลือก Future Events “การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล” เป็นแกนในแนวนอน

๓.๑.๖ Developing Scenarios/ Scenario Stories/Scenario Matrix ในขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนนำ DF หรือภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Events) ที่เลือกไว้นำมาสร้างกราฟแกน X,Y เพื่อสร้างภาพอนาคตตามแกน โดยหลักการสร้างภาพอนาคตจะเขียนบรรยายเชิงพรรณาของเหตุการณ์ในลักษณะการเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่เป็นได้ในอนาคต เป็นเรื่องที่เป็นจริงได้ (Plausible) มิใช่ภาพที่น่าจะเป็น (Expected) หรือที่ควรจะเป็น (Preferred) ไม่ใช่เรื่องที่เราต้องการให้เกิด หรือไม่ต้องการให้เกิด เป็นการซักซ้อมอนาคต เพื่อเปลี่ยนความไม่แน่นอน (Uncertainties) จากการคุกคามให้เป็นข้อได้เปรียบ ดังนี้

การมองภาพในอนาคต (Scenario)

แผนภาพที่ ๔ แสดงการมองภาพในอนาคต (Scenario)

๓.๑.๖.๑. ฉากทัศที่ ๑ เผด็จการกดขี่ประชาชน ไทยไร้การพัฒนา

การต่อสู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่มอนุรักษ์ที่ยมสุดขั้ว และกลุ่มหัวก้าวหน้าสุดโต่ง ในปี ๒๕๖๔-๒๕๖๕ นำไปสู่การปะทะกันอย่างรุนแรง ส่งผลให้เกิด ๓ ฉากทัศน์ย่อย

๑) กลุ่มแกนนำรัฐบาลเดิม อันประกอบไปด้วย อดีตข้าราชการระดับสูงของกองทัพ นักการเมืองอาชีพ และนักธุรกิจการเมือง ได้รับชัยชนะในการปะทะ สามารถกุมอำนาจเบ็ดเสร็จ แบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกและพวกพ้องได้อย่างลงตัว และต้องการกุมอำนาจ สืบทอดอำนาจอย่างต่อเนื่อง

๒) กลุ่มหัวก้าวหน้าสุดโต่งได้รับชัยชนะในการปะทะแต่ก็ต้องไม่ลืมว่าในกลุ่มหัวก้าวหน้าสุดโต่งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ในกลุ่มก็ไม่ได้เป็นผู้ที่เข้าใจในหลักการประชาธิปไตย อันตั้งอยู่บนแนวคิด เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพหากแต่เป็นกลุ่มหัวก้าวหน้าสุดโต่งที่ถูกชี้นำ บิดเบือนให้รับรู้ความจริง หรือทฤษฎีทางการเมืองแค่เพียงเศษเสี้ยว โดยมีกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนที่ชักใยอยู่เบื้องหลัง เพื่อนำพาประเทศไปสู่รูปแบบการเมืองการปกครองที่พวกเขาต้องการ โดยกลุ่มคนนี้อาจอยู่ทั้งใน และ/หรือ ต่างประเทศ

๓) เกิดขั้วการเมืองที่ ๓ ที่เข้าแทรกแซง และช่วงชิงผลประโยชน์จากการการปะทะกันของ ๒ กลุ่มแรก โดยอาจเกิดการรัฐประหารโดยกองทัพ หรือเกิดกลุ่มการเมืองใหม่ที่มีพลังอำนาจเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือในสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด อาจเป็นการแทรกแซงจากมหาอำนาจนอกประเทศเพื่อให้ไทยเข้าเป็นสมาชิกที่ต้องพึ่งพิงมหาอำนาจตามแนวคิด Sphere of Influence

๑) มิติด้านสังคม (Social)

- เกิดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ โดยผู้ที่มีผลประโยชน์และมีสายสัมพันธ์กับกลุ่มเผด็จการคณาธิปไตย จะกลายเป็นชนชั้นที่เหนือกว่าในทุกมิติ ทั้งรายได้ ความมั่งคั่ง การเข้าถึงทรัพยากร (ที่ดิน ทุน เงินทุน โอกาส ทรัพยากรธรรมชาติ) การเข้าถึงบริการของภาครัฐ

- ความเหลื่อมล้ำในทุกมิติจะทำให้คนส่วนใหญ่ซึ่งถูกกดทับเกิดความไม่พอใจอย่างรุนแรง ซึ่งหากพวกเขาสามารถรวมกำลังคนและสติปัญญาเข้าด้วยกันได้ นั่นหมายถึงความไม่มีเสถียรภาพของกลุ่มชนชั้นผู้ปกครอง ดังนั้น ชนชั้นผู้ปกครองจึงต้องใช้ เทคโนโลยีในการควบคุมสังคมในรูปแบบ Social Monitoring โดยอาจอยู่ในรูปแบบของ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) แอปพลิเคชั่น รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ การใช้ระบบการให้คะแนนความประพฤติทางสังคม (Social Credit Rating) ทั้งเพื่อให้รางวัล เพื่อเข้าสู่บริการภาครัฐ และเพื่อลงโทษให้หลาบจำ เพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมถูกกล่อมเกลาให้มีความคิดและนิสัยในรูปแบบที่อ่อนน้อมและยอมรับอำนาจ โดยไม่คิดที่จะปฏิเสธ ในขณะเดียวกันก็ต้องทำให้คนที่มีแนวคิดที่จะต่อต้านรัฐไม่สามารถรวมตัวกันได้ติด

- เกิดการสร้างวัฒนธรรมใหม่ๆ ประเพณีใหม่ๆ ที่มีลักษณะบิดเบือนจากรูปแบบของสังคมไทยแบบเดิมเพื่อการรักษา สนับสนุน และสืบทอดอุดมการณ์ของรัฐที่ถูกผูกขาดโดยคณะผู้บริหาร โดยจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หากกลุ่มผู้นำเผด็จการอำนาจนิยม สามารถสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายของกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลทางสังคม (Social Influencer) อาทิ นักบวชผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางความคิดบนโลกออนไลน์ ดาราละคร-ภาพยนตร์ กลุ่มบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม (Celebrity)

๒) มิติด้านเทคโนโลยี (Technology)

- เนื่องจากประเทศไทยไม่สามารถเท่าทันเทคโนโลยี ไม่สามารถปรับตัวเพื่อให้ตนเองสามารถเป็นเจ้าของหรือสร้างเทคโนโลยีได้เอง แต่กลุ่มผู้นำเผด็จการอำนาจนิยมมีความต้องการใช้เทคโนโลยีเพื่อ ๒ วัตถุประสงค์ นั่นคือ สร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับตนเองและพวกพ้อง พร้อมกับที่ต้องการสร้างความมั่นคงให้กับระบอบที่ตนเองผูกขาดอำนาจ ดังนั้นการ

ตกเป็นทาสทางเทคโนโลยี ที่ต้องหวังพึ่งการซื้อเทคโนโลยีนำเข้าจากต่างประเทศที่ตนเองมีความพึ่งพิงสูงจึงเกิดขึ้น

- ที่มาของเทคโนโลยีเหล่านี้ เกิดขึ้นจากการนำเอาทรัพยากรของประเทศทั้งทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน โอกาส และความมั่นคงในบางมิติที่กลุ่มผู้นำสามารถสละได้ ไปแลกกับเทคโนโลยีในรูปแบบของรายงาน Country For Sale โดยกลุ่มเคลื่อนไหวภาคประชาชน[1] Global Witness (๒๐๐๙)

- เทคโนโลยีในการควบคุม และชี้นำความคิดของคนในสังคมถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ เทคโนโลยีในการควบคุมสังคมในรูปแบบ Social Monitoring โดยอาจอยู่ในรูปแบบของ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) แอปพลิเคชั่น รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ การใช้ระบบการให้คะแนนความประพฤติทางสังคม (Social Credit Rating) ทั้งเพื่อให้รางวัล เพื่อเข้าสู่บริการภาครัฐ และเพื่อลงโทษให้หลาบจำ เพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมถูกกล่อมเกลาให้มีความคิดและนิสัยในรูปแบบที่อ่อนน้อมและยอมรับอำนาจ โดยไม่คิดที่จะปฏิเสธ ในขณะเดียวกันก็ต้องทำให้คนที่มีแนวคิดที่จะต่อต้านรัฐไม่สามารถรวมตัวกันได้ติด[2] (Larson, ๒๐๑๘)

๓) มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

- ประเทศไทยตกอยู่ในกับดักรายได้ระดับกลาง (Middle Income Trap) ต่อไป ตลอดไป เนื่องจากไม่สามารถพัฒนาระดับการพัฒนาการทางเศรษฐกิจของตนไปจนถึงระดับที่ใช้นวัตกรรมเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ (Innovative Driven Economy) ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา (Developing Country) ที่ไม่ศักยภาพใดๆ ที่จกลายเป็นประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Country) ทั้งนี้เนื่องจาก

๑. ประเทศไทยมีมีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง

๒. ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ โดยเฉพาะ การเข้าถึงโอกาส การเข้าถึงทรัพยากร ความมั่งคั่ง และรายได้

๓. ประเทศไทยมีระบอบการปกครองแบบคณาธิปไตยที่ชนชั้นผู้ปกครองจำนวนน้อยต้องการกดทับไม่ให้ประชาชนจำนวนมากมีโอกาสที่จะสร้างพลังอำนาจในการต่อรองในมิติต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม

- ทรัพยากรธรรมชาติถูกนำมาขายเพื่อแลกเปลี่ยนกับเทคโนโลยีที่จะต้องถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงให้กับกลุ่มผู้ปกครอง จนไทยเข้าสู่คำสาปแห่งทรัพยากรธรรมชาติ (Curse of Natural Resources หรือ Poverty Paradox) ที่ทำให้ประเทศเข้าสู่วังวนกับดักจนไม่สามารถพัฒนาทางเศรษฐกิจได้[3] (Smith and Waldner, 2021; Venables, 2016; Ross, 2015)

- ความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และความไม่มีธรรมาภิบาล เพื่อรักษาอำนาจให้กับเผด็จการคณาธิปไตย เป็นเครื่องบั่นทอนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ประเทศไม่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้ในระยะยาว[4] (Cingano, 2014 ; Rachid and Ham

๔) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

- ทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมอยู่แล้วในปัจจุบัน (Obsolete) ก็จะยิ่งเสื่อมโทรมสูญสลายเข้าสู่ภาวะวิกฤตสภาพแวดล้อม (Climate Crisis) อย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบอย่างรุนแรง ทำให้ภาคการผลิต โดยเฉพาะภาคการเกษตรยิ่งพังทลาย ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในมิติก่อนหน้านี้ว่า ผู้นำเผด็จการอำนาจนิยมต้องการรักษาความมั่นคง และขยายความมั่งคั่ง ผ่านการสูบกลืนทรัพยากรเพื่อนำไปซื้อเทคโนโลยีที่จะใช้ในการควบคุมประชากร

- เมื่อทรัพยากรเสื่อมโทรมลงอย่างเต็มที่จนไม่สามารถทำประโยชน์ได้ การเปิดให้ประเทศกลายเป็นพื้นที่ทิ้งขยะสารเคมี ขยะอุตสาหกรรม กากตะกอนปรมาณู และขยะพิษทุกประเภท เพื่อสร้างแหล่งรายได้ให้กับผู้นำประเทศ

๕) มิติด้านการเมือง (Politics) พิจารณา ๓ ฉากทัศน์ย่อยที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

๖) มิติด้านการทหาร (Military)

- กองทัพถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงให้กับระบอบการปกครองแบบเผด็จการคณาธิปไตย

- ทำเลที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ถูกใช้เป็นเครื่องต่อรองให้การสร้างความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจที่ให้การสนับสนุนและมองเห็นประโยชน์จากการที่ประเทศไทยต้องพึ่งพาเทคโนโลยี และพึ่งพาการประคับประคองสถาบันหลักทางการบริหารการปกครองของประเทศ

- การรุกรานประเทศผ่านการสงครามผสมผสาน (Hybrid Warfare) ที่ต้องการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศไทย จากฝ่ายประเทศมหาอำนาจทางเทคโนโลยีที่ต้องการโค่นล้มระบบการปกครองของประเทศไทยที่เป็นเผด็จการอำนาจนิยม และประเทศไทยก็เปราะบางอย่างยิ่งที่จะถูกโจมตีเนื่องจากเป็นประเทศที่ไม่มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง และสถานการณ์เช่นนี้ก็จะยิ่งสร้างความต้องการให้กับผู้นำเผด็จการอำนาจนิยมที่ต้องพึ่งพิงต่างประเทศที่มีผลประโยชน์สอดคล้องกับคณะผู้นำประเทศมากยิ่งขึ้น

๓.๑.๖.๒. ฉากทัศที่ ๒ สังคมสมานไมตรี เทคโนโลยีล้าหลัง ประเทศไทยเป็นประเทศที่แห่งสังคมสมานไมตรี คนไทยรักกันอย่างไม่ปรากฏมาก่อน ไม่แตกแยก สังคมไทยมีความสุข แต่จะตกเป็นอาณานิคมทางข้อมูลขนาดใหญ่ของมหาอำนาจทางเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นประเทศที่ล้าหลังทางด้านเทคโนโลยี ต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างชาติ และไม่สามารถผลิตหรือต่อยอดเทคโนโลยีที่มีอยู่ได้ ทำให้ประเทศไทยตกเป็นเบี้ยล่างและถูกเอารัดเอาเปรียบจากชาติมหาอำนาจ

๑) มิติด้านสังคม (Social)

- ประเทศไทยเป็นสังคมสมานไมตรี สามัคคี มีความสมานฉันท์
- สังคมเข้มแข็งทำให้การดำเนินนโยบายของภาครัฐมีประสิทธิภาพ
- คนต่าง generation ยอมรับและเรียนรู้ที่จะอยู่อย่างสันติบนความแตกต่าง /Generation Gap ลดลง
- สังคมไทยมีความรู้ด้านเทคโนโลยีในฐานะผู้ใช้

๒) มิติด้านเทคโนโลยี (Technology)

- ล้าหลังด้านเทคโนโลยี ตกเป็นเบี้ยล่างและถูกคุกคามทางไซเบอร์จากชาติมหาอำนาจ

- มีต่างชาติเข้ามาลงทุนด้านเทคโนโลยี

๓) มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic)

- เศรษฐกิจเติบโตได้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องความรู้ด้านเทคโนโลยี

- เป็นครัวโลกในการผลิตอาหาร

- ใช้เศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนประเทศ

- เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านสุขภาพ

- เผชิญความเสี่ยงในเรื่องของเศรษฐกิจดิจิตอล

๔) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

- เป็นฐานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรอิสระทั่วโลก เนื่องจากมีความล้าหลังด้านเทคโนโลยี

- เป็นแหล่งผลิตโอโซนระดับโลก

- นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐ ไม่ถูกต่อต้านจากประชาชน

๕) มิติด้านการเมือง (Politics)

- การเมืองมีเสถียรภาพ เนื่องจากสังคมของประเทศมีความสมานฉันท์

- ความปลอดภัยข้อมูลชั้นความลับของประเทศอยู่ในมือต่างชาติ

๖) มิติด้านการทหาร (Military)

- การทหารแข็งนอก อ่อนใน ไม่ปฏิวัติ นวัตกรรมไม่เกิด

- ไทยเป็นศูนย์กลางการฝึกร่วมผสมใหญ่ในระดับภูมิภาค

- การเสริมขีดความสามารถทางทหาร ยุทโธปกรณ์ยังต้องพึ่งต่างชาติ

๓.๑.๖.๓ ฉากทัศน์ที่ ๓ พระสยามเทวาธิราชคาด Neurolink

ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มอนุรักษ์ที่ยมสุดขั้ว และกลุ่มหัวก้าวหน้าสุดโต่ง ในปี ๒๕๖๔-๒๕๖๕ จะลดลงจนไม่มีนัยสำคัญที่จะนำไปสู่การปะทะกันอย่างรุนแรง รวมเข้ากับความก้าวหน้าในเทคโนโลยีของประเทศ ส่งผลให้ประเทศเกิดการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด และไม่ว่ากลุ่มการเมืองใดจะเป็นฝ่ายกำชัยชนะ ประเทศไทยจะเกิดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในประเทศ ระบอบการเมืองที่มีฐานอยู่บนพื้นฐานของอัฒลักษณ์ของคนไทย ส่งผลให้ประเทศไทยในนระยะ 20 ปีต่อจากนี้จะเป็นช่วงขึ้นสู่จุดสูงสุดของโลกในยุคดิจิตอล (Digital Technology) ซึ่งเรียกว่า “The Hyperconnected World” ก่อนที่จะถูกเปลี่ยนผ่านอย่างฉับพลันเข้าสู่ยุคควอนตัม (Quantum Technology) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันในโลกดิจิตอล (Disruptive Digital Technology) ตั้งแต่ทศวรรษ 2010 ส่งผลในทางบวกต่อดุลยภาพ และความมีธรรมาภิบาลของทั้ง 3 เสาหลักของไทย ประเทศไทยมีธรรมาภิบาลและวิสัยทัศน์ที่ยอดเยี่ยม นั่นหมายถึงไทยจะเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี เกิดการแข่งขันอย่างเต็มที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้ภาคเอกชนลงทุนในการพัฒนา ทุนมนุษย์ การสร้างนวัตกรรม และองค์ความรู้ซึ่งนั่นหมายถึงประเทศสามารถสร้างความเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่องและตลอดไป

(หมายเหตุ เนื่องจากฉากทัศน์นี้เน้น การเมืองดีมีธรรมาภิบาลและเทคโนโลยีพัฒนาก้าวกระโดด ดังนั้นจึงไม่มีฉากทัศน์ในเชิงลบ และเรื่องความขัดแย้งทางการเมือง)

๑) มิติสังคม

- ความเชื่อ ศาสนาพุทธจะขยายออกสู่นานาประเทศ
- โอกาสในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านต่าง ๆ
- การเป็นศูนย์กลางด้านสาธารณสุข แพทย์แผนไทย นวัตกรรมด้านสมุนไพร Wellness Hub ด้านอาหาร ความมั่งคั่งด้านทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว
- ระบบการศึกษาของไทยจะได้รับการยอมรับ
- แรงงานมีศักยภาพ ทักษะสูง (High skilled Labor)

๒) มิติเทคโนโลยี

- สามารถใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสารกับจักรวาลได้
- สามารถเป็นผู้นำในการย้ายถิ่นฐานไปอาศัยอยู่ดาวดวงอื่นได้
- ไทยเป็นศูนย์กลางทางด้านการค้า และโลจิสติกส์
- เป็นผู้นำเทคโนโนยีที่สามารถใช้พลังงานจากนอกโลก

๓) มิติเศรษฐกิจ

- โอกาสในการส่งออกเทคโนโลยี
- เป็นนักลงทุน
- ประเทศไทยจะเป็นจุดหมายปลายทางของทั่วโลกในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การลงทุน การท่องเที่ยว medical hub
- อุตสาหกรรมบริการครองโลก

๔) มิติสิ่งแวดล้อม

- เราจะสามารถส่งออกอากาศบริสุทธิ์ให้กับต่างประเทศ
- มีเทคโนโลยีที่ทำให้มนุษย์สามารถสังเคราะห์แสงได้
- มนุษย์สามารถผลิตพลังงานใช้เองได้
- สภาพอากาศถูกควบคุมโดยมนุษย์
- เป็นแหล่งพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์สำหรับการผลิตอาหารของโลก
- เป็นประเทศที่มีประชากรอายุยืน เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมแบบ Universal Design
- เป็นสังคมที่มีความปลอดภัยทั้งร่างกาย และทรัพย์สิน

๕) มิติการเมือง

- จะไม่มีนักการเมือง ประชาชนจะเข้าถึงอำนาจรัฐ ที่ปฏิบัติงานด้วยระบบ AI

๖) มิติการทหาร

- เทคโนโลยีจะเข้าควบคุม Automobile

๓.๑.๖.๔ ฉากทัศน์ที่ ๔ อธิปไตยล่องหน

เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าขั้นสุด ประชาชนถูกพัฒนาทักษะให้เท่าทันการรองรับสังคมในศตวรรษที่ ๒๑ ภายใต้การปกครองประชาธิปไตยขาดวิ่น ใช้อำนาจหน้าที่และอิทธิพลแทรกแซง - เอื้อผลประโยชน์ให้กับตนและพวกพ้อง ประเทศไทยตกอยู่กับดักของ “ทุนสามานย์ ผลาญชาติ”

ในฉากทัศน์ที่ไทยเป็นเจ้าเทคโนโลยี ร่วมกับ รัฐธรรมนูญเผด็จการ ไทยต้องสร้างความเชื่อมั่นทั้งเศรษฐกิจและความมั่งคงภายใน ถึงแม้จะมีอุปสรรคภายใต้รัฐธรรมนูญเผด็จการ แต่มันก็ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติทั้งกระบวนการนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ที่จะนำพาประเทศไปในทิศทางใด ขึ้นอยู่กับการกระทำ ถึงแม้จะมีรัฐธรรมนูญเผด็จการ แต่สามารถดำเนินการไปในทิศทางที่ถูกที่ควร การจะสามารถนำพาประเทศให้รุ่งโรจน์ต่อไปได้ ดังคำของ เตียซำฮง เจ้าสำนักบู๊ตึ๊ง กล่าวว่า “ธรรมะ - อธรรม ๒ คำแท้จริงยากแบ่งแยก ศิษย์สำนักฝ่ายธรรมะหากไม่มีจิตใจเที่ยงธรรมก็กลายเป็นฝ่ายอธรรม ศิษย์สำนักฝ่ายอธรรมถ้ามีใจเมตตาก็จะสามารถกลายเป็นวีรบุรุษได้”

๑) มิติด้านสังคม (Social)

- รัฐบาลฝัง Nano-Chip ประชาชนที่เห็นต่าง ทำให้เชื่อและเป็นเครื่องมือของรัฐบาลกำหนด ประชาชนถูกจำกัดสิทธิในการเสนอความเห็นต่าง ทำให้ถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการปกครองแบบประชาธิปไตยตามหลักรัฐธรรมนูญ
- รัฐบาลใช้ระบบ Geo-intelligence จัดโซนพื้นที่อยู่อาศัยระหว่างคนมีรายได้สูงและคนมีรายได้น้อยอย่างชัดเจน โดยมี Capital เป็นเมืองศูนย์กลาง และส่งผู้เห็นต่างไปอยู่พื้นที่ชายขอบ ๘ พื้นที่เป็นพื้นที่เพื่อให้ง่ายต่อการกำกับดูแล และจำกัดการก่อปัญหาอาชญากรรมหรือสร้างปัญหาให้กับภาครัฐ
- จำกัดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลในโลกไซเบอร์รัฐสวัสดิการเอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน
- ความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ โดยเฉพาะการเข้าถึงโอกาส ทรัพยากรและแหล่งทุน
- ประชาชนไม่ศรัทธาในกระบวนการนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ
- เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพและแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนตามรูปแบบวิถีใหม่ (New Normal)

- รัฐไม่ใช้หลัก citizen-centric approach ในการตัดสินใจโดยไม่ฟังเสียงประชาชน

- องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญถูกรัฐบาลแทรกแซงและบิดเบือนข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงาน

- ประชาชนได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาในศตวรรษที่ ๒๑ อย่างก้าวกระโดด

- ไทยเป็นแหล่งเรียนรู้ชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของอาเซียน

- ไทยเป็นแหล่งพัฒนาด้านการศึกษาในมิติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมส่งผลให้นานาชาติส่งคนมาศึกษา

ในฉากทัศน์ที่ไทยเป็นเจ้าเทคโนโลยี ร่วมกับ รัฐธรรมนูญเผด็จการ ไทยต้องสร้างความเชื่อมั่นทั้งเศรษฐกิจและความมั่งคงภายใน ถึงแม้จะมีอุปสรรคภายใต้รัฐธรรมนูญเผด็จการ แต่มันก็ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติทั้งกระบวนการนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ที่จะนำพาประเทศไปในทิศทางใด ขึ้นอยู่กับการกระทำ ถึงแม้จะมีรัฐธรรมนูญเผด็จการ แต่สามารถดำเนินการไปในทิศทางที่ถูกที่ควร การจะสามารถนำพาประเทศให้รุ่งโรจน์ต่อไปได้ ดังคำของ เตียซำฮง เจ้าสำนักบู๊ตึ๊ง กล่าวว่า “ธรรมะ - อธรรม ๒ คำแท้จริงยากแบ่งแยก ศิษย์สำนักฝ่ายธรรมะหากไม่มีจิตใจเที่ยงธรรมก็กลายเป็นฝ่ายอธรรม ศิษย์สำนักฝ่ายอธรรมถ้ามีใจเมตตาก็จะสามารถกลายเป็นวีรบุรุษได้”

๓.๑.๗ การจัดทำ Strategic Option

การจัดทำ Strategic Option เพื่อค้นหาประเด็นยุทธศาสตร์ที่ได้จากโอกาส (O: opportunity) และภัยคุกคาม (T: Threat) ของภาพอนาคตทั้ง ๔ ภาพ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ได้จากประเด็นที่เป็นโอกาส (O) จะกลายเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ใช้เพื่อตอบภาพที่ต้องการจะเป็นในอนาคต ประเด็นที่เป็นภัยคุกคาม (T) จะเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ใช้เพื่อตอบภาพที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

ฉากทัศน์ที่ ๑ เผด็จการกดขี่ประชาชน ไทยไร้การพัฒนา

O (โอกาส)	ประเด็นยศ. ที่ต้องการให้เป็น (shape)	T (ความท้าทาย)	ประเด็นยศ. ภาพที่ไม่ต้องการให้เกิด
๑. ประชาชนมีแนวคิดคล้อยตามท่านผู้นำประเทศ ๒. ปฏิวัติวัฒนธรรมอาเซียน ๓. Disruption Technology (Quantum) เตรียมคนรองรับ ๔. Technology Blockchain (ใช้ในการสร้างธรรมาภิบาล เพื่อให้ระบบการบริหารประเทศมีความโปร่งใส) ๕. ผู้นำอำนาจนิยมทำนโยบายเศรษฐกิจให้ประเทศพัฒนาเพื่อรักษาดุลอำนาจ ๖. ใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหาภาวะเรือนกระจก ๗. การใช้เทคโนโลยีของแต่ละมหาอำนาจในการถ่วงดุลอำนาจ ๘. ได้รับการสนับสนุนจากมหาอำนาจที่เป็นเผด็จการ ๙. เก็บข้อมูลแบบ Manual (Offline) เพื่อป้องกันการโจมตีทาง Cyber	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Hyperconnected ร่วมกับบริบททางสังคม-วัฒนธรรมไทยในการออกแบบ สร้างและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีธรรมาภิบาลทั้งในระดับรัฐธรรมนูญและกฎหมายรอง	๑. ประชาชนขาดทักษะทางความคิดจากการถูกรัฐบาลควบคุมความคิด ๒. สังคมแตกแยก เกิดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ๓. ประเทศในอาเซียนแย่งชิงความเป็นผู้นำ ๔. Disruption Technology (Quantum) การโจมของต่างชาติ ๕. Technology Blockchain (ถูกโจมตีจากประเทศเจ้าของเทคโนโลยี) ๖. ตกเป็นทาสเทคโนโลยี+ผู้นำอำนาจนิยม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ เนื่องจากผู้คนไม่มีองค์ความรู้ ๗. ผู้นำอำนาจนิยมทำให้ประเทศเกิดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ๘. ใช้เทคโนโลยีโจมตีเพื่อทำลายสิ่งแวดล้อม (โดยประเทศมหาอำนาจเจ้าของเทคโนโลยี) ๙. เข้าสู่กับดักคำสาปของทรัพยากรธรรมชาติ (ต่างชาติสูบทรัพยากร) ๑๐. การเมืองของประเทศถูกกดดันและแทรกแซงจากมหาอำนาจทั้งฝ่ายสนับสนุนและต่อต้านผู้นำเผด็จการ ๑๑. ถูกโจมตี Hybrid Warfare และ Cyber Clime	๑. การสร้างองค์ความรู้ Quantum Technology และ Hyperconnected เพื่อสร้างธรรมาภิบาล ๓ เสาหลักประเทศไทย ๒. การป้องกันการควบรวมและเถลิงอำนาจของฝ่ายคณาธิปไตยอำนาจนิยม ๓. การพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีให้กลายเป็นนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง และสังคมของประเทศไทย

ฉากทัศน์ที่ ๒ สังคมสมานไมตรี เทคโนโลยีล้าหลัง

O (โอกาส)	ประเด็นยศ. ที่ต้องการให้เป็น (shape)	T (ความท้าทาย)	ประเด็นยศ. ภาพที่ไม่ต้องการให้เกิด
๑. แรงงานไทย เป็นแรงงานโลก ๒. สังคมเข้มแข็งทำให้การดำเนินนโยบายของภาครัฐมีประสิทธิภาพ ๓. สังคม คนต่าง generation ยอมรับเรียนรู้ที่จะอยู่อย่างสันติบนความแตกต่าง/ generation gap ลดลง ๔. ไทยเป็นศูนย์กลางแพทย์ทางเลือกด้านสมุนไพร ๕. มีทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนด้านเทคโนโลยี / เป็นฐานการเทคโนโลยีศูนย์กลางภูมิภาค ๖. สังคมไทยมีความรู้ด้านเทคโนโลยีนำในภูมิภาค ในฐานะผู้ใช้ ๗.ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตโอโซนระดับโลก ๘.นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐไม่ถูกต่อต้านจากประชาชน ๙. การค้าไร้พรมแดน ในการเป็นครัวโลกในการผลิตอาหาร ๑๐. ใช้เศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนประเทศ ๑๑. ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านสุขภาพ ๑๒. ไทยเป็นศูนย์กลางทางคมนาคม และศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอาเซียน ๑๓. ไทยเป็น hub ในการเป็นศูนย์กลางการลงทุนจากต่างชาติ ๑๔. การเมืองระหว่างประเทศใช้มาตรการต่างๆเพื่อให้เกิดการยุติความขัดแย้งภายหลังเลือกตั้ง และมีกลไกตอบโต้การแทรกแซงระหว่างประเทศ	- การผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของประเทศ - ศูนย์รวมเทคโนโลยีโดยเป็นแหล่งผลิตอาวุธที่ซับซ้อนเพื่อพัฒนาภาคการผลิตในด้านอุตสาหกรรม รวมถึงเป็นศูนย์กระจาย เทคโนโลยี - ส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางแหล่งผลิตโอโซนระดับโลก - ส่งเสริมการการทำเกษตรสมัยใหม่ เพื่อก้าวสู่การเป็นครัวโลก	๑. เกิดภาวะสมองไหล คนไทยไม่ไม่อยากอยู่ในประเทศ low tech ๒. ความเหลื่อมล้ำทางด้านเทคโนโลยี ๓. องค์ความรู้ของประชาชน ไม่เพียงพอต่อการรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๔. การหวงกันเทคโนโลยีของต่างชาติ ๕. ข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีความปลอดภัยเนื่องจากอยู่ในฐานข้อมูลของต่างชาติ / ไทยขาดเทคโนโลยี ๖. แหล่งทิ้งขยะอิเลกทรอนิค ๗. ไทยต้องพึ่งเทคโนโลยีในการจัดการขยะ(พิษ) จากต่างชาติ ๘. การถูกกีดกันด้านภาษีการลงทุน/ ถูกตั้งกำแพงภาษีสินค้าที่ส่งออกจาก ประเทศไทย ๙. ไทยเผชิญความเสี่ยงเรื่องเศรษฐกิจดิจิตอล ๑๐. ความปลอดภัยข้อมูลชั้นความลับของประเทศอยู่ในมือต่างชาติ ๑๑. การเข้ามาฝึกร่วมอาจนำมาซึ่งการหาข้อมูลของฝ่ายตรงข้าม ๑๒. การเสริมขีดความสามารถทางทหาร ยุทโธปกรณ์ยังต้องพึ่งต่างชาติ	- ส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้ทั่วถึง - ส่งเสริมการสร้างเทคโนโลยีในการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ทุกมิติ

O (โอกาส)	ประเด็นยศ. ที่ต้องการให้เป็น (shape)	T (ความท้าทาย)	ประเด็นยศ. ภาพที่ไม่ต้องการให้เกิด
๑๕. ประเทศไทยอาจเป็นเวทีศูนย์กลางการเมืองในภูมิภาค ๑๖. การเมืองระหว่างประเทศไม่มีความขัดแย้งดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนที่ถือว่าทุกคนเป็นพลเมืองของโลกเป็นหลัก ๑๗. ประเทศไทยเป็นตัวหลักในการจัดตั้งสภาอาเซียน/โอกาสในการเป็นที่ตั้งของสภาอาเซียน ๑๘. ไทยเป็นตัวกลางในการต่อรองอำนาจของชาติมหาอำนาจในภูมิภาค ๑๙. มีศาลอาเซียน ยุติความขัดแย้งทางการเมืองได้ในทุกประเทศในอาเซียน ๒๐.ไทยเป็นศูนย์กลางการฝึกร่วมผสมใหญ่ในระดับภูมิภาค ๒๑. อาจมีความชัดเจนเรื่องหลักปันเขตแดน			

ฉากทัศน์ที่ ๓ พระสยามเทวาธิราชคาด Neurolink

O (โอกาส)	ประเด็นยศ. ที่ต้องการให้เป็น (shape)	T (ความท้าทาย)	ประเด็นยศ. ภาพที่ไม่ต้องการให้เกิด
๑. ความเชื่อ ศาสนาพุทธจะขยายออกสู่นานาประเทศ ๒. โอกาสในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ๓. การเป็นศูนย์กลางด้านสาธารณสุข แพทย์แผนไทย นวัตกรรมด้านสมุนไพร Wellness Hub ด้านอาหาร ความมั่งคั่งด้านทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ๔. ระบบการศึกษาของไทยจะได้รับการยอมรับ ๕. แรงงานมีศักยภาพ ทักษะสูง (High skilled Labor)	**เป็นศูนย์กลางธรรมาภิบาลในด้านต่าง และเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืนของโลก เป็น Inielegent Smart Country**	๑. ผู้คนขาดความกระตือรือร้น ๒. โครงสร้างประชากร สังคมผู้สูงวัยมีจำนวนมาก ๓. ผลกระทบจากผู้อพยพต่างแดน ๔.เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นอาจเป็นภัยต่อมนุษย์ ๕. ภัยจากนอกโลก ๖. เกิดโรคอุบัติใหม่ที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี กระทบต่อความเป็นมนุษย์	**- เป็นผู้นำด้านการพัฒนาเทคโนโลยีที่ไม่ทำร้ายมนุษย์ (ธรรมาภิบาลด้าน AI)** **- เป็นสังคมอุดมปัญญา (เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพจิตใจ และความเป็นมนุษย์)**

O (โอกาส)	ประเด็นยศ. ที่ต้องการให้เป็น (shape)	T (ความท้าทาย)	ประเด็นยศ. ภาพที่ไม่ต้องการให้เกิด
๖. ประเทศไทยจะเป็นจุดหมายปลายทางของทั่วโลกในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การลงทุน การท่องเที่ยว medical hu ๗. อุตสาหกรรมบริการครองโลก ๘. สามารถใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสารกับจักรวาลได้ ๙. สามารถเป็นผู้นำในการย้ายถิ่นฐานไปอาศัยอยู่ดาวดวงอื่นได้ ๑๐. ไทยเป็นศูนย์กลางทางด้านการค้า และโลจิสติกส์ ๑๑. เป็นเจ้าของเทคโนโนยีที่สามารถใช้พลังงานจากนอกโลก ๑๒. เราจะสามารถส่งออกอากาศบริสุทธิ์ให้กับต่างประเทศ ๑๓. มีเทคโนโลยีที่ทำให้มนุษย์สามารถสังเคราะห์แสงได้ ๑๔. มนุษย์สามารถผลิตพลังงานใช้เองได้ - สภาพอากาศถูกควบคุมโดยมนุษย์ - เป็นแหล่งพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์สำหรับการผลิตอาหารของโลก - เป็นประเทศที่มีประชากรอายุยืน เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมแบบ Universal Design - เป็นสังคมที่มีความปลอดภัยทั้งร่างกาย และทรัพย์สิน - โอกาสในการส่งออกเทคโนโลยี - เป็นนักลงทุน - จะไม่มีนักการเมือง ประชาชนจะเข้าถึงอำนาจรัฐ ที่ปฏิบัติงานด้วยระบบ AI เทคโนโลยีจะเข้าควบคุม Automobile		๗. ภัยธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว สึนามิ ระบบแจ้งเตือนจะสามารถแจ้งเตือนได้ แต่ไม่สามารถหยุดการเกิดของภัยธรรมชาติได้ ๘. คู่แข่งขันทางเศรษฐกิจ	

ฉากทัศน์ที่ ๔ “อธิปไตยล่องหน”

O (โอกาส)	ประเด็นยศ. ที่ต้องการให้เป็น (shape)	T (ความท้าทาย)	ประเด็นยศ. ภาพที่ไม่ต้องการให้เกิด
๑. ประชาชนได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาในศตวรรษที่ ๒๑ อย่างก้าวกระโดด ๒. ไทยเป็นแหล่งเรียนรู้ชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของอาเซียน ๓. ไทยเป็นแหล่งพัฒนาด้านการศึกษาในมิติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมส่งผลให้นานาชาติส่งคนมาศึกษา ๔. มีการออกกฎหมายส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีในการตรวจจับยาเสพติด ๕. เป็นศูนย์กลางพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของอาเซียน เพื่อสร้างประโยชน์กับกลุ่มทุนในประเทศ ๖. เทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขของไทยพัฒนาอย่างก้าวกระโดดสามารถนำสมุนไพรไทยผสมกับสูตรยาสมัยใหม่รักษาเชื้อไวรัส COVID-๑๙ ให้หายจากประเทศไทย และกลุ่มประเทศอาเซียน ๗. เข้าสู่ยุคแห่งความรุ่งโรจน์ทางเทคโนโลยี และเป็นความหวังของกลุ่มประเทศอาเซียนในการนำเทคโนโลยีป้องกันการรุกรานจากประเทศมหาอำนาจทางเศษฐกิจโลก	๑.รัฐบาลฝัง Nano-Chip ประชาชนที่เห็นต่าง ทำให้เชื่อและเป็นเครื่องมือของรัฐบาลกำหนด ประชาชนถูกจำกัดสิทธิในการเสนอความเห็นต่าง ทำให้ถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการปกครองแบบประชาธิปไตยตามหลักรัฐธรรมนูญ ๒. รัฐบาลใช้ระบบ Geo-intelligence จัดโซนพื้นที่อยู่อาศัย ระหว่างคนมีรายได้สูงและมีคนรายได้น้อยอย่างชัดเจน โดนมี Capital เป็นเมืองศูนย์กลาง และส่งผู้เห็นต่างไปอยู่พื้นที่ชายขอบ เป็นพื้นที่เพื่อให้ง่ายต่อการกำกับดูแลและจำกัดการก่อปัญหาอาชญากรรมหรือสร้างปัญหาให้กับภาครัฐ ๓. การเมืองมีการแบ่งแยกดินแดนและอาจเกิดภัยพิบัติ	๑. ประชาชนถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการปกครองแบบประชาธิปไตยตามหลักรัฐธรรมนูญ ๒. รัฐสวัสดิการเอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน ๓. ความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ โดยเฉพาะการเข้าถึงโอกาสทรัพยากรและแหล่งทุน ๔. ประชาชนไม่ศรัทธาในกระบวนการนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ๕. เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพและแนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนตามรูปแบบวิถีใหม่ (New Normal) ๖. รัฐไม่ใช้หลัก citizen-centric approach ในการตัดสินใจโดยไม่ฟังเสียงประชาชน ๗. เกิดการแบ่งพื้นที่ที่อยู่อาศัยระหว่างคนมีรายได้สูงและคนมีรายได้น้อยอย่างชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการกำกับดูแลและพิจารณาให้ความช่วยเหลือสวัสดิการเพื่อการยังชีพ จำกัดการก่อปัญหาอาชญากรรมหรือสร้างปัญหาสังคม (F) ๘. องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญถูกรัฐบาลแทรกแซงและบิดเบือนข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงาน	๑. หากไทยสูญเสียความเป็นเจ้าของเทคโนโลยีล้ำสมัยส่งผลให้การเมืองภายในสูญเสียความมั่นคงและสูญเสียความเปรียบมากกว่าบางประเทศเชิงยุทธศาสตร์ในมิติการเมืองระหว่างประเทศ ๒. อุตสาหกรรมการป้องกันประเทศของไทยยังก้าวหน้าไม่พอ ทำให้ยังเสียเปรียบต่างประเทศ

O (โอกาส)	ประเด็นยศ. ที่ต้องการให้เป็น (shape)	T (ความท้าทาย)	ประเด็นยศ. ภาพที่ไม่ต้องการให้เกิด
๘. นำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมพัฒนาและผลิตสินค้าทางการเกษตรอินทรีย์ของไทยจนได้รับการยอมรับจากนานาชาติ สามารถส่งออกเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ แต่ผูกขาดกับบริษัทใหญ่ไม่กี่แห่ง ๙. บุคคลากรด้านอุตสาหกรรมของไทยได้รับการพัฒนาทักษะ Reskill / Upskill / New skill เป็นที่น่าสนใจกับการลงทุนจากต่างประเทศ ๑๐. ส่งออกบุคลากรที่มาความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ๑๑. พัฒนายาและเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ขั้นสุดทางสามารถเป็นตลาดการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ	๔. ตัดต่อพันธุกรรมสร้างสิ่งมีชีวิตรูปแบบใหม่ ที่ทนต่อสภาวแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เกิด Plastic changes ๕. Quantum Communication ทำให้เปลี่ยนรูปแบบการสิ่งสารทำให้เกิด Disruptive Technology อย่างรุนแรง ๖. ใช้เทคโนโลยีพัฒนาผลิตภัณฑ์เสพติดในการคุกคามกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจ	๙. ใช้เทคโนโลยีติดตามข้อมูลที่เป็นปรปักษ์รวมทั้งละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อสร้างความชอบธรรมในการบริหารประเทศ ๑๐. เกิดสงครามไซเบอร์ระหว่างรัฐบาลและผู้เห็นต่าง ๑๑. เก็บภาษีในโลกออนไลน์ ๑๒. รัฐใช้ Single Gateway เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพการเข้าถึงข้อมูลและข้อเท็จจริงในโลกออนไลน์ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างผลลัพธ์ตามที่รัฐต้องการ ๑๓. ใช้เทคโนโลยีพัฒนาผลิตภัณฑ์เสพติดในการคุกคามกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจ ๑๔. ใช้ AR เพื่อครอบงำประชาชนเพื่อหวังผลทางการเมือง เช่น ได้รับข้อมูลด้านบวกของภาครัฐ ชี้นำให้คนไทยหลงไหลในอบายมุขในโลกเสมือนจริง ๑๕. ล็อกผลสลากกินแบ่งรัฐบาล สร้างรายได้ชอบธรรมแก่พวกพ้อง การฟอกเงินจากธุรกิจผิดกฎหมาย ๑๖. อาชญากรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำความผิด ภาครัฐไม่สามารถพัฒนาระบบและแก้ไขกฎหมายรองรับให้ทันการณ์ได้	

ตารางที่ ๖ แสดงการวิเคราะห์ โอกาส (O) และ ความท้าทาย (T)

สรุปประเด็นยุทธศาสตร์ได้ ๔ ประเด็นที่ต้องการให้เป็น (shape)และประเด็นที่ไม่ต้องการให้เกิด หลังจากการวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายในขั้นตอนก่อนหน้านี้ คณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ ได้มีมติร่วมกันและสรุปประเด็นยุทธศาสตร์ที่ต้องการให้เป็น ดังนี้

ประเด็นที่ต้องการให้เป็น (shape)	ประเด็นที่ไม่ต้องการให้เกิด
๑. ประเทศไทยมีธรรมาภิบาล ๓ เสาหลัก โดยใช้องค์ความรู้ Quantum Technology และ Hyperconnected	๑.ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตบุคลากรทางด้านงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรม
๒. ประเทศไทยปลอดจากคณาธิปไตยอำนาจนิยม	๒. ประเทศไทยสามารถต่อสู้กับ hybrid warfare
๓. ประเทศไทยมีนวัตกรรม 3 เสาหลัก	๓. ประเทศไทยส่งเสริมการปลูกฝังค่านิยมรักชาติและเป็นแหล่งวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของโลก
๔. ประเทศไทยมีกฎหมายที่มีธรรมาภิบาล	๔. เป็นผู้นำด้านการพัฒนาเทคโนโลยีที่ไม่ทำร้ายมนุษย์ (ธรรมาภิบาลด้าน AI)
๕.ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของโลก และเป็นต้นแบบในการสร้างสันติภาพทางการเมือง	๕. เป็นสังคมอุดมปัญญา (เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพจิตใจ และความเป็นมนุษย์)
๖. ประเทศไทยเป็นศูนย์รวมเทคโนโลยีโดยเป็นแหล่งผลิตอาวุธที่ซับซ้อนเพื่อพัฒนาภาคการผลิตในด้านอุตสาหกรรม รวมถึงเป็นศูนย์กระจาย เทคโนโลยี	๖. ไทยมีภาพลักษณ์ทางการเมืองที่โปร่งใส เท่าเทียม และเป็นที่ยอมรับกับนานาชาติ
๗. ประเทศไทยเป็นแหล่งพักพิงด้านสาธารณะสุข ของผู้สูงอายุชาวต่างชาติ 1 ล้านคน ซึ่งน่าจะสร้างรายได้นับล้านๆบาท สร้างงานให้คนไทยจำนวนมาก ทดแทนภาคการท่องเที่ยวที่มีความไม่แน่นอนสูง	๗. ไทยมีระบบความมั่นคงแบบองค์รวมเด็ดขาดรองรับภัยคุกคามทุกรูปแบบ
๘. เป็นศูนย์กลางธรรมาภิบาลในด้านต่าง ๆ และเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืนของโลก	๘. ไทยมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการออกแบบและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับกิจการทางเทคโนโลยี
๙. เป็น intelligence Smart Country	๙. ไทยเป็นแหล่งเรียนรู้ชั้นนำด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของอาเซียน
๑๐. ไทยเป็นศูนย์กลางโครงสร้างปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมชั้นนำของอาเซียน (Center of STI)	
๑๑. ไทยเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขในภูมิภาคเอเชีย (Power of Bio-Tech and Medical system)	
๑๒. ไทยเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศในภูมิภาคอาเซียน	
๑๓. ไทยเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้าน Quantum Technology แห่งเอเชีย	

ตารางที่ ๗ แสดงประเด็นยุทธศาสตร์ได้ ๔ ประเด็นที่ต้องการให้เป็น (shape)และประเด็นที่ไม่ต้องการให้เกิด

๓.๒ Form To Analysis (S,W)

ในขั้นตอน Future Proof Strategies ได้ทำวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการ Foresight โดยเริ่มตั้งแต่กำหนด Focal Question จนได้ Scenario เป็น ๔ ฉากทัศน์ และนำมาวิเคราะห์หา โอกาส และความท้าทาย จนสามารถกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ต้องการให้เป็น ซึ่งคณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ได้สรุปประเด็นยุทธศาสตร์ฯ ได้ ๔ ประเด็น โดยในขั้นต่อไป จะต้องวิเคราะห์หาจุดอ่อนและจุดแข็งของประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งคณะนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ ได้สรุปจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

ด้าน	Strength	Weakness
๑.ประเทศไทยมีเสถียรภาพภายใต้ธรรมาภิบาล 3 เสาหลัก โดยใช้ องค์ความรู้ (Quantum Technology และ Hyperconnected)		
People	๑. เด็กรุ่นใหม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทุจริตคอรัปชั่น ๒. Fast Track & Project การส่งเสริมบุคคลา การให้ก้าวหน้าโดยช่องทางพิเศษ ที่มีผลประโยชน์ประเทศชาติเป็นตัววัด ๓.ประชาชนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร Cross-Language ภาษาอังกฤษ/อเมริกัน จีน ญี่ปุ่น บาฮาซ่า ๔.ประชนชนมีความรู้/ทักษะ สามารถผสมผสานศาสตร์ในทุกมิติ	๑. ทุจริตคอรัปชั่น ๒. เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ของชาติ ๓. Social Sanction ใช้การลงโทษทางสังคม พฤติกรรมการต่อต้านระบบคอรัปชั่น เช่น การไม่ให้ความเคารพ ไม่ต้อนรับให้คนเหล่านี้อยู่ในระบบนิเวศน์ธรรมาภิบาล ๔. เพิ่มกำลังพลด้าน Deep Tech (ICT/ Quantum Tech) และพัฒนาชุมชนและบุคคลเพื่อเสริมสร้างความเข็มแข็ง
Process	๑. กฎหมายทุจริตคอรัปชั่น ไม่มีอายุความ และมีบทลงโทษรุนแรง ๒. สร้างกระบวนการที่รักษาใก้เด็กรุ่นใหม่ยังคงรังเกียจการทุจริตคอรัปชั่นต่อไป ๓. สร้างเวทีและกระบวนการในการสร้างความปรองดองระหว่างกลุ่มอำนาจและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในประเทศ ๔. Blockchain และ AGI ตรวจสอบและยึดทรัพย์เส้นทางการเงินทั่วโลก ๕. ย้าย สำนักงาน ป.ป.ช. ไปไว้ในจุดที่มีความเสี่ยงเกิดการทุจริตคอรัปชั่นมากที่สุด ๖. ยึดแนวทางการพัฒนาที่ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People Centered)	๑. ช่องโหว่ทางกฎหมาย ๒. การบังคับใช้กฎหมายไม่มีความเสมอภาค ขึ้นกับดุลพินิจ เอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ๓. ใช้กระบวนการประชาธิปไตยร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการออกแบบ (คำนึงถึงวิธีการแบบสหสาขาวิชา นิติศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์) และยกร่างกฎหมายหลัก (รัฐธรรมนูญ) และกฎหมายรองของประเทศ ที่มีความร่วมสมัย ยั่งยืน ๔. ถูกแทรกแซงจากต่างชาติ ๕. สร้างกลไกป้องกันการแทรกแซงทางการเมือง (ทั้งแบบ Traditional and Hybrid Warfare) จากต่างประเทศ ๖. ประสาน/สร้างเครือข่ายวิจัยและการมีส่วนร่วม โดยเน้นถ่วงดุลอำนาจกับประเทศมหาอำนาจ ๗. ใช้ AI ตัดสินผู้กระทำผิดตามกฎหมาย ๘. Digital transformation ขององค์กรภาครัฐ ๙. ปรับกฎหมายให้ทันสมัย

ด้าน	Strength	Weakness
Technology	๑. ใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบการทำงาน ๒. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีในยุค Hyperconnected อาทิ Blockchain มาใช้ในการสร้างและยกระดับธรรมาภิบาล ๓. ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ Social Monitoring, AI and Machine Learning ในการหาตัวชี้วัดที่เหมาะสมเพื่อกลับไปศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสังคม เพื่อหาฉันทามติ ร่วมกันในการกำหนดเอกลักษณ์/ อัตลักษณ์ร่วมของสังคมไทย ๔. เทคโนโลยีแปลภาษา Cross-Language ๕. Deep Tech	๑. เทคโนโลยีถูกใช้ในการปลุกปั่นทางการเมือง ๒. สร้างกลไกในการเผยแพร่ และตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ และถูกบิดเบือน ๓. เร่งลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการพัฒนาเทคโนโลยี
๒. ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของโลก		
People	๑. มีความเชี่ยวด้านการเกษตร-อุตสาหกรรม ๒. ยกระดับเกษตรกรสู่ Genius Farmer ๓.ประชาชนใช้ชีวิตในวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง	๑. ขาดทักษะด้านการขาย การตลาด ๒. Brother สร้างพี่เลี้ยงที่คอยช่วยเหลือ แนะนำให้ความรู้เกษตรกร ในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี ตลอดจนหาทุนด้วยวิธีการพิเศษ ๓. ประชาชนเสพติดกระแสนิยม (ฟุ่มเฟือย)
Process	๑. ส่งเสริมให้ทุกกระบวนการของภาครัฐและเอกชนต้องยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน (เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา) (ให้แรงจูงใจทั้ง In kinds และ/หรือ In Cash) ๒. ส่งเสริมให้ทุกกระบวนการของภาครัฐและเอกชนยึดหลักหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ให้แรงจูงใจทั้ง In kinds และ/หรือ In Cash) ๓. เสริมสร้างการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการขับเคลื่อนการทำงานในทุกมิติ ๔. กระตุ้นให้ประชาชนประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างยั่งยืน ๕. เน้นเศรษฐกิจฐานราก	๑. ไม่เข้าใจถึงแก่นแท้ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๒. เสริมสร้างความเข้าใจแก่นแท้ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน โดยวิธีการที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย ในหลากหลายช่องทาง ๓. ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากร ๔. สร้างระบบเช่าซื้อหมุนเวียน โดยใช้เทคโนโลยี Blockchain, Digital Contract, Digital Token มาประยุกต์ทำให้สินค้าทุน และทรัพยากรถูกใช้งานอย่างเต็มศักยภาพ และโปร่งใส ๕.เพิ่มการให้ความรู้และความสนใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
Technology	๑. มีเทคโนโลยีในการแปรรูปสินค้าเกษตร ๒. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในภาคการเกษตร สู่การเป็นSmart Farming ๓. SMART Agriculture for SDG	๑. สร้าง Smart Farming Loan (ทั้งเงินทุน และสินค้าทุน) ๒. เร่งการสนับสนุนให้มี STARTUP ให้มีเทคโนโลยีสอดรับเศรษฐกิจพอเพียง

ด้าน	Strength	Weakness
๓. ไทยเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีขั้นสูง (ด้านสาธารณสุข วิทยาศาสตร์ นวัตกรรม และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ)		
People	๑. มีบุคลากรทางการแพทย์ที่มีศักยภาพสูง ๒. มีโครงสร้างพื้นฐานเชิงระบบสาธารณสุขที่มีความแข็งแกร่ง และพร้อมปฏิบัติงาน ๓. ยกระดับทักษะบุคลากรทางการแพทย์ของไทยสู่การเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น ๔. มีบุคคลากรสาธารณสุขที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงชั้นนำของโลก ๕. มีกำลังคนและนักวิจัยชั้นนำในพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของโลก ๖. มีกำลังคนและนักวิจัยชั้นนำในการวิจัยและพัฒนายุทโธปกรณ์ด้านการป้องกันประเทศโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง	๑. ขาดแคลนบุคลากรในการผลิต Software ๒. ขาดแคลนนวัตกร ๓. เสริมสร้างการพัฒนาทักษะ Technology ในเรือนจำ ๔. สร้างความตระหนักรู้และแรงจูงใจในการผลิตนวัตกรรม (ในการสร้างองค์ความรู้ และปรับใช้) ให้ทั้งภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ๕. เร่งจัดทำแผน/โครงการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง
Process	๑. มียุทธศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข ระยะ 20 ปี ๒. สามารถดัดแปลงยุทโธปกรณ์ทางทหารมาใช้ในอุตสาหกรรมเกษตรได้ ๓. การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการวิจัย Quantum Technology และ Ecosystem ๔. มี Infrastructure for Science Tech Research and Innovation ๕ Infrastructure for Defense and Security Tech	๑. เร่งจัดทำแผน/โครงการ การพัฒนาระบบและโครงสร้างเพื่อรองรับการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง ๒. Reverse Engineering เทคโนโลยีขั้นสูงจากต่างประเทศ ๓. ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาบุคคลากรเพื่อสร้างความเข็มแข็งด้านเทคโนโลยีขั้นสูง ๔. สนับสนุนระบบนิเวศเพื่อรองรับโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีขั้นสูง
Technology	๑. สามารถผลิต Hardware ใช้เองได้ ๒. ยกระดับการผลิต Hardware ทางด้านเทคโนโลยีสู่การเป็น Hub ของภูมิภาค ๓. Artificial Intelligence ๔. Robotics ๕. Big Data ๖. Quantum Tech ๗. Satellite ๘. Bio Tech ๙. Next Gen Comms ๑๐. Deep Tech	๑. การเขียนโปรแกรม Software มีราคาแพง และไม่สามารถผลิตเองได้เพียงพอ ๒. ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการเขียนโปรแกรมที่มีคุณภาพ เพียงพอ และสอดคล้องต่อความต้องการของประเทศ ๓. เร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง ๔. ประเทศไทยเป็นสังคมอุดมปัญญา โดยมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา

ด้าน	Strength	Weakness
๔. ประเทศไทยเป็นระบบนิเวศแห่งสังคมพหุปัญญาอนาคต และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์		
People	๑. ยอมรับความหลายทางพหุวัฒนธรรม ๒. มีผู้เชี่ยวชาญด้านศาสตร์และศิลป์ และมีวัยวุฒิเป็นจำนวนมาก ๓. สร้างเครือข่ายคลังสมองของชาติเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลในศาสตร์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ๔. ประชาชนสามารถปรับมโนทัศน์ได้ (Mental Model/ Self Reflection) ๕. ความคิดของประชาชนมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง (Growth Mindset) ๖. ประชาชนมีความรอบรู้และความสามารถเข้าใจถึงคุณธรรมและจริยธรรมอย่างถ่องแท้ (Moral and Ethnic)	
Process	๑. มีระบบนิเวศทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ๒. การประสาน/สร้างเครือข่ายวิจัยและการมีส่วนร่วม โดยเน้นถ่วงดุลอำนาจกับประเทศ ๓. สร้างระบบในการให้แรงจูงใจ (In kinds and in Cash) อย่างเปิดเผย โปร่งใส ๔. การจัดสรรทรัพยากร อย่างสมดุลระหว่างการพัฒนา Basic Research and Applied Research ๕. มีศูนย์รวมแห่งภูมิปัญญาของสังคมไทยเพื่อประชาชนทุกระดับ (People-Centered / Citizen centric approve)	
Technology	๑. การพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยี ผสมผสานการดำเนินชีวิตคนไทยตลอด 24 ชั่วโมง สามารถประมวลผลกำหนดทิศทางอนาคตประเทศไทยได้ ๒. ใช้ Artificial Reality (AR) ในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ๓. ใช้ Sensing Tech ในการสร้างความตระหนักในการใช้เทคโนโลยี (Awareness for Tech) ๔. ใช้หุ่นยนต์ตั้งโปรแกรมให้แสดงความเป็นตัวอย่างนำในการปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม	

บทที่ ๔
ยุทธศาสตร์และการศึกษาเปรียบเทียบ

บทที่ ๔
ยุทธศาสตร์และการศึกษาเปรียบเทียบ

ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล
พ.ศ. 2565 – 2580 (Future Proof Strategies)

แผนภาพที่ ๕ แสดงภาพฉากทัศน์อนาคต

๔.๑ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END) ภาพอนาคตด้านความมั่นคง

จากภาพฉากทัศน์อนาคตที่ได้จากกระบวนการ Foresight and Scenario Planning ทำให้ได้ข้อมูลสำคัญในการกำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (Ends) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (Vision) ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic issues) และเป้าหมาย (Goals) เพื่อให้เห็นภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๘๐ (Future Proof Strategies) โดยคณะนักศึกษายุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔ ได้วางแนวทาง คือ

“ประชาธิปไตยยุคควอนตัม Quantum Democracy”

ซึ่งเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจากหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคมควบคู่กับความก้าวล้ำและเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำทางเทคโนโลยีในโลกยุคหลังดิจิตอล โดยประชาชนที่มีปัญญาญาณ ได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ : ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยยุคควอนตัม ที่มีความมั่งคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายในปี พ.ศ. ๒๕๘๐

เป้าหมาย : ๑. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจากหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม

๒. เป็นผู้นำในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของโลก

๓. เป็นหนึ่งในประเทศผู้นำทางเทคโนโลยีในโลกยุคหลังดิจิทัล

๔. ประชาชนมีทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ซึ่งประกอบด้วย ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ ๔ เป้าประสงค์ ๑๔ วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ และ ๑๙ ตัวชี้วัด ดังแผนภาพรวมยุทธศาสตร์ของภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)

ภาพที่ ๖ แสดงยุทธศาสตร์ของภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)

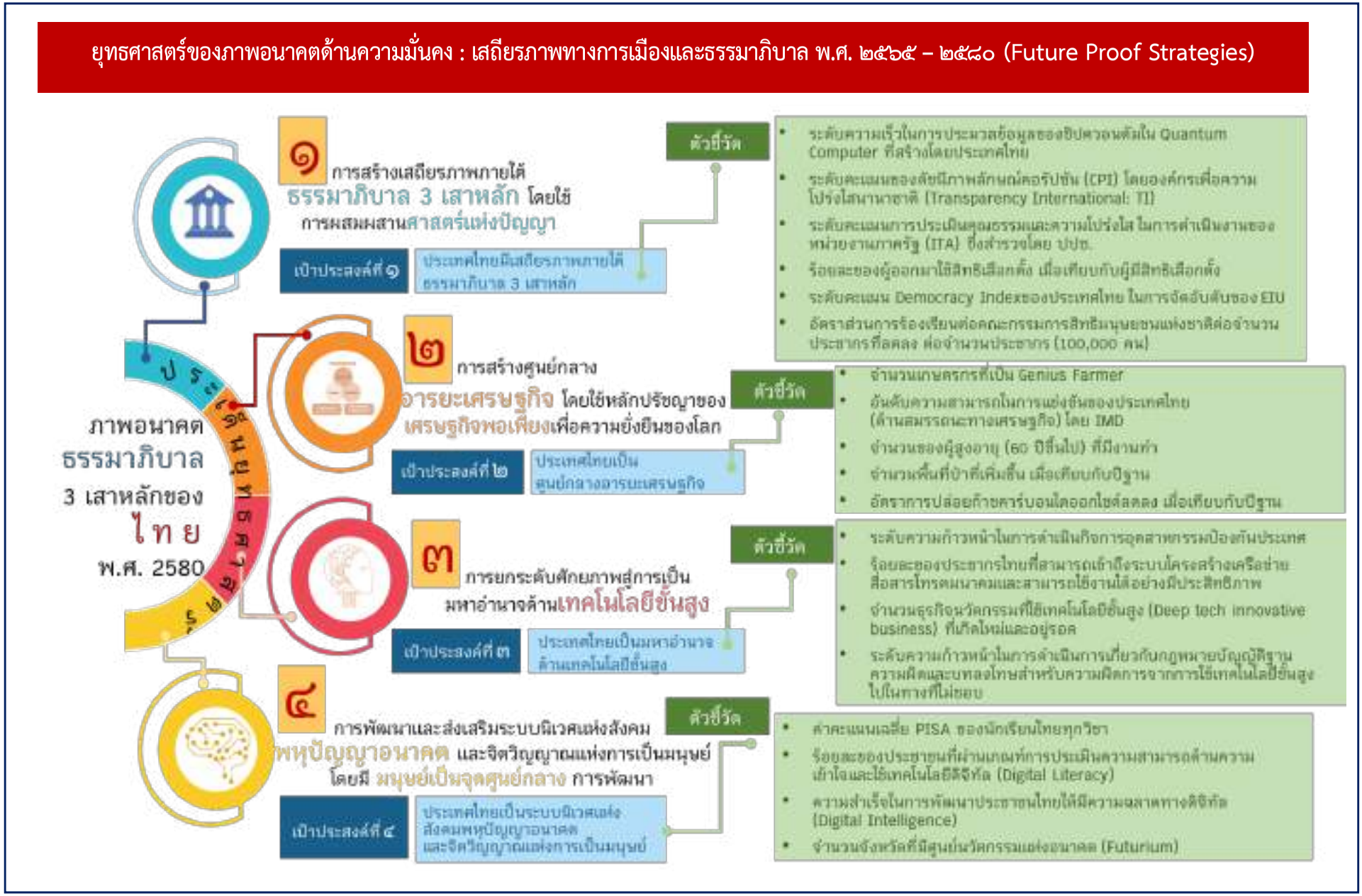

๔.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา (WAYS)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ เสถียรภาพภายใต้ธรรมาภิบาล ๓ เสาหลัก โดยใช้การผสมผสานศาสตร์แห่งปัญญา

เป้าประสงค์ ประเทศไทยมีเสถียรภาพภายใต้ธรรมาภิบาล ๓ เสาหลัก

ประกอบด้วย ๔ วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ๖ ตัวชี้วัด และ ๑๔ แนวทางการพัฒนา รายละเอียดดังตารางที่ ๘

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			แนวทางการพัฒนา
		๒๕๗๐	๒๕๗๕	๒๕๘๐	
๑ ประเทศไทยมีระบบนิเวศด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองของประเทศที่มั่นคงอย่างมีเสถียรภาพในทุกมิติ	๑. ระดับความเร็วในการประมวลข้อมูลของชิปควอนตัมใน Quantum Computer ที่สร้างโดยประเทศไทย	๖๐ Qubit	๑๐๐ Qubit	๒๐๐ Qubit	๑. เสริมสร้างธรรมาภิบาล ๓ เสาหลักผ่านการจัดตั้งสถาบันทางวิชาการที่รวมผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ๒. สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์สุจริตให้เป็นค่านิยมของชาติ โดยการใช้เนื้อหาที่สร้างสรรค์ผ่านสื่อทุกรูปแบบ ๓. ผลิตและพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัย ในด้านทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคต และทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นสูง ๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อน ตรวจสอบ รักษาธรรมาภิบาล ๓ เสาหลัก และการมีประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ๕. เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสังคมไทย ๖. ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมแบบผสมผสาน (hybrid justice) ๗. ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรเข้าสู่วุฒิภาวะดิจิทัล (Digital Maturity) เพื่อรองรับ Digital transformation ๘. ปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อ Digital transformation ๙. เสริมสร้างกลไกการป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองระหว่างประเทศ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในทุกรูปแบบ ๑๐. พัฒนากลไกการประสานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีกับนานาประเทศ ภายใต้พื้นฐานการรักษาดุลอำนาจและผลประโยชน์ของชาติ ๑๑. บูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรและเครือข่ายของภาครัฐและเอกชน โดยจัดตั้งระบบนิเวศทางเทคโนโลยีควอนตัม (Quantum Technology Ecosystem) ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรบุคคล ผู้ใช้บริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ๑๒. ส่งเสริมความร่วมมือแบบเบญจภาคี (ราชการ วิชาการ ประชาชน ธุรกิจ และองค์กรพัฒนาเอกชน) ในการสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถของประเทศ ๑๓. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีในยุค Hyperconnected มาใช้ในการสร้างและยกระดับธรรมาภิบาล ทั้ง ๓ เสาหลักของไทย ๑๔. พัฒนาระบบข้อมูลเปิดของภาครัฐ (Open Government Data) ที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันการทุจริต
๒. ประเทศไทยมีระบบธรรมาภิบาลในการตรวจสอบปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นโดยใช้กลไกทางกฎหมาย เทคโนโลยี และนวัตกรรม	๒. ระดับคะแนนของดัชนีภาพลักษณ์คอรัปชัน (Corruption Perceptions Index: CPI) โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI)	ไม่น้อยกว่า ๕๐ คะแนน	ไม่น้อยกว่า ๘๐ คะแนน	ไม่น้อยกว่า ๙๐ คะแนน	
	๓. ระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ซึ่งสำรวจโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	ไม่น้อยกว่า ๘๐ คะแนน	ไม่น้อยกว่า ๙๐ คะแนน	ไม่น้อยกว่า ๙๕ คะแนน	
๓. ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างมีเสถียรภาพในทุกมิติ ทั้งมิติสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง	๔. ร้อยละของผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อเทียบกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕	
	๕. ระดับคะแนน Democracy Indexของประเทศไทย ในการจัดอับดับของ EIU	ไม่น้อยกว่า ๗ คะแนน	ไม่น้อยกว่า ๘ คะแนน	ไม่น้อยกว่า ๙ คะแนน	
๔ ประเทศไทยเป็นสังคมสมานฉันท์ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและรู้หน้าที่ตามกฎหมาย	๖. อัตราส่วนการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อจำนวนประชากรที่ลดลง ต่อจำนวนประชากร (๑๐๐,๐๐๐ คน)	๒๐ : ๑๐๐,๐๐๐	๑๐ : ๑๐๐,๐๐๐	๕ : ๑๐๐,๐๐๐	

ตารางที่ ๘ แสดงวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และ แนวทางการพัฒนา ใน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของโลก

เป้าประสงค์ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจ

ประกอบด้วย ๓ วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ๕ ตัวชี้วัด และ ๑๐ แนวทางการพัฒนา รายละเอียดดังตารางที่ ๙

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			แนวทางการพัฒนา
		๒๕๗๐	๒๕๗๕	๒๕๘๐	
๑ ประเทศไทยมีเกษตรกรที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีชั้นสูง Genius farmers	๑. จำนวนเกษตรกรที่เป็น Genius Farmer	อำเภอละ ๑ คน (หรือมากกว่า ๘๗๘ คนทั่วประเทศ)	ตำบลละ ๑ คน (หรือมากกว่า ๗,๒๕๕ คนทั่วประเทศ)	หมู่บ้านละ ๑ คน (หรือมากกว่า ๗๕,๐๓๒ คนทั่วประเทศ)	๑. ส่งเสริมการประยุกต์ใช้องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนทุกช่วงวัย ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีอัตลักษณ์ร่วมระหว่างจริยธรรมสากลกับความเป็นไทย (Thai - Cosmopolitanism) ๒. ส่งเสริมและยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีชั้นสูง (Genius Farmer) เช่น การใช้ระบบพี่เลี้ยง การวิจัยและพัฒนา ๓. สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนพื้นถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องย้ายถิ่นฐาน ด้วยการยกระดับศักยภาพของปราชญ์ชุมชนสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและสังคม ๔ สนับสนุนการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ในทุกนโยบาย ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ๕. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับสินค้าและบริการของไทยให้เป็นส่วนหนึ่งของ Global Value Chains (GVCs) ๖. ส่งเสริมและขับเคลื่อนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง (Creative Economy) เพื่อสร้างความยั่งยืนและเชื่อมโยงไทยสู่สากล ๗. พัฒนาระบบรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แปลงเป็นประดิษฐ์ปัญญา (KM) สู่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (เกษตร อุตสาหกรรม และบริการ) ๘. ส่งเสริมการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเชิงลึก (Deep tech innovation) ในภาคการเกษตรของประเทศไทย ๙. ส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (STI) .ในการพัฒนาและยกระดับวิสาหกิจฐานนวัตกรรม (IDE: Innovation Driven Enterprise) ให้เข้มแข็งและเติบโตอย่างก้าวกระโดด ในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ๑๐. ส่งเสริมนวัตกรรมสังคม (Social Innovation) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและเป็นธรรม คนไทยทุกคนมีงานทำ ก้าวข้ามเส้นความยากจน คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและลดความเหลื่อมล้ำ	๒. อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย (ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ) โดย IMD World Competitiveness Yearbook	ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๑๐ ของโลก	ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๗ ของโลก	ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๕ ของโลก	
	๓. จำนวนของผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) ที่มีงานทำ	ไม่น้อยกว่า ๑๐ ล้านคน	ไม่น้อยกว่า ๑๕ ล้านคน	ไม่น้อยกว่า ๒๐ ล้านคน	
๓.ประเทศไทยมีกระบวนการออกแบบนโยบายสาธารณะที่มีความยั่งยืนแบบองค์รวมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	๔. จำนวนพื้นที่ป่าที่เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปีฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๑ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑,๒๒๑ แห่ง คิดเป็นพื้นที่รวม ๑๔๓,๙๒๕,๔๐๔.๓๐ ไร่)	ไม่น้อยกว่า ๑๐ ล้านไร่	ไม่น้อยกว่า ๒๐ ล้านไร่	ไม่น้อยกว่า ๓๐ ล้านไร่	
	๕. อัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลดลง เมื่อเทียบกับปีฐาน (พ.ศ. ๒๕๖๓ มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่ระดับ ๓๓๑ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์)	ไม่น้อยกว่า ๓๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์	ไม่น้อยกว่า ๖๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์	ไม่น้อยกว่า ๙๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์	

ตารางที่ ๙ แสดงวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และ แนวทางการพัฒนา ใน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยกระดับศักยภาพสู่การเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีขั้นสูง

เป้าประสงค์ ประเทศไทยเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีขั้นสูง

ประกอบด้วย ๔ วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ๔ ตัวชี้วัด และ ๗ แนวทางการพัฒนา รายละเอียดดังตารางที่ ๑๐

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			แนวทางการพัฒนา
		๒๕๗๐	๒๕๗๕	๒๕๘๐	
๑ ประเทศไทยเป็นแหล่งอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยใช้ควอนตัมเทคโนโลยีผสมผสานระบบคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลผ่านระบบปลายประสาทและสมองเทียม (Neurophonic Computing)	๑. ระดับความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ	สามารถผลิตยุทโธปกรณ์เพื่อความมั่นคงและกิจการพลเรือน (dual use) ให้ตอบสนองความต้องการของกองทัพและพลเรือนได้ และสามารถสนับสนุนให้กับมิตรประเทศได้ภายใต้มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นสากล	สามารถใช้ควอนตัมเทคโนโลยีผสมผสานระบบคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลผ่านระบบปลายประสาทและสมองเทียม ในการผลิตยุทโธปกรณ์เพื่อความมั่นคงและกิจการพลเรือน (dual use) ที่ทันสมัย ปลอดภัย เชื่อถือได้	ดำเนินกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ของกองทัพเพื่อการพึ่งพาตนเอง และมีศักยภาพในการส่งออกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศโดยภาคเอกชน	๑. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (Deep tech innovation) โดยเฉพาะ ชีวการแพทย์ เกษตรดิจิทัล อาหารฟังก์ชั่น และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อความมั่นคงและกิจการพลเรือน (dual use) ๒. เร่งรัดและส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (Deep tech innovation) และเทคโนโลยีควอนตัม (Quantum technology) ๓. พัฒนากลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการส่งเสริมจริยธรรม (Ethics) ในการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรม ๔. กำหนดมาตรการควบคุมการประยุกต์ใช้ AI ใน Business Model ของการดำเนินงานทุกหน่วยงาน ๕. ยกระดับความร่วมมือระหว่างกองทัพกับภาคเอกชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อความมั่นคงและเพื่อใช้ในกิจการพลเรือน (dual use) ๖. สร้าง พัฒนา และขยายระบบนิเวศด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูง กระจายสู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อสร้างสังคมยูบิควิตัส (Ubiquitous society) โดยพัฒนาให้ไทยเป็นรัฐสวัสดิการด้านเทคโนโลยีที่ประชาชนสามารถเข้าถึงการสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา ๗. พัฒนาและสนับสนุนนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (Deep tech innovation) โดยเฉพาะ นวัตกรรมชีวการแพทย์ นวัตกรรมเกษตรดิจิทัล นวัตกรรมอาหารฟังก์ชั่น
๒. สังคมไทยมีระบบนิเวศที่สนับสนุนการสร้างสังคมยูบิควิตัส (Ubiquitous society)	๒. ร้อยละของประชากรไทยที่สามารถเข้าถึงระบบโครงสร้างเครือข่ายสื่อสารโทรคมนาคมและสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ระบบสื่อสารไร้สาย (Wireless) ระบบโครงข่ายใยแก้วนำแสง (Fiber) ระบบรักษาความปลอดภัย โครงข่ายสื่อสารโทรคมนาคม (Network Security) ภายใต้สวัสดิการขั้นพื้นฐานของรัฐ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐	
๓. การเกิดขึ้นของธุรกิจนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชั้นสูง (Deeptech innovative business) ด้านชีวการแพทย์ เกษตรดิจิทัล อาหารฟังก์ชั่น ของประเทศไทย	๓. จำนวนธุรกิจนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชั้นสูง (Deep tech innovative business) ที่เกิดใหม่และอยู่รอด	๑๐๐ กิจการ	- ๒๕๐ กิจการ - มีธุรกิจนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชั้นสูงที่มียอดขายเกิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท จำนวน ๕ กิจการ	- ๕๐๐ กิจการ - มีธุรกิจนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชั้นสูงที่มียอดขายเกิน ๑,๐๐๐ ล้านบาท จำนวน ๑๐ กิจการ	
๔. ประเทศไทยมีกฎหมายลงโทษในกรณีที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (Deep Tech) ไปในทางที่มิชอบ (เช่น Quantum technology , AI , ฯลฯ	๔.ระดับความก้าวหน้าในการดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายบัญญัติฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับความผิดการจากการใช้เทคโนโลยีชั้นสูงไปในทางที่ไม่ชอบ	มีร่างกฎหมายบัญญัติฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับความผิดการจากการใช้เทคโนโลยีชั้นสูงไปในทางที่ไม่ชอบ	ประกาศใช้กฎหมายบัญญัติฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับความผิดการจากการใช้เทคโนโลยีชั้นสูงไปในทางที่ไม่ชอบ	บังคับใช้กฎหมายบัญญัติฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับความผิดการจากการใช้เทคโนโลยีชั้นสูงไปในทางที่ไม่ชอบ อย่างเต็มรูปแบบ	

ตารางที่ ๑๐ แสดงวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และ แนวทางการพัฒนา ใน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาและส่งเสริมระบบนิเวศแห่งสังคมพหุปัญญาอนาคต และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์ โดยมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา

เป้าประสงค์ ประเทศไทยเป็นระบบนิเวศแห่งสังคมพหุปัญญาอนาคต และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์

ประกอบด้วย ๓ วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ๔ ตัวชี้วัด และ ๑๒ แนวทางการพัฒนา รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์
		๒๕๗๐	๒๕๗๕	๒๕๘๐	
๑. คนไทยมีทักษะในการคิดวิเคราะห์และสามารถประเมินการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Complex Problem Solving) สู่สังคมในศตวรรษที่ ๒๑	๑. ค่าคะแนนเฉลี่ย PISA ของนักเรียนไทยทุกวิชา	ไม่น้อยกว่า ๔๕๐ คะแนน	ไม่น้อยกว่า ๔๘๐ คะแนน	ไม่น้อยกว่า ๕๐๐ คะแนน	๑. พัฒนาและส่งเสริมระบบการศึกษาไทยทุกระบบ ให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในสังคมพหุปัญญาอนาคต (Future Multiple Intelligence) และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์ (Spiritual Intelliigence) ๒. ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ ๓. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมและคน (Soft Skill) และความเป็นเลิศทางวิชาการ (Hard Skill) ควบคู่กับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ๔. ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลแบบ Talent management ที่รองรับการเปลี่ยนแปลง เปิดเผยและโปร่งใส ๕. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสรรทรัพยากร (เงิน คน เวลา) อย่างสมดุลและเท่าเทียมในการพัฒนา Basic Research and Applied Research ๖. สนับสนุนการสร้างสถาบันวิจัย คลังสมอง ศูนย์นวัตกรรมแห่งอนาคต และระบบฐานข้อมูลแห่งปัญญาของชาติ ๗. ส่งเสริมการออกแบบหลักสูตร รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบผสมผสานศาสตร์ ๘. ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเป็นเลิศโดยนำองค์ความรู้จากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ ๙. ปรับปรุงระบบนิเวศทางการศึกษา และการพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการวางระบบการศึกษาที่แม่นยำทางวิศวกรรม ผสมผสานศาสตร์การสอนและเทคโนโลยี พร้อมยกระดับมาตรฐานครู ๑๐. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Super Intelligence : ASI) เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการเรียนรู้ในทุกมิติ ๑๑. ส่งเสริมการการออกแบบหลักสูตรเพื่อเตรียมคนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยผู้เชี่ยวชาญจากสหวิชาชีพ ๑๒. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชากรสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัล
	๒. ร้อยละของประชาชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) – ๗ หน่วยความสามารถ (สิทธิและความรับผิดชอบยุคดิจิทัล (Digital Right) , การเข้าถึงดิจิทัล (Digital Access) , การสื่อสารยุคดิจิทัล (Digital Communication)	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๕	
	๓. ความสำเร็จในการพัฒนาประชาชนไทยให้มีความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) : กลุ่มของความสามารถทางสังคม อารมณ์ และการรับรู้ ที่จะทำให้คนคนหนึ่งสามารถเผชิญกับความท้าทายบนเส้นทางของชีวิตในยุคดิจิทัล และสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตดิจิทัลได้ ความฉลาดทางดิจิทัลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในฐานะสมาชิกของโลกออนไลน์	คนไทยมี Digital Literacy ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเลต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	คนไทยพัฒนาสู่ Digital Citizens พลเมืองผู้ใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้าใจบรรทัดฐานของการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม และมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในยุคดิจิทัลเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดน	คนไทยเป็น Digital Wisdom ปัญญาดิจิตอล/ Digital Intelligence ความฉลาดทางดิจิทัล	
๓. ประเทศไทยมีระบบนิเวศทางการศึกษา และเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา	๔. จำนวนจังหวัดที่มีศูนย์นวัตกรรมแห่งอนาคต (Futurium)	ไม่น้อยกว่า ๒๐ จังหวัด	ไม่น้อยกว่า ๕๐ จังหวัด	ทุกจังหวัด	

ตารางที่ ๑๑ แสดงวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และ แนวทางการพัฒนา ใน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔

๔.๓ แผนที่ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง : เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)

ประชาธิปไตยยุคควอนตัม
Quantum Democracy

วิสัยทัศน์ : ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยยุคควอนตัม ที่มีความมั่งคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายในปี พ.ศ. 2580

เป้าหมาย :
1. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนรวมจากหนวยที่เล็กที่สุดของสังคม
2. เป็นผู้นำในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของโลก
3. เป็นหนึ่งในประเทศผู้นำทางเทคโนโลยีในยุคหลังดิจิทัล
4. ประชาชนมีทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ประเด็นยุทธศาสตร์	การสร้างเสถียรภาพภายใต้ธรรมาภิบาล 3 เสาหลัก โดยใช้การผสมผสานศาสตรแห่งปัญญา	การสร้างศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของโลก	การยกระดับศักยภาพสู่การเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีขั้นสูง	การพัฒนาและส่งเสริมระบบนิเวศแห่งสังคมพหุปัญญาอนาคต และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์ โดยมีมนุษยเป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา
เป้าประสงค์	ประเทศไทยมีเสถียรภาพภายใต้ธรรมาภิบาล 3 เสาหลัก	ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจ	ประเทศไทยเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีขั้นสูง	ประเทศไทยเป็นระบบนิเวศแห่งสังคมพหุปัญญาอนาคต และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์
ตัวชี้วัด	ระดับความเร็วในการประมวลข้อมูลของชิปควอนตัมใน Quantum Computer ที่สร้างโดยประเทศไทย ระดับคะแนนของดัชนีภาพลักษณ์คอรัปชัน (CPI) โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ระดับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ซึ่งสำรวจโดย ปปช. ร้อยละของผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อเทียบกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ระดับคะแนน Democracy Indexของประเทศไทย ในการจัดอับดับของ EIU อัตราส่วนการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อจำนวนประชากรที่ลดลง ต่อจำนวนประชากร (100,000 คน)	จำนวนเกษตรกรที่เป็น Genius Farmer อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย (ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ) โดย IMD จำนวนของผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ที่มีงานทำ จำนวนพื้นที่ป่าที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีฐาน อัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลดลงเมื่อเทียบกับปีฐาน	ระดับความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ร้อยละของประชากรไทยที่สามารถเข้าถึงระบบโครงสร้างเครือข่ายสื่อสารโทรคมนาคมและสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวนธุรกิจนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (Deep tech innovative business) ที่เกิดใหม่และอยู่รอด ระดับความก้าวหน้าในการดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายบัญญัติฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับความผิดการจากการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงไปในทางที่ไม่ชอบ	ค่าคะแนนเฉลี่ย PISA ของนักเรียนไทยทุกวิชา ร้อยละของประชาชนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ความสำเร็จในการพัฒนาประชาชนไทยให้มีความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) จำนวนจังหวัดที่มีศูนย์นวัตกรรมแห่งอนาคต (Futurium)
แนวทางการพัฒนา	1. เสริมสร้างธรรมาภิบาล 3 เสาหลักผ่านการจัดตั้งสถาบันทางวิชาการที่รวมผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย 2. สร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์สุจริตให้เป็นค่านิยมของชาติ โดยการใช้เนื้อหาที่สร้างสรรค์ผ่านสื่อทุกรูปแบบ 3. ผลิตและพัฒนายีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัย ในด้านทักษะการเรียนรู้แห่งอนาคต และทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นสูง 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนตรวจสอบ รักษาธรรมาภิบาล 3 เสาหลัก และการมีประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ 5. เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสังคมไทย 6. ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมแบบผสมผสาน (hybrid justice) 7. ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรเข้าสู่วุฒิภาวะดิจิทัล (Digital Maturity) เพื่อรองรับ Digital transformation 8. ปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อ Digital transformation 9. เสริมสร้างกลไกการป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองระหว่างประเทศ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในทุกรูปแบบ 10. พัฒนากลไกการประสานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีกับนานาประเทศ ภายใต้พื้นฐานการรักษาดุลอำนาจและผลประโยชน์ของชาติ 11. บูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรและเครือข่ายของภาครัฐและเอกชน โดยจัดตั้งระบบนิเวศทางเทคโนโลยีควอนตัม (Quantum Technology Ecosystem) ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรบุคคล ผู้ใช้บริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 12. ส่งเสริมความร่วมมือแบบเบญจภาคี (รัฐบาล วิชาการ ประชาชน ธุรกิจ และองค์กรพัฒนาเอกชน) ในการสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถของประเทศ 13. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีในยุค Hyperconnected มาใช้ในการสร้างและยกระดับธรรมาภิบาล ทั้ง 3 เสาหลักของไทย 14. พัฒนาระบบข้อมูลเปิดของภาครัฐ (Open Government Data) ที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันการทุจริต	1. ส่งเสริมการประยุกต์ใช้องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนทุกช่วงวัย ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีอัตลักษณ์ร่วมระหว่างจริยธรรมสากลกับความเป็นไทย (Thai - Cosmopolitanism) 2. ส่งเสริมและยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (Genius Farmer) เช่น การใช้ระบบพี่เลี้ยง การวิจัยและพัฒนา 3. สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนพื้นถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องย้ายถิ่นฐาน ด้วยการยกระดับศักยภาพของปราชญ์ชุมชนสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและสังคม 4 สนับสนุนการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ในทุกนโยบาย ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 5. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับสินค้าและบริการของไทยให้เป็นส่วนหนึ่งของ Global Value Chains (GVCs) 6. ส่งเสริมและขับเคลื่อนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง (Creative Economy) เพื่อสร้างความยั่งยืนและเชื่อมโยงไทยสู่สากล 7. พัฒนาระบบรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แปลงเป็นประดิษฐ์ปัญญา (KM) สู่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (เกษตร อุตสาหกรรม และบริการ) 8. ส่งเสริมการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเชิงลึก (Deep tech innovation) ในภาคการเกษตรของประเทศไทย 9. ส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (STI) . ในการพัฒนาและยกระดับวิสาหกิจฐานนวัตกรรม (IDE: Innovation Driven Enterprise) ให้เข้มแข็งและเติบโตอย่างก้าวกระโดด ในอุตสาหกรรมเป้าหมาย 10. ส่งเสริมนวัตกรรมสังคม (Social Innovation) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (Deep tech innovation) โดยเฉพาะ ชีวการแพทย์ เกษตรดิจิทัล อาหารฟังก์ชั่น และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อความมั่นคงและกิจการพลเรือน (dual use) 2. เร่งรัดและส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (Deep tech innovation) และเทคโนโลยีควอนตัม (Quantum technology) 3. พัฒนากลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการส่งเสริมจริยธรรม (Ethics) ในการใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรม 4. กำหนดมาตรการควบคุมการประยุกต์ใช้ AI ใน Business Model ของการดำเนินงานทุกหน่วยงาน 5. ยกระดับความร่วมมือระหว่างกองทัพกับภาคเอกชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อความมั่นคงและเพื่อใช้ในกิจการพลเรือน (dual use) 6. สร้าง พัฒนา และขยายระบบนิเวศด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูง กระจายสู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อสร้างสังคมยูบิควิตัส (Ubiquitous society) โดยพัฒนาให้ไทยเป็นรัฐสวัสดิการด้านเทคโนโลยีที่ประชาชนสามารถเข้าถึงการสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา 7. พัฒนาและสนับสนุนนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง (Deep tech innovation) โดยเฉพาะ นวัตกรรมชีวการแพทย์ นวัตกรรมเกษตรดิจิทัล นวัตกรรมอาหารฟังก์ชั่น	1. พัฒนาและส่งเสริมระบบการศึกษาไทยทุกระบบ ให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในสังคมพหุปัญญาอนาคต (Future Multiple Intelligence) และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์ (Spiritual Intelligence) 2. ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ 3. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมและคน (Soft Skill) และความเป็นเลิศทางวิชาการ (Hard Skill) ควบคู่กับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 4. ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลแบบ Talent management ที่รองรับการเปลี่ยนแปลง เปิดเผยและโปร่งใส 5. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสรรทรัพยากร (เงิน คน เวลา) อย่างสมดุลและเท่าเทียมในการพัฒนา Basic Research and Applied Research 6. สนับสนุนการสร้างสถาบันวิจัย คลังสมอง ศูนย์นวัตกรรมแห่งอนาคต และระบบฐานข้อมูลแห่งปัญญาของชาติ 7. ส่งเสริมการออกแบบหลักสูตร รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบผสมผสานศาสตร์ 8. ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเป็นเลิศโดยน้องค์ความรู้จากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ 9. ปรับปรุงระบบนิเวศทางการศึกษา และการพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการวางระบบการศึกษาที่แม่นยำทางวิศวกรรม ผสมผสานศาสตร์การสอนและเทคโนโลยี พร้อมยกระดับมาตรฐานครู 10. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Super Intelligence : ASI) เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการเรียนรู้ในทุกมิติ 11. ส่งเสริมการการออกแบบหลักสูตรเพื่อเตรียมคนในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เชี่ยวชาญจากสหวิชาชีพ 12. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชากรสู่การเป็นพลเมืองดิจิทัล

๔.๔ การเปรียบเทียบสาระสำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น ความมั่นคง กับ ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคงฯ พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๘๐

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น ความมั่นคง	ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคงฯ พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๘๐
วิสัยทัศน์ : ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข	**วิสัยทัศน์ :** ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยยุคควอนตัมที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ในปี พ.ศ. ๒๕๘๐
เป้าหมาย : ๑. ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข ๒. บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ๓. กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ๔. ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ ๕. การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ	**เป้าหมาย :** ๑. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจากหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม ๒. เป็นผู้นำในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของโลก ๓. เป็นหนึ่งในประเทศผู้นำทางเทคโนโลยีในโลกยุคหลังดิจิทัล ๔. ประชาชนมีทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑
แผนย่อย : ๑. การรักษาความสงบภายในประเทศ ๒. การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ๓. การพัฒนาศักยภาพของประเทศ ให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ๔. การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ ๕. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม	**ประเด็นยุทธศาสตร์ :** ๑. การสร้างเสถียรภาพภายใต้ธรรมาภิบาล ๓ เสาหลัก โดยใช้การผสมผสานศาสตร์แห่งปัญญา ๒. การสร้างศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของโลก ๓. การยกระดับศักยภาพสู่การเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีขั้นสูง ๔. การพัฒนาและส่งเสริมระบบนิเวศแห่งสังคมพหุปัญญาอนาคต และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์ โดยมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา

บทที่ ๕
สรุปผลและข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

บทที่ ๕
สรุปผลและข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (เสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศ) กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษากระบวนการมองภาพอนาคต (Foresight methodology) และกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์รองรับภาพอนาคต

๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศ

๓. เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (เสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศ)

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

จากการระดมสมองของนักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๔ ร่วมกับคณาจารย์และนักวิชาการของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแขนงต่างๆ โดยผลของกระบวนการมองภาพอนาคต (Foresight methodology) และกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์รองรับภาพอนาคต ซึ่งมี Focal Question คือ “ภาพอนาคตธรรมาภิบาล ๓ เสาหลัก ของไทย พ.ศ.๒๕๗๐”(Future Foresight for Good Governance of the 3 Pillars of Thai Society in 2027) อนึ่ง ๓ เสาหลักของไทย หมายถึง การเมือง-ความมั่นคง, เศรษฐกิจ , สังคม-วัฒนธรรม ซึ่งทำให้คณะผู้ศึกษาพบว่า เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (Ends) ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในระยะ ๒๐ ปีต่อจากนี้คือ “ประชาธิปไตยยุคควอนตั้ม Quantum Democracy” ซึ่งเป็นคำใหม่ที่คณะผู้ศึกษาได้ร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้น จากการพิจารณา ๒ แกนหลักในกระบวนการวิเคราะห์ภาพอนาคต อันได้แก่ รูปแบบการปกครองที่เหมาะสมกับสังคมไทย (ประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วม Deliberative Democracy ไม่เป็นอำนาจนิยม) และ ความก้าวล้ำทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงในระยะ ๒๐ปี สู่ควอนตัมเทคโนโลยีที่จะมาแทนที่ดิจิตอลเทคโนโลยี

คณะผู้ศึกษาได้ให้คำจำกัดความของ Quantum Democracy ประชาธิปไตยยุคควอนตัม ไว้ว่า ประชาธิปไตยในโลกยุคหลังดิจิตอล เช่นเดียวกับ กลศาสตร์ควอนตัมที่เกิดขึ้นเนื่องจากกลศาสตร์แบบเดิมเช่น กลศาสตร์นิวตันที่อธิบายพฤติกรรมของสสาร และ กลศาสตร์แม่เหล็กไฟฟ้าของแม็กซ์เวลล์ที่อธิบายพฤติกรรมของพลังงาน ที่ไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมของอนุภาคที่มีขนาดเล็กมากๆ (เล็กกว่าระดับอะตอม, Quark) ดังนั้นประชาธิปไตยควอนตัมคือประชาธิปไตยที่ให้อนุภาคที่เล็กที่สุด หรือหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม นั่นคือ ระดับปัจเจก (ระดับตัวบุคคล) ที่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ ของประเทศไทย โดยการแสดงออกทางความคิดเห็นเพื่อร่วมกำหนดนโยบายนี้สามารถเกิดขึ้นได้จากจากระบบการประมวลผลที่กว้างขวางรวดเร็วในระดับควอนตัมที่สามารถประมวลผลได้รวดเร็วยิ่งขึ้นมากกว่าซูเปอร์คอมพิวเตอร์ในยุคดิจิตอลสามารถประมวลผลการตัดสินใจของประชาชนทั้งประเทศพร้อมกันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง พร้อมกับคุณภาพของการตัดสินใจที่สูงขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นในทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตัวแทนในยุคปัจจุบัน(Representative Democracy) อย่างไรก็ตามประชาธิปไตยควอนตัมยังคงต้องการระบบที่เข้ามาควบคุมให้การแสดงออกและการมีส่วนร่วมของทุกปัจเจกชนอยู่ภายใต้ปัญญาญาณ (ความฉลาดที่ประกอบไปด้วยความปรีชาหยั่งรู้เหตุผล ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ) โดยไม่ปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งนั่นหมายถึงระบอบประชาธิปไตยในยุคนี้คงต้องการการประมวลผลที่รวดเร็ว กว้างขวางมากกว่าที่เคยมี ร่วมกับระบบปัญญาญาณประดิษฐ์ (Artificial General Wisdom: AGW ซึ่งหมายถึง ปัญญาประดิษฐ์ Artificial General Intelligence ที่ประกอบด้วยปัญญาญาณ)

ซึ่งการที่จะบรรลุสู่เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (ENDs) “ประชาธิปไตยยุคควอนตัม” ได้นั่น ประเด็นยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ (WAYs) ทั้ง 4 ประการจึงถูกนำวิเคราะห์ขึ้น โดยทั้ง 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ประเทศไทยมีเสถียรภาพภายใต้ธรรมาภิบาล 3 เสาหลัก โดยใช้การผสมผสานศาสตร์แห่งปัญญา (Quantum Technology และ Hyperconnected)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอารยะเศรษฐกิจ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของโลก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ไทยเป็นมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีขั้นสูง (ด้านชีวการแพทย์ เกษตรดิจิทัล อาหารฟังก์ชั่น และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศเพื่อความมั่นคงและกิจการพลเรือน (dual use)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ประเทศไทยเป็นระบบนิเวศแห่งสังคมพหุปัญญาอนาคต และจิตวิญญาณแห่งการเป็นมนุษย์โดยมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา

ในขณะที่มาตรการ ปัจจัย (ทางด้านตัวบุคคล กระบวนการ และเทคโนโลยี) รวมทั้งตัวชี้วัดผลสำเร็จทางยุทธศาสตร์ (MEANs) ใน ๓ ระยะ ระยะที่ ๑: พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๗๐ ระยะที่ ๒: พ.ศ. ๒๖๗๐-๒๕๗๕ ; และ ระยะที่ ๓: พ.ศ. ๒๕๗๕ – ๒๕๘๐ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับระยะเวลาสิ้นสุดของแผนระดับที่ ๑: ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ก็ได้มีการนำเสนอไปแล้วในบทที่ ๔

ดังนั้นในบทที่ ๕ คณะผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์ตามกรอบวิธีคิดแบบ STEEP-M ซึ่งประกอบไปด้วย ๖ มิติพลังอำนาจของชาติ อันได้แก่ สังคม-วัฒนธรรม (S: Socio-Cultural), เทคโนโลยี-นวัตกรรม (T: Technology & Innovation), เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน (E: Economics), สิ่งแวดล้อม-พลังงาน (E: Environment-Energy), การเมือง-ความมั่นคง (P: Political-Security) และ การทหาร (M: Military) ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ตามกรอบพลังอำนาจทั้ง ๖ นี้ จะทำให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมาย ประชาธิปไตยยุคควอนตัม ที่เน้นการสร้างธรรมาภิบาล 3 เสาหลัก ของไทยให้ได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในปี พ.ศ. ๒๕๘๐

๕.๒ ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ (STEEP-M)

๑) ด้านสังคม จิตวิทยา วัฒนธรรม (Socio-Cultural)

• การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ

ปัจจุบันการศึกษาไทยพัฒนาการเรียนการสอนไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ประกอบกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร รวมถึงการพัฒนาของเทคโนโลยีทางการสื่อสารในยุคปัจจุบัน ในยุค Ubiquitous Society ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข่าวสารข้อมูลได้อย่างครอบคลุมในทุกพื้นที่ ทุกเวลา และทุกเครื่องมือสื่อสาร (Platform & Devices) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษาและสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยด้านหนึ่งแม้เทคโนโลยีทางการสื่อสารได้ช่วยให้คนไทยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ได้สร้างมายาคติ ที่ขังความคิดของคนให้อยู่ในห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ (Echo Chamber/ Information Bubble/ Informational Sphere) ส่งผลให้เกิดภาวะการรับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน การรับรู้เฉพาะข้อมูลข่าวสารที่ตนเองสนใจ โดยไม่ทราบได้ว่าข้อมูลเหล่านั้นถูกบิดเบือน (Disinformation) หรือไม่ อันนำไปสู่ความความแตกแยกทางความคิด ซึ่งมีแนวโน้มลุกลามไปสู่ความแตกแยกทางสังคม

ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษา จึงควรมุ่งเน้นไปที่การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ สามารถตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคตได้ โดยการใช้กระบวนการทางวิศวกรรมร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในองค์ความรู้แบบสหสาขาวิชา (Interdisciplinary/ Multidisciplinary) ในการวางระบบการศึกษา ร่วมกับการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายทางสังคมและสื่อ ในการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงการวางกลไกที่สามารถดึงดูดผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจากประเทศชั้นนำทั่วโลกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมพหุปัญญาอนาคต ที่ทุกคนสามารถมีความอิสระในการพัฒนาตัวเองให้เจริญงอกงาม ในขณะเดียวกันก็มีการบูรณาการเข้าด้วยกัน เติมเต็มซึ่งกันและกัน นำไปสู่การแสดงออกอันเป็นเอกลักษณ์ทางปัญญาของมนุษย์แต่ละคน รวมทั้งเป็นสังคมที่ยอมรับความคิดต่างและปรึกษาหารืออันจะนำไปสู่การแสวงหาทางออกที่เห็นพ้องต้องกัน หรือ ฉันทามติ ในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ ตลอดจนการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ

• สังคมแห่งโอกาศ

ประเด็นท้าทายอีกด้านคือ สังคมเปราะบางต่อวิกฤต ใช้ชีวิตอยู่บนความตระหนก ความกลัวผันแปรตามความไม่รู้ ความไม่เข้าใจกับข้อมูลที่ได้มา ทำให้มีการส่งต่อข้อมูลโดยไม่ตรวจสอบถึงความถูกต้อง เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และเกิดช่องว่างทางความคิด ประเทศต้องมีทางออกให้คนทุกกลุ่มอยู่ร่วมกันได้ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่จะนำไปสู่การเผชิญหน้า

ดังนั้นควรจะเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวของสังคม การจัดการความตื่นตระหนกที่เกิดขึ้นในสังคม โดยสร้างสังคมน่าอยู่เปลี่ยนจาก Me-Society เป็น We-Society ที่มีความเอื้อเกื้อกูลแบ่งปัน ปฏิรูปสังคมไทยเป็นสังคมแห่งโอกาส สร้างโอกาส สร้างอาชีพ สร้างการศึกษาที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่เข้มแข็ง ปรับระบบสวัสดิการใหม่ให้ครอบคลุม สร้างสังคมน่าอยู่ เคารพในความแตกต่าง มีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมทัศนคติที่เปิดกว้าง ใช้ทุนทางสังคมที่มีต่อยอดความเข้มแข็งให้สังคมไทย

๒. ด้านเทคโนโลยี (Technology)

• Quantum Valley แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องใช้ Quantum Technology เพื่อป้องกันการจารกรรมทางเทคโนโลยี เพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ การแพทย์ และความมั่นคงทางการทหาร จำเป็นต้องมีศูนย์ควอนตัม โดยสร้างระบบนิเวศน์ให้เอื้อต่อการปฏิบัติการ อาทิเช่น การวางระบบโดยวิศวกร การเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านควอนตัมมาวางแผน การผลิตกำลังคนระดับมันสมอง (Think Tank) เพื่อรองรับการผลิตซอฟต์แวร์ และอัลกอริทึ่มในอนาคต

และเมื่อพิจารณาถึงพลวัตรการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว เราพบว่า โลก ณ ทศวรรษ ๒๐๒๐ คือยุคของ Quantum ๑.๐ ที่หลายๆประเทศเริ่มต้นนำเอาเทคโนโลยีควอนตัมมาใช้ในการประมวลผลแก้ปัญหาต่างๆ แต่เทคโนโลยีควอนตัมเองก็ยังถือว่าอยู่ในช่วงของการเริ่มต้น และผู้เชี่ยวชาญคาดการณ์ว่า นักวิทยาศาสตร์ใช้เวลา ๔๐ ปีในการพัฒนามาสู่ยุค ๑.๐ แต่ด้วยอัตราความเร็วของการวิจัยและพัฒนา ณ ปัจจุบัน การเดินหน้าไปสู่ยุค Quantum ๒.๐ น่าจะใช้ระยะเวลาอีกในราว ๑๔-๑๕ ปี ซึ่งก็ถือเป็นช่วงระยะเวลาที่อยู่ในกรอบเวลายุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๘๐) และเนื่องจากเป็นยุคเริ่มต้นแห่งเทคโนโลยี (Dawn of the Quantum Technology) ดังนั้นเกือบทุกประเทศจึงมีฐานองค์ความรู้ที่อยู่ในระดับเดียวกันเกือบทั้งหมด ยังไม่มีชาติใดชาติหนึ่งที่มีองค์ความรู้ที่ล้ำหน้าทิ้งห่างจากประเทศอื่นๆดังนั้นหากประเทศไทยสามารถสร้างเครือข่ายการทำงานวิจัยเรื่อง Quantum Technology ได้โดยเฉพาะกับชาติที่มีแนวโน้มจะเป็น Quantum Supremacy และ/หรือ Quantum Advantages อาทิ สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป อินเดีย ซึ่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์ดีมาก และเป็นที่ไว้วางใจด้วยอยู่แล้ว การร่วมพัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีนี้ เพื่อให้ประเทศไทยเป็น จุดศูนย์กลางทางเทคโนโลยีควอนตัมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Quantum Valley of South East Asia) ย่อมเกิดขึ้นได้

โดยปัจจัยสำคัญที่สุด และบทเรียนที่ไทยควรเรียนรู้จาก Silicon Valley ของสหรัฐอเมริกา และ Optic-Fiber Valley ของจีนคือ ๑) รัฐต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนผ่านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยและมีธรรมภิบาล ๒) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายมหาวิทยาลัยเพื่อสร้างสรรค์และต่อยอดเทคโนโลยี ๓) การสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีความพร้อมในด้านองค์ความรู้และปริมาณ ๔) การสร้างสิ่งแวดล้อม (Eco-System) ที่เหมาะสมผ่านกฎหมาย ระเบียบ กติการ ที่สนับสนุนการแข่งขันที่เป็นธรรม และการสร้างตลาดที่มีผู้บริโภค และ ๕) สร้างแรงจูงใจผ่าน การส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และปกป้องคุ้มครองการลงทุนให้กับนักลงทุนที่จะเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย (Stensson and Wessman, 2015)

๓. ด้านเศรษฐกิจ (Economy)

• การเจรจาข้อตกลงการค้าในรูปแบบที่ครอบคลุมและมีมาตรฐานสูง

รูปแบบของการเจรจาการค้าในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้า และครอบคลุมในทุกมิติ และหลากหลายประเทศก็มีแนวโน้มที่จะเจรจาการค้าในรูปแบบที่ครอบคลุม และมีมาตรฐานสูง (Comprehensive and High Standard) เช่นนี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งรวมทั้ง ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ที่ไทยเป็น

ผู้ผลักดันเอง และ ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Trans-pacific Partnership: CPTPP) ก็มีลักษณะที่ครอบคลุมและมีมาตรฐานสูงเช่นกัน

เพื่อฉายภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นคณะผู้ศึกษาขอนำเสนอข้อมูลของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบตารางเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นว่า มิติใหม่ ๆ ของการเจรจาการค้าสำหรับกรอบการเจรจาการค้า ณ ปัจจุบันนี้ครอบคลุมในมิติใดบ้าง โดยกรมเจรจาการค้าระหว่าประเทศได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลของกรอบการเจรจาการค้าสมัยใหม่ ดังนี้

- ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Trans-pacific Partnership: CPTPP) ซึ่งประกอบไปด้วย 11 ประเทศสมาชิก ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ญี่ปุ่น แคนาดา เม็กซิโก ชิลี เปรู ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์
- ข้อตกลงสหรัฐเมริกา-เม็กซิโก-แคนาดา (US-Mexico-Canada Agreement: USMCA)
- ข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป - เวียดนาม (EU-Vietnam Free Trade Agreement: EVFTA)
- ข้อตกลงการค้าเสรีสหภาพยุโรป - สิงคโปร์ (EU-Singapore Free Trade Agreement: ESFTA)
- สมาคมการค้าเสรียุโรป (European Free Trade Association: EFTA) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ประเทศสมาชิก ได้แก่ ไอซ์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ นอร์เวย์ และสวิตเซอร์แลนด์
- สหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย (Eurasian Economic Union: EaEU) มีสมาชิกทั้งหมด 5 ประเทศ ได้แก่ เบลารุส คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน อาร์มีเนีย และรัสเซีย
- ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ระหว่าง 10 ชาติสมาชิกอาเซียน และ 5 ชาติคู่เจรจา ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์
- ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน – แคนาดา (ASEAN-Canada Free Trade Agreement)

ความตกลง FTA สมัยใหม่	คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามากกว่า WTO (TRIPS Plus)			การให้สิทธิแก่สมาชิกใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา (CL) ตามที่อนุญาตไว้ใน WTO	การเข้าเป็นสมาชิกอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (UPOV-๑๙๙๑)	การเปิดตลาดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	การให้รัฐวิสาหกิจดำเนินการบนหลักการเชิงพาณิชย์	การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านแรงงานระหว่างประเทศ เช่น เสรีภาพในการสมาคมและสิทธิในการรวมตัวเพื่อเจรจาต่อรอง
	การเชื่อมโยงระบบสิทธิบัตรกับการขึ้นทะเบียนตำรับยา (Patent Linkage)	การขยายระยะเวลาคุ้มครองสิทธิบัตร (Patent Term Extension)	การผูกขาดข้อมูลทดสอบยา (Data Exclusivity)					
CPTPP	O	X	X	O	O	O	O	O
USMCA	O	O	O	O	O	O	O	O
EU-Vietnam FTA	X	O	O	O	O	O	O	O
EU-Singapore FTA	X	O	O	O	O	O	O	O
EFTA	X	X	O	O	O	O	X	X
EaEU	X	X	X	O	O	X	X	O
RCEP	X	X	X	O	X	O	X	X
ASEAN-Canada FTA	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	O	O	O

O = มีการเจรจาและมีการบังคับใช้; X = ไม่มีการเจรจา ไม่มีการบังคับใช้; n.a. = ยังไม่มีข้อมูลการเจรจา ที่มา: ปรับปรุงเพิ่มเติมจากเอกสารของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ โดยคณะผู้ศึกษา

ธนาคารโลก (The World Bank) มีผลการศึกษาและกล่าวไว้อย่างชัดเจนในรายงาน World Development Report 2020 ว่า Participation in global value chains (GVCs), the international fragmentation of production, can lead to increased job creation and economic growth การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่า หรือห่วงโซ่การผลิตที่แตกตัวกระจายไปทั่วโลก จะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการจ้างงาน และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดังนั้นหากประเทศไทยยังต้องการเป็นส่วนหนึ่งของ GVCs ประเทศไทยคงจำเป็นต้องยอมรับกฎ ระเบียบ และ กติกาทางด้านการค้าและการลงทุนสมัยใหม่เหล่านี้

ทั้งนี้ ประเทศไทยสามารถเลือกได้ว่า ไทยจะเข้าร่วมเจรจาการค้าในกรอบที่ผูกพัน กำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ ต่าง ๆ มาก น้อย เพียงใด จะเห็นได้จากตาราง แล้วว่า ทั้ง RCEP และ CPTPP คือ เขตการค้าเสรีขนาดใหญ่ ที่มีจำนวนสมาชิกมาก และเกือบทั้งหมดเป็นคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย และในขณะเดียวกัน ก็มีกฎ ระเบียบ ข้อตกลงที่ไม่ได้เกินเลยไปกว่าที่ไทยได้เคยมีผลบังคับใช้ไปแล้วมากนัก โดยเฉพาะในประเด็น TRIPS+ ที่อาจจะกระทบกระเทือนกับความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะเรื่องการเข้าถึงยาและสาธารณสุข ดังนั้นการเข้าร่วมเจรจาในกรอบ CPTPP และ RCEP จึงคลอบคลุม เพียงพอ และไม่มากจนเกินไป แต่ทำให้ประเทศไทยยังคงสามารถอยู่ใน GVCs ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อไปได้

อย่างไรก็ตาม ข้อตกลง RCEP ที่กำลังจะมีผลบังคับใช้ในปี 2021/2022 เพียงฉบับเดียวคงไม่เพียงพอ แน่นอนว่า RCEP คือข้อตกลงการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก เพราะครอบคลุมประเทศสมาชิกถึง ๑๕ ประเทศ ได้แก่ อาเซียน ๑๐ ประเทศ (ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม) กับอีก ๕ ประเทศคู่เจรจา ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ RCEP ครอบคลุมเขตเศรษฐกิจที่มีมูลค่าผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP) ประมาณ ๑ ใน ๓ ของทั้งโลก และครอบคลุมประชากรมากกว่า ๒,๒๐๐ ล้านคน หรือ ๑ ใน ๓ ของประชากรของทั้งโลก และนั่นทำให้ RCEP เป็น ข้อตกลงการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก

แต่ทั้งหมดนั้นก็เป็นเพียงทุกประเทศที่อยู่ในห่วงโซมูลค่าในระดับภูมิภาค (Regional Value Chains: RVCs) โดย RCEP ทำให้ผู้ประกอบการไทย และผู้บริโภคไทย ได้ประโยชน์จากการเข้าถึงสินค้า บริการ วัตถุดิบ ราคาถูก คุณภาพดี ได้จาก ๑๕ ประเทศในเอเชีย (รวม Oceania) แน่นอนว่าไทยจะมีแต้มต่อมากยิ่งขึ้นในการทำการค้า การลงทุนกับประเทศในเอเชีย

แต่เอเชียก็ไม่ใช่ทั้งหมดของห่วงโซ่มูลค่าระดับโลก (Global Value Chains: GVCs) ยังมีตลาดสำคัญๆ ไม่ว่าจะเป็น สหภาพยุโรป (EU) สหราชอาณาจักร ห่วงโซ่มูลค่าในทวีปอเมริกา อินเดียและเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และ แอฟริกา ซึ่งเป็นทั้งตลาด และแหล่งทรัพยากรขนาดใหญ่อยู่อีกทั่วโลก พิจารณาแผนภาพ

แผนภาพที่ ๓ ห่วงโซ่มูลค่าระหว่างประเทศเปรียบเทียบก่อนและหลังการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙

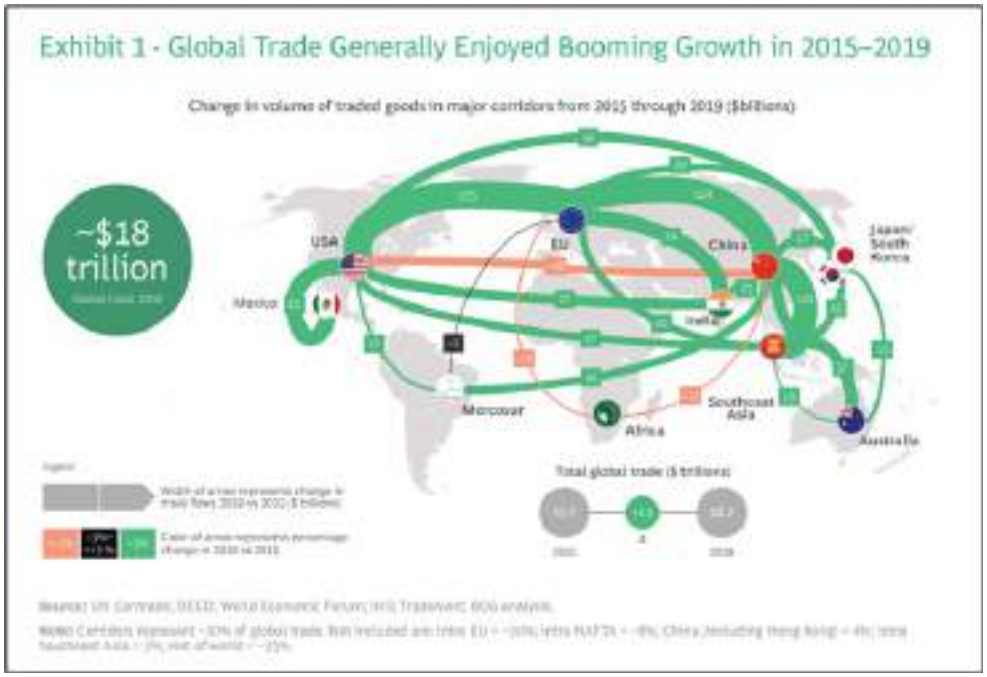

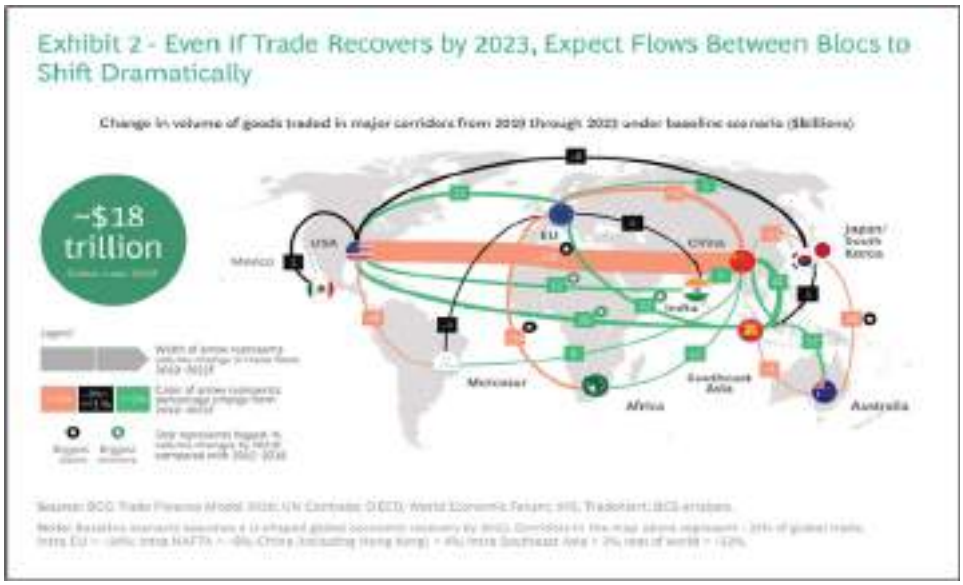

ดังนั้นการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ RCEP ที่เป็นเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก จึงไม่ใช่จุดสิ้นสุด ไทยยังต้องเดินหน้าศึกษา รับฟังความคิดเห็น กำหนดยุทธศาสตร์ และเจรจาการค้า กับอีกหลายหลายประเทศทั่วโลก เพื่อให้คนไทย ทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภคได้สิทธิพิเศษ ได้แต้มต่อ ในการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ GVCs ซึ่งจะส่งผลดีให้เกิดการจ้างงาน และการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว

และข้อดีอีกประการของ RCEP คือ เป็นข้อตกลงการค้าสมัยใหม่ ที่คลอบคลุมมากกว่าแค่การลด ละ เลิก ภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้า หากแต่เริ่มมีการสร้างความร่วมมือในมิติอื่น ๆ อาทิ SMEs, การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ, การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา, e-Commerce, และ ความร่วมมือในอีกหลากหลายมิติ ซึ่งข้อตกลงทางการค้าในรูปแบบนี้คือ ทิศทางที่ทั้งโลกกำลังเดินหน้าต่อไป RCEP จึงเปรียบเสมือนสระเด็กที่ให้ไทยและอาเซียนได้ทดลองว่ายน้ำ ก่อนที่จะพัฒนาตนเองต่อไปเพื่อว่ายน้ำในสระโอลิมปิคที่หมายถึงการเข้าเจรจาข้อตกลงทางการค้าที่ครอบคลุมและมีมาตรฐานสูงในกรอบอื่น ๆ ที่สำคัญ ๆ ไม่ว่าจะเป็น CPTPP, ข้อตกลงการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป (EU) สหราชอาณาจักร (UK) และสมาคมการค้าเสรียุโรป (EFTA) หรือในอนาคตหากสหรัฐอเมริการิเริ่มข้อตกลงการค้าใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะเป็นข้อตกลงการค้าเสรีกับกลุ่มประเทศในยุทธศาสตร์ Indo-Pacific

แต้มต่อจากการเจรจาการค้าในข้อตกลงการค้าเสรีเหล่านี้ยิ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่าสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19) โดยมีการคาดการณ์ว่ามูลค่าการค้าระหว่างประเทศที่มีมูลค่าราว ๑๘ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐในปี ๒๐๑๙ ได้ลดลงอย่างมหาศาลในช่วงปี ๒๐๒๐ ต่อเนื่องถึงปี ๒๐๒๑ และกว่าจะกลับมายืนที่มูลค่าเดิมได้อาจต้องรอคอยถึงปี ๒๐๒๓ (ดูแผนภาพ) อย่างไรก็ตามถึงแม้มูลค่าการค้าระหว่างระเทศจะกลับมาที่มูลค่า ๑๘ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐได้ดังเดิม แต่การค้าระหว่างภูมิภาคโดยเฉพาะระหว่าง ๒ ห่วงโซ่มูลค่าระดับภูมิภาค คือ เอเชีย-สหรัฐ-สหภาพยุโรป จะหดตัวลงอย่างยิ่ง ดังนั้นแต้มต่อทางการค้าและการลงทุนจากการใช้สิทธิประโยชน์ของข้อตกลงการค้าเสรีที่เชื่อมโยงและครอบคลุมประเทศสมาชิกจำนวนมาก โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับห่วงโซ่ในทวีปอเมริกา (เหนือและใต้) และข้อตกลงการค้าอื่นๆ ที่จะต้องเร่งการเข้าร่วมเจรจา อาทิ สมาคมการค้าเสรียุโรป (European Free Trade Association: EFTA) สหภาพเศรษฐกิจยูเรเซีย (Eurasian Economic Union: EaEU) การเจรจการค้ากับสหภาพยุโรป และสหราชอาณาจักร รวมถึง ภูมิภาคที่เป็นตลาดและแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของโลก อย่าง เอเชียใต้ แอฟริกา และตะวันออกกลาง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ไทยได้ประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ

- **อารยะเศรษฐกิจ**

รัฐบาลควรมีกลไกการออกแบบนโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการวางโครงสร้างสังคมสวัสดิการ และมีการคำนึงถึงสุขภาวะของประชาชนเป็นหลัก เช่น การบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยแนวคิดสำคัญที่ต้องนำมาปรับใช้และเป็นแนวคิดพื้นฐานของ

อารยะเศรษฐกิจ คือ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ (Buddhist Economic) ซึ่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) หนึ่งในพระอริยสงฆ์ผู้วางรากฐานของการศึกษาเศรษฐศาสตร์แนวพุทธในระดับนานาชาติได้วางหลักการสำคัญไว้ ๒ ประการคือ เศรษฐศาสตร์มัชฌิมา เพื่อ 1) การได้มาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี และ 2. การไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญที่แตกต่างจากเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่เน้นการตอบสนองความต้องการผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเป้าหมาย จนบางครั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น (Externality) กลับเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้กลไกตลาดซึ่งเป็นหลักการสำคัญของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักไม่สามารถทำงานได้

โดยหลักการสำคัญของเศรษฐศาสตร์มัชฌิมาประกอบด้วย ๕ หลักการ คือ ๑. การบริโภคด้วยปัญญา ๒ การไม่เบียดเบียนตนเอง และการไม่เบียดเบียนผู้อื่น ๓. การพิจารณาเศรษฐกิจเป็นปัจจัย มิใช่เป้าหมาย ๔. ความสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ และ ๕. การบูรณาการในระบบสัมพันธ์ของธรรมชาติ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), ๒๕๕๙)

• ส่งเสริม ๔ อุตสาหกรรมหัวรถจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย

จากการศึกษาโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ปิติ ศรีแสงนาม และคณะ ในงานวิจัย โครงการศึกษาทิศทางการเปลี่ยนแปลงสู่ระเบียบโลกใหม่ (New World Order) เสนอต่อ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ในปี ๒๕๖๓ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในระเบียบโลกใหม่ผ่าน 4 ภาคการผลิตอันได้แก่

๑. อุตสาหกรรมเกษตร (Agro-Industry)

จากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากฉากทัศน์ทั้งสภาวะทางภูมิรัฐศาสตร์และประเด็นการเปลี่ยนแปลงของโลก อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปจะเป็นอุตสาหกรรมที่แก้ปัญหาดังกล่าวในระยะสั้นได้ ทั้งปัญหาที่เกิดจาก ส่งออกไม่ได้ เนื่องจากห่วงโซ่อุปทานระดับโลกหยุดชะงัก ส่งออกไม่ได้เพราะอุปสงค์ลดลงในระยะสั้น และส่งออกไม่ได้เพราะสินค้าและบริการที่ผลิตขาดความสามารถทางการแข่งขัน ทั้งนี้เพราะไทยมีศักยภาพในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตรงความต้องการของตลาดต่างประเทศ นอกจากนั้นยังเป็นอุตสาหกรรมที่จะบรรเทาปัญหาที่เกิดจาก COVID19

ตัวอย่างหนึ่งที่สนับสนุนเกิดการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมเกษตรในอนาคตสามารถอ้างอิงได้จาก ข้อคิดของ นายอลงกรณ์ พลบุตร ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในโครงการ “RESTART THAILAND เกษตร ๔.๐ พลิกฟื้นฐานรากประเทศไทย” ที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ (reshape) และต้องการการเริ่มต้นใหม่ (reset) โดยการออกแบบเกษตรภาคการเกษตรในยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ จึงต้องทำพร้อมกันในทุกพื้นที่ของประเทศไทย (area based) คือ ทั้ง ๗๗ จังหวัด และต้องพิจารณาในทุกมิติ (agenda based) โดย ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงได้แก่ บริบทโลก 2020 (Global Megatrend 2020) COVID 19 ที่ทำให้เกิดเศรษฐกิจชะงักงันและถดถอย และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค เป็นชีวิตใหม่ (New Normal) รูปแบบการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างทันที และทำให้ภาคการผลิตบางภาคเติบโตขึ้นอย่างฉับพลัน อาทิ อาหารสำเร็จรูปและบริการส่งอาหาร (food delivery) ความมั่นคงทางอาหาร (food security) ความปลอดภัยของอาหาร (Food Safety) และความรู้ในการเลือกบริโภคอาหารที่ถูกสุขอนามัย (Food Education) อีกทั้งการเกิดขึ้นของเมือง (Urbanization) ประชากรอาศัยอยู่ในเมืองและมีแนวโน้มจะมากขึ้น ทำให้ขาดแรงงานการผลิตในภาคเกษตร คนรุ่นใหม่ไม่มีความสนใจ แต่ในวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้คนหนีจากเมืองกลับไปสู่ชนบทและภาคเกษตรเพื่อความอยู่รอด แต่วิกฤตโควิดไม่ใช่วิกฤตระยะสั้นที่จะฟื้นตัวได้เร็ว และเชื่อว่าไวรัสตัวนี้จะอยู่อีกนาน

แม้ว่าสถานการณ์ COVID19 ก่อให้เกิดปัญหาการลดลงของการส่งออก และผลต่อห่วงโซ่การผลิตระหว่างประเทศ แต่อุตสาหกรรมการเกษตรกลับได้รับผลกระทบน้อย และเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถปรับตัวได้เร็ว พบได้ว่าผลกระทบต่อเศรษฐกิจติดลบในแทบทุกภาคส่วนยกเว้นอุตสาหกรรมการเกษตรสัดส่วนสินต้าเกษตรต่อมูลค่าส่งออกรวมของไทยในระยะแรกที่ COVID19 ได้สร้างปัญหาขึ้นในต้นปี ๒๕๖๓ โดยมีผลิตภัณฑ์ที่ส่วออกเพิ่มขึ้นได้แก่ ไก่สดแช่แข็ง อาหารทะเลกระป๋อง และอาหารสัตว์เลี้ยง

ข้อเสนอแนะจากงานศึกษาในอดีต ภาคการเกษตรจึงต้องมีการออกแบบใหม่ เชิงโครงสร้าง ระบบหรือมิติต่าง ๆ จึงเกิดเป็น

ผสมผสาน ๔ มิติ เกษตร ๔ ชั้น ๔ ชนิด โดยเกษตรมี ๔ ชั้น ๑.เกษตรพอเพียง เป็นเกษตรรายย่อย ๒.เกษตรพาณิชย์ ๓.เกษตรอุตสาหกรรม ๔.เกษตรส่งออก และเกษตรมี ๔ ชนิด ๑.เกษตรอาหาร ๒.เกษตรพลังงาน ๓.เกษตรท่องเที่ยว ๔.เกษตรสุขภาพ ที่ต้องประกอบ ได้แก่องค์ความรู้ เทคโนโลยี และภูมิปัญญา ขับเคลื่อนแบบบูรณาศาสตร์ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชน มีการ Reskill & upskill ทรัพยากรมนุษย์

การนำนโยบายเทคโนโลยีเกษตร ๔.๐ จะหมายถึง Greenovation มีการจัดตั้ง Agritech & innovation center (AIC) ครบทั้ง ๗๗ จังหวัด ปฏิรูปกระทรวงเกษตรให้เป็นกระทรวงเทคโนโลยี จัดตั้ง National Agriculture Big Data Center (NABC) โดยมีแนวคิดที่จะใช้ AI และ blockchain พัฒนา mobile application เพื่อเกษตรกรNational portal : กระทรวงเกษตรจะนำ๒๒หน่วยงานในสังกัดเข้าสู่ National citizen service portal เป็นการบูรณาการออนไลน์ให้แก่ประชาชน และจะทำ biz portal , foreign portal ไปด้วย Agriculture Productivity center : มีการตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายเทคโนโลยีเกษตร ๔.๐ และคณะกรรมการบริหารศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (A.I.C)

การนำนโยบายตลาดนำการผลิต : ทั้งรูปแบบ offline to online , แพลตฟอร์มทั้งในและต่างประเทศ จากระบบ supply Side approach ปลูกตามกระแส เกิดภาวะล้นตลาดและเกษตรกรเป็นหนี้ ในปัจจุบันต้องเปลี่ยนเป็น Demand Side approach ปลูกพืชที่ทดแทนการนำเข้า เช่น ข้าวโพด โกโก้ เป็นต้น และเพิ่ม ผลผลิตต่อพื้นที่ และมีการต่อเชื่อม Online-to-Offline (O2O)

การสนับสนุนนโยบายโลจิสติกส์เกษตร Zero kilometer ผลิตที่ไหนขายที่นั่น โดยมีการจัดการโดย AIC ท้องถิ่น/จังหวัด ทำให้ผู้ผลิตเรียนรู้ว่าความต้องการในจังหวัดหรือในพื้นที่มีมากแค่ไหน และผลิตให้ตอบสนองความต้องการ 3D Delivery platform (สหกรณ์/Express/Last mile/food delivery) วางระบบกระจายสินค้า โดยผ่านสหกรณ์ที่อยู่ในแหล่งผลิต ซึ่งจะเป็นทั้งจุดรวบรวมผลผลิต เป็นจุดกระจายสินค้า

ต้องมีการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าและธุรกิจเกษตร เช่น กฎหมายคุ้มครองเกษตรกร กำหนดราคาขั้นต่ำผลผลิตการเกษตรโดยไม่กระทบกับผู้บริโภค เพื่อให้เกิดการพัฒนาสินค้าใหม่อุตสาหกรรมการเกษตรที่มีมาตราฐานตามที่ผู้บริโภคประสงค์ เนื่องจากยุคหลังโควิดคนในโลกจะคำนึงถึงเรื่องสุขภาพมากขึ้น โดยต้องให้ได้มาตรฐานไม่ว่าจะเป็น GAP , GMP , Traceability , Halal และ Covid-Free (คือการรวมทุกมาตรฐานที่ไทยตั้งใจริเริ่ม) โดยเฉพาะฮาลาล ได้มีการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสินค้าและผลผลิตเกษตรมาตรฐาน “ฮาลาล” การแก้ปัญหาการผูกขาดและความเหลื่อมล้ำของเกษตรรายย่อย (small scale farmer)

ในทัศนะของ รศ.ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการเกียรติคุณ ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) สิ่งที่ประเทศไทยต้องเร่งสร้างคือ “เกษตรอัจฉริยะ” คือ การใช้ความรู้ด้านเทคโนโลยี และข้อมูล มาช่วยการวางแผนการผลิต จำหน่าย และเอื้อประโยชน์ต่อการทำการเกษตรของเกษตรกร เช่น เทคโนโลยีที่สามารถบอกได้ว่าต้องผลิตอย่างไรจึงจะได้ผลผลิตประสิทธิภาพสูงที่สุด ใช้ปุ๋ยน้อย ได้ผลผลิตจำนวนมาก สิ้นค้าใดมีราคาตลาดดีที่สุด เกษตรอัจฉริยะจึงต้องประกอบไปด้วยเทคโนโลยีที่สามารถเก็บข้อมูลและประมวลผลได้ เช่น การเก็บข้อมูลสภาพภูมิอากาศจากดาวเทียม และมีระบบประมวลผล Data analytics สำเร็จที่ช่วยเกษตรกรตัดสินใจลงมือเพาะปลูกอย่างได้ผลและเหมาะสมที่สุด โดยเบื้องหลังความรู้ของเกษตรอัจฉริยะ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพเป็นตัวแปรสำคัญ และเชื่อว่าโลกกำลังเข้าสู่การปฏิวัติเขียวรอบที่ ๒ โดยการใช้ความรู้ของเทคโนโลยีชีวภาพ

๒. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ Tourism and Wellness Industry

การท่องเที่ยวเป็นภาคบริการที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโรคระบาดใหม่ COVID19 เป็นอย่างมากซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวที่เดินทางภายในประเทศทั้งนี้เพราะสถานการณ์ของโรคระบาดทำให้การเดินทางหยุดชะงักลง และมีผลต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นที่พัก ร้านอาหาร แหล่งบันเทิง และสร้างปัญหาต่อการตกงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้มิได้หมายถึงเพียงแต่การเดินทางมาท่องเที่ยวเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการเดินทางเพื่อมารับบริการทางสุขภาพอีกด้วยหากมีการปรับตัวในระยะสั้นที่เหมาะสมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังสามารถเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประเทศ

และก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งนี้ต้องมีการยกระดับและปรับปรุงอุตสาหกรรมการให้บริการที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในความปกติใหม่ (New Normal) ปัจจัยสนับสนุนที่น่าจะช่วยให้ธุรกิจท่องเที่ยวดีขึ้นในปีหน้า ได้แก่ ภาพลักษณ์ที่ดีของสาธารณสุขแหล่งธรรมชาติฟื้นตัวอย่างสวยงาม และไทยยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนยังค้นหา ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นหัวจักรในการท่องเที่ยวไทย ของกลุ่มคนรายได้ดี รองรับความปกติใหม่ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ๓.๖ ล้านครั้ง ในปี ๒๐๑๙ทำรายได้ ๔๑,๐๐๐ ล้าน ก่อให้เกิดการจ้างงาน ๙,๑๙๕ คน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือ wellness มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ๑๒.๕ ล้านครั้ง๔๐๙,๒๐๐ล้านบาท (ธวัชชัย เศรษฐจินดา ผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย)

ตลาดกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มคนไทยจะมีความสำคัญมากขึ้น เพราะความสำเร็จของการฟื้นฟูตลาดจะขึ้นกับความสำเร็จที่ทำให้คนไทยทุกกลุ่มในประเทศเดินทางด้วยความเชื่อมั่น และเป็นการส่งสัญญาณไปยังตลาดต่างประเทศ ในกรณีของนักท่องเที่ยวต่างประเทศนั้นมีการคัดเลือกนักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพดี อาจต้องมีใบรับรองแพทย์ในการเดินทาง นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มต้องทำการจองการเดินทางล่วงหน้าในทุกประเภททั้งนี้การเปิดพื้นที่ให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเยือนจะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่นเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น และในระยะเบื้องต้นอาจจะต้องมีการจำกัดบริเวณการเดินทางของนักท่องเที่ยวใหม่ที่มาจากต่างประเทศ

โอกาสอีกส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวคือการรับนักท่องเที่ยวมาพำนักในระยะยาว โดยเฉพาะชาวต่างชาติผู้สูงวัยและมีกำลังจ่ายสูงเพื่อที่จะ หลีกเลี่ยงโรคระบาดใหม่ในพื้นที่ของตัวเอง และมาใช้ชีวิตในประเทศไทยในกรณีนี้จะต้องมีการกักตัวตามมาตรฐานนานาชาติ ซึ่งการพำนักในระยะยาวดังกล่าวจะก่อให้เกิดการจ้างงาน และการใช้ประโยชน์จากโรงแรมที่ปัจจุบันมีอุปทานเหลือ

ประเด็นที่ต้องคำนึงถึงคือ พื้นที่ต่าง ๆ เปิดรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนที่ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวที่ต้องข้ามพื้นที่และการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว การเดินทางจะมีลักษณะต่างตอบแทนระหว่างพื้นที่และเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางที่ปลอดภัยในพื้นที่ต่างๆ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นจากจุดเล็กๆ ก่อนที่จะขยายวงกว้างต่อไป การบริหารจัดการในเชิงพื้นที่ ของธรรมชาติและชุมชน จากการที่สามารถกำหนดจำนวนนักท้องเที่ยวในพื้นที่ได้ เป็นโอกาสที่จะสร้างสมดุลในมิติ เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมได้ การยกระดับคุณภาพของการให้บริการ โดยเฉพาะในเรื่องสุขอนามัย และรูปแบบกิจกรรมเปลี่ยนไปเพราะต้องอยู่ภายใต้ social distancing จึงเน้นการส้รางรายได้ในพื้นที่มากกว่า

ในส่วนการให้บริการทางการแพทย์ บางโรงพยาบาลได้มีการปรับตัวไปแล้วโดยร่วมกับโรงแรม เปลี่ยนโรงแรมในเครือเป็น Alternative State Quarantine สำหรับผู้เดินทางกลับจากต่างประเทศแล้วไม่ต้องการกักตัวในสถานที่ที่รัฐจัดให้ และมีมาตรฐานด้านการดูแล ด้านความปลอดภัยที่เหมาะสม Alternative hospital Quarantine ให้เป็นสถานที่ Quarantine ในตัวสำหรับผู้รับบริการจากต่างประเทศที่เข้ามาเพื่อทำการรักษาโรคอื่น แต่ต้องกักตัวตามมาตรการของรัฐ ก็สามารถเข้ารับการรักษาและรับการกักตัวไปพร้อมกันได้ มีการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อความสะดวก หุ่นยนต์ Healthy BOT เพื่อส่งยา อาหาร และพูดคุยกับแพทย์ผ่านจอของหุ่นได้ ทั้งหมดนี้เพื่อลดการสัมผัสกับผู้รับบริการ ลดโอกาสเสี่ยงแพร่กระจายของเชื้อโรค Telemedicine มีการใช้ Application แบบ Virtual คือ สามารถรับคำปรึกษาและวินิจฉัยจากแพทย์ผ่านออนไลน์ได้

จากการสัมภาษณ์ คุณ นภัส เปาโรหิตย์ ประธานเจ้าหน้าฝ่ายการตลาด (Chief Marketing Officer: CMO) เครือโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ไทยเป็นที่รักษาพยาบาลที่ดูแลดี มีราคาถูก ให้เป็นมุมมองใหม่ว่าไทยเป็นที่ให้บริการที่มีคุณค่า ส่งมอบการบริการทางการแพทย์และการบริบาลที่มีคุณค่า มีความเข้มข้นที่แตกต่างจากประเทศอื่น

• การดูแลแบบ from illness to wellness ดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน จากสถานการณ์โควิดทำให้พบว่ากลุ่มผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงสูงหรือได้รับผลกระทบมาก คือกลุ่มผู้ที่มีอาการซับซ้อนของร่างกาย มีโรคประจำตัว ฉะนั้นการดูแลสุขภาพในเชิงรุก/เชิงป้องกันจึงมีความสำคัญ และให้การดูแลเพื่อปรับช่วงอายุให้ยาวขึ้น เช่น การดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การทำนายจากยีนส์ว่าผู้รับบริการมีสิทธิจะป่วยเป็นโรคอะไรได้บ้าง

• นำ AI และ Robotic เข้ามาใช้ มีระบบการแพทย์แม่นยำสำหรับการรักษาแบบเฉพาะเจาะจง มีแลปเพื่อการวิเคราะห์วิจัยให้แม่นยำและถูกต้องมากขึ้น

• การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงแรมและโรงพยาบาล เป็น wellness retreat โดยมีการดูแลและบริการในแบบ Hostel , Resort การพักผ่อนเพื่อผ่อนคลาย ร่วมกับ การดูแลเชิงสุขภาพ

• การดูแลตั้งแต่ขั้น prevention ไปจนถึง rehabilitation

ปัจจัยของความสำเร็จ ในด้าน medical tourism หลัง COVID19 คือ ความร่วมมือภายในประเทศ ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง โรงพยาบาลทั้งภาครัฐ เอกชน และโรงเรียนแพทย์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการแพทย์ ศักยภาพของโรงพยาบาล โดยความร่วมมือจะประกอบไปด้วย การถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยน know how ระหว่างกัน และการร่วมมือแบบพหุภาคีระหว่างโรงพยาบาลเพื่อเปิดศูนย์การรักษาเฉพาะทาง

Wellness Resort อีกทางเลือกหนึ่ง สามารถเปิดประสบการณ์ที่พักแบบผสมผสาน (resort mix) ระหว่าง การแพทย์แผนโบราณ การแพทย์สมัยใหม่ การแพทย์ชะลอวัย และการแพทย์เชิงป้องกัน และมีโปรแกรมการ retreat ที่พึ่งพาองค์ประกอบ ๒ ประการ วิทยาศาสตร์ สามารถให้คำแนะนำที่มีหลักวิทยาศาสตร์อ้างอิงได้ และPersonalize กับ lifestyle ให้แก่ผู้รับบริการ ว่าควรดูแลสุขภาพอย่างไรโดยไม่ต้องเปลี่ยนหรือกระทบรูปแบบวิถีชีวิตเดิมที่ผู้รับบริการต้องการหรือเคยชินจนเกินไป จะช่วยต่อยอดธุรกิจ-medical tourism ของไทยได้

๓. อุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ (Creative Industry)

การพัฒนาอุตสากรรมความคิดสร้างสรรค์เป็นการตอบโจทย์ระยะยาวเพื่อวางรากฐานให้ประเทศไทยสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน ประเทศไทยมีฐานทรัพยากรที่ดีสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาหาร ละคร ภาพยนตร์ ศิลปะการต่อสู้ ลักษณะนิสัยของคนไทย ที่มีส่วนสำคัญในการสร้าง “ความนิยมไทย” ในระดับโลก ในระดับชาติ รัฐบาลได้กำหนดให้การพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบาย “ประเทศไทย ๔.๐ ” โดยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในประเทศ แบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม อุตสาหกรรมหลัก ๑๒ อุตสาหกรรมย่อย และ 3 สาขาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยจัดกลุ่มดังนี้

กลุ่มอุตสาหกรรมหลัก	อุตสาหกรรม	ความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)	อุตสาหกรรมหัตถกรรมไทย อุตสาหกรรมอาหารไทย อุตสาหกรรมแพทย์แผนไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	อุตสาหกรรมย่อย อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง
ศิลปะ (Arts)	อุตสาหกรรมศิลปะการแสดงไทย อุตสาหกรรมทัศนศิลป์ไทย	อุตสาหกรรมย่อย อุตสาหกรรมย่อย
สื่อสมัยใหม่ (Media)	ธุรกิจแพร่ภาพและกระจายเสียงไทย อุตสาหกรรมดนตรีของไทย อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย อุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย	อุตสาหกรรมย่อย อุตสาหกรรมย่อย อุตสาหกรรมย่อย อุตสาหกรรมย่อย
งานสร้างสรรค์และออกแบบ (Functional Creation)	อุตสาหกรรมการออกแบบไทย อุตสาหกรรมแฟชั่นไทย ธุรกิจการให้บริการด้านสถาปัตยกรรมไทย	อุตสาหกรรมย่อย อุตสาหกรรมย่อย อุตสาหกรรมย่อย อุตสาหกรรมย่อย

กลุ่มอุตสาหกรรมหลักข้างต้นทั้ง ๔ ประเภท จะมีกลุ่มอุตสาหกรรม ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มสื่อสมัยใหม่ (Media) และกลุ่มงานสร้างสรรค์และออกแบบ (Functional Creation) ที่จัดอยู่ในกลุ่ม “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง (Creative, Culture & High Value Services) ที่เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) ในเวทีโลกถึงแม้อุตสาหกรรมการออกแบบและกลุ่มสื่อสมัยใหม่ของไทยยังไม่ได้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย แต่ก็ได้รับการยอมรับใน ๓ ประเด็น

ประเด็นแรก ความสามารถด้านการออกแบบ มีผลงานการออกแบบในระดับสากล

ประเด็นที่สอง ประเทศไทยเป็นแหล่งส่งออกบุคลากร หรือรับจ้างผลิต ในสาขาวิชาชีพแอนิเมชัน และคอมพิวเตอร์กราฟิก สามารถแบ่งประเภทธุรกิจได้เป็น ๓ ประเภท คือ ผู้ผลิตงานโดยมีทรัพย์สินทางปัญญาของตนเอง ผู้รับจ้างผลิตงาน และผู้จัดจำหน่าย นำเข้า และตัวแทนจำหน่าย โดยจากการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พบว่าประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตงานที่มีมาตรฐานสากล มีบุคลากรคุณภาพ ในขณะค่าแรงในการผลิตไม่สูง จึงทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งการผลิตงานแอนิเมชันชั้นนำแห่งหนึ่ง โดยประเทศไทยมีแรงงานที่มีฝีมือสูง และมีสถาบันการศึกษาที่ผลิตแรงงานด้านนี้กว่า ๒๕ สถาบันทั่วประเทศ และผลิตนักศึกษากว่า ๒,๐๐๐ คนต่อปี

ประเด็นที่สาม คนไทยได้รับการยอมรับจากต่างประเทศเป็นรายบุคคล เห็นได้จากการรับรางวัลต่าง ๆ ในระดับสากล แต่จะเป็นการได้รับรางวัลรายบุคคล และ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นทุกปี ประกอบไปด้วย อุตสาหกรรมการออกแบบสถาปัตยกรรม เรขศิลป์ ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และการออกแบบนิทรรศการ

กลยุทธ์สำคัญคือ ประเทศไทยต้องรู้จัก Branding Thailand และใช้ทรัพยากร Soft Power ที่ตัวเองมีผันมาเป็นโอกาสและเป็นพลังให้ได้ หลายประเทศได้หันมาใช้ Soft Power เพื่อเสริมสร้างเสน่ห์และอำนาจเชิงโน้มน้าว ซึ่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยนอกเหนือจากจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ยังเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่สามารถส่งเสริม Soft Power ของไทยได้ในเวทีโลก ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะพบว่าประเทศไทยมีภาพรวมทางเศรษฐกิจและศักยภาพการแข่งขันในด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและสามารถพัฒนาขึ้นไปได้ จึงเป็นโอกาสที่ไทยจะสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมหรือสร้างความนิยมในภาพลักษณ์ รวมไปถึงการสร้างแบรนด์ประเทศไทยให้แข็งแรงมากขึ้นจากฐานที่มีอยู่เดิม โดยแบรนด์ประเทศไทยอาจหมายถึง ความเป็นองค์รวมของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ตลอดจนสินค้าอุปโภคบริโภคที่สื่อถึงประเทศไทย ซึ่งจะช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ชื่อเสียง ความนิยม และบารมี (Charisma) ให้แก่ประเทศไทยได้

ความโดดเด่นของไทยที่จะช่วยสร้าง Soft Power ประกอบด้วยความเป็นสังคมที่ยืดหยุ่นผ่อนคลาย เปิดกว้างต่อคนต่างชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย LGBT มีค่าครองชีพที่พอรับได้ มีอาหารริมถนนที่เป็นที่ยอมรับในระดับโลก และยังมีอุตสาหกรรมที่โดดเด่นมากมาย อาทิ อุตสาหกรรมบันเทิงและการออกแบบ ภาพยนตร์ ละคร รายการโทรทัศน์ และโฆษณาสั้น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น นวดไทย สปาไทย เป็นต้น

ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-๑๙ นี้ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์มี “เนื้อหา” ดี ๆ เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการอาจต้องคำนึงถึงวิธีการนำเสนอ วิธีการขายที่ “อัจฉริยะ (Smart)” มากขึ้นด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยลดต้นทุนและเพิ่มช่องทางการสื่อสารและจัดจำหน่าย ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นทั่วโลก เจษฎา ศิวรักษ์ หัวหน้างานฝ่ายรัฐกิจและธุรกิจสัมพันธ์ บริษัท อิริกสัน (ประเทศไทย) จำกัด กล่าวว่า หลังจากวิกฤตโควิด-๑๙ ทำให้เห็นว่า การอยู่อาศัย-การทำงาน-และการเรียนรู้ (Living-Working-Learning) จะไม่แยกขาดจากกัน และจากนี้ต่อไปในอนาคต ทั้งสามกิจกรรมนี้ก็จะร่วมอยู่ในสถานที่เดียวกัน เป็นการเปลี่ยนเข้าสู่ยุคดิจิทัลผสมผสาน บริษัทของคนทำงาน คนเรียน ประสบการณ์การใช้ชีวิตประจำวันจะเปลี่ยนไป บริษัทในหลายประเทศพบว่าช่วงโควิดยังสามารถทำงานได้ ประสิทธิภาพไม่ได้ลดลง แต่ค่าใช้จ่ายสำนักงานลดลง จึงพบว่าต้องคิดวิธีการทำงานแบบใหม่ ทำที่บ้านให้ได้เหมือนทำที่ทำงาน โดยสองสิ่งที่จะต้องไม่หายไป ได้แก่

๑) ความร่วมมือ (Collaboration) ทำอย่างไรให้ได้ประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันเหมือนตอนอยู่ที่ทำงาน

๒) นวัตกรรม (Innovation) บรรยากาศไม่เหมือนกัน ทำอย่างไรให้การทำงานที่บ้านยังคงทำให้เราสร้างนวัตกรรมได้

เหมือนทำงานร่วมกันในที่ทำงาน เช่น การสร้างบรรยากาศจำลอง บางบริษัทพบว่า การมาทำงานตามปกติพนักงานจะต้องมีปฏิสัมพันธ์และพูดคุยเรื่องทั่วไป จึงจัดให้มีการปฏิสัมพันธ์ทางออนไลน์กับพนักงานทุก ๑๕ วันโดยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องงาน เพื่อเรียกคืนบรรยากาศการในที่ทำงานกลับมา

ในอนาคตเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทต่อ การทำงาน การเรียน การใช้ชีวิตประจำวันไม่ได้แยกสถานที่กัน บ้านหรือ smart living อาจต้องตอบโจทย์การทำงานและการเรียนภายในบ้านไปด้วย เรื่องเหล่านี้อาจส่งผลต่อการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในอนาคต

ตัวอย่างหนึ่งคือ การปรับตัวของอุตสาหกรรมงานแสดงสินค้า (Trade Exhibition Industry) ที่มีการนำข้อมูล เข้ามาใช้และมีการนำเทคโนโลยีดิจิตอลมาช่วยในส่วนต่าง ๆ งานแสดงสินค้ากลายเป็นจุดนัดพบให้คนมาพบกัน ในด้านการสร้างรายได้การพบปะต่อหน้าจะได้ผลการตอบรับร้อยละ100 ในส่วนหนึ่งก็จะคืนกลับมาหลังจัดงาน และยังกล่าวด้วยว่า แนวโน้มปัจจุบัน ผู้จัดงานในอุตสาหกรรมงานแสดงสินค้าต้องมีการ “ออกแบบใหม่ (Re-design)” โดยใช้เครื่องมือที่เป็นเสมือนจริง (Virtual) มากขึ้นหรือใช้ทั้งสองแบบ (Hybrid) การใช้ข้อมูลเพื่อสร้างงานจัดแสดงและนิทรรศการยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยส่วนบุคคลด้วย ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมหุ่นยนต์และยานยนต์อัตโนมัติ การแพทย์ดิจิทัล และการแปรรูปอาหารจะพอเป็นตัวกำหนดทิศทางของการพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลได้บ้าง (สรรชาย นุ่มบุญนำ รองกรรมการผู้จัดการบริษัท อินฟอร์มา มาร์เก็ตส์ ประเทศไทย)

รัฐบาลมีการส่งเสริมในส่วนของผู้ประกอบการงานแสดงสินค้าเป็นอย่างดีในแง่การให้ความรู้ การสร้างบุคลากร เพื่อนำเทคโนโลยีดิจิตอลเข้ามารองรับการจัดงานแสดงและนิทรรศการ แต่ต้องกระตุ้นผู้บริโภคให้เปิดใจรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขณะนี้ เทคโนโลยีอัจฉริยะเกิดขึ้นกับทุกส่วนของสังคม ทั้งหน่วยงานรัฐ ผู้ประกอบการ ผู้นำเทคโนโลยีเข้ามา ผู้ซื้อ ผู้ใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่รองรับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปกติใหม่ ทุกภาคส่วนจึงควรคำนึงถึงจุดคุ้มทุน ความคุ้มค่า ในการใช้หรือลงทุนในเทคโนโลยี ในอดีตตลาดดิจิตอลยังไม่ถึงจุดที่มีความต้องการใช้จริง ๆ แต่ในปัจจุบันหรือแนวโน้มจะเกิดขึ้นต่อไป น่าจะสอดคล้องกันระหว่างนโยบายกับผู้ประกอบการและผู้ใช้

๔.อุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูง (High-Technology-Industry) ที่เชื่อมเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เข้าไว้ด้วยกันเรียกว่า BCG Economy Model เป็นแกนกลาง

การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และยังก่อให้เกิดการถ่ายโอนความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทั้งนี้จะเป็นการแก้ปัญหาในฉากทัศน์เรื่องเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มลดลง หลักคิดสำคัญคือ นวัตกรรม จะเกิดขึ้นได้ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ปัจจัย ได้แก่ งบประมาณที่ต่อเนื่องพร้อมกับ เทคโนโลยีที่เปิดกว้าง และภาวะผู้นำของประเทศและทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนนโยบาย

แท้จริงแล้ว ประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูง ซึ่งต่อยอดขึ้นจากความเชี่ยวชาญและฐานองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นเองและพัฒนาต่อยอดจากต่างประเทศ สุวิทย์ เมษินทรีย์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมยังเสนอตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่อยู่บนฐานการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือ การรวมเอาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เข้าไว้ด้วยกันเรียกว่า BCG Economy Model โดยนำทรัพยากรที่เป็น “จุดแข็ง” ของประเทศไทย ได้แก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ มา “ต่อยอด” และ “เพิ่มมูลค่า” พัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ ทรัพยากรเหล่านั้นมี ๔ กลุ่ม ได้แก่ เกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ และการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ สุวิทย์คาดว่า กลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านี้จะช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจถึง ๔.๔ ล้านล้านบาท และจ้างงานได้มากกว่า ๒๐ ล้านคนภายใน ๕ ปี (สุวิทย์ ๒๕๖๓ หน้า ๓๗-๓๘) ซึ่งเป็นกรอบระยะกลางของรายงานฉบับนี้ เป้าหมายเชิงคุณภาพของ BCG Economy Model ดังภาพ

ร่งรัดการขับเคลื่อน BCG Model โดยกลไกการทำงานแบบจตุภาคี (Quadruple Helix) ผ่านการผสานพลังภาคเอกชน ภาครัฐ มหาวิทยาลัย และชุมชน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากพันธมิตรความร่วมมือในระดับโลก ทั้งในมิตินักวิจัย องค์ความรู้ และ

โครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพ (National Quality Infrastructure: NQI) และการส่งเสริมธุรกิจนวัตกรรม มาใช้เพื่อร่วมขับเคลื่อนการ ๕ อุตสาหกรรม S-curves หลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ การแปรรูปอาหาร เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ การแพทย์ครบวงจร และการท่องเที่ยว รวมทั้งการขับเคลื่อน BCG Model มาใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนภายใต้เป้าหมาย Sustainable Development Goals (SDGs) ของสหประชาชาติอย่างน้อย ๕ เป้าหมาย ได้แก่ การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ความหลากหลาย ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังสอดรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

ภาพที่ ๓ เป้าหมายเชิงคุณภาพของ BCG Economy Model

การขับเคลื่อนประเทศตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย และเชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นเข้ากับเศรษฐกิจโลกโดยการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ตัวอย่างการเพิ่มมูลค่าเพื่อต่อยอดจากฐานอุตสาหกรรมที่ไทยมีความชำนาญ (สุวิทย์๒๕๖๓ : ๔๑) ดังนี้

• เกษตรและอาหาร: การบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาพันธุ์เกษตรแม่นยำ อาหารสุขภาพมูลค่าสูง

• สุขภาพและการแพทย์: การพัฒนาสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ ยาชีววัตถุ สมุนไพรไปจนถึงโอมิกส์ (OMICs) การแพทย์สมัยใหม่ และการแพทย์แม่นยำ

• พลังงาน และวัสดุชีวภาพ: การพัฒนาชีวมวล วัสดุทางการเกษตร เชื้อเพลิงชีวภาพ ไปจนถึง วัสดุชีวภาพ หรือสารมูลค่าสูง

• ท่องเที่ยวและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์: การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ ไปจนถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

โดยปัจจัยที่จะเป็นตัวส่งเสริม (Enablers) การขับเคลื่อนประกอบด้วยการปลดล็อกข้อจำกัดด้านกฎระเบียบ การพัฒนากำลังคน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และการยกระดับเครือข่ายพันธมิตรระหว่างประเทศ

นอกจากอุตสาหกรรมพื้นฐานแล้ว ตัวอย่างอุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูงที่ไทยทำได้ยังมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ซึ่งอยู่ในแผนพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีความโดดเด่น (S-Curve) ลำดับที่ ๑๑ ด้วย หน่วยงานภาครัฐที่มีองค์ความรู้และขีดความสามารถในการพัฒนา ได้แก่ กองทัพอากาศ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหลักนิยม โครงสร้างกำลัง นวัตกรรมที่ล้ำสมัย มีแผนยุทธศาสตร์ และมีการจัดทำสมุดปกขาว (White Paper) ซึ่งกำหนดแผนการจัดซื้อและพัฒนา (Purchase and Development) อาวุธด้วยฝีมือคนไทยผสมผสานกับปัญญาของทั้งไทยและต่างชาติ ในงานสัมมนาวิชาการกองทัพอากาศ (RTAF Conference

๒๐๒๐) พลอากาศเอกมานัต วงษ์วาทย์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ กล่าวว่า แผนดังกล่าวจะช่วยสร้างงานให้คนไทยจำนวนมาก และช่วยสร้างนวัตกรรมที่คนไทยเป็นเจ้าของเองได้ด้วยซึ่งปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมของไทยจะเกิดขึ้นได้รัฐบาลต้องกำหนดงบประมาณแบบยุทธศาสตร์ที่ผูกพันการลงทุนซึ่งกองทัพอากาศมีแผนงานและบุคลากรที่มีความสามารถรองรับอย่างดี ตัวอย่างนวัตกรรมที่กองทัพอากาศดำเนินการแล้วประสบความสำเร็จ เช่น เครื่องสีข้าวขนาดเล็ก พกพาได้ ราคาไม่แพง จะช่วยลดต้นทุนชาวนาและช่วยให้คนไทยมีข้าวดีมีคุณภาพรับประทาน เป็นนวัตกรรมใหม่ ต่อผู้บริโภคขายถึงกับที่ผู้บริโภคให้ความสนใจกับการบดคั่วและทำกาแฟส

ดร. คณิศ แสงสุพรรณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) กล่าวสนับสนุนแนวคิดของผู้บัญชาการทหารอากาศโดยเชื่อมโยงเข้ากับการพัฒนา EEC ว่า กองทัพอากาศมีแผนยุทธศาสตร์ที่ดี มีบุคลากรที่มีความสามารถอยู่แล้ว สามารถมาจับคู่กับบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ของไทย เชื่อมโยงกับ EEC ได้ ตัวอย่างเทคโนโลยีน่าสนใจที่คนไทยน่าจะทำได้ เช่น การผลิตเครื่องระบุตัวตนผ่านการจดจำใบหน้า การผลิตเครื่องบินที่ใช้พลังงานไฟฟ้า เป็นต้น โดยอาจร่วมมือกับกลุ่มธุรกิจต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญและมีความคุ้นเคยกับตลาดอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยอย่างดีด้วยก็ได้ ในเรื่องงบประมาณ กองทัพอากาศก็สามารถมาใช้ร่วมกับ EEC ได้ ปัญหาการพัฒนานวัตกรรมของไทยไม่ได้อยู่ที่งบประมาณ แต่อยู่ที่ความตั้งใจผลักดันของฝ่ายนโยบายและภาวะผู้นำที่จะตัดสินใจดำเนินการหรือไม่ดำเนินการ ผู้บัญชาการทหารอากาศกล่าวเน้นว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศนั้นประกอบด้วยการกำหนดมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ การสร้างนวัตกรรม และการเพิ่มผลิตภาพ สามสิ่งนี้จะช่วยผลักดันประเทศไทยให้พ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง และเติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

๔. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)

• เทคโนโลยีสะอาด

จากการใช้พลังงานฟอสซิลเป็นจำนวนมาก ได้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เข้าสู่ชั้นบรรยากาศ ก่อให้เกิดภาวะเรือนกระจก (Green House Effect) ส่งผลให้โลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น น้ำแข็งขั้วโลกละลาย ทำให้พื้นที่ตามชายฝั่งทะเลทั่วโลกถูกน้ำทะเลหนุน สำหรับประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบดังกล่าว จะเห็นได้จากพื้นที่บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้รับผลกระทบจากน้ำทะเลหนุนและกัดเซาะชายฝั่ง ทำให้สูญเสียดินแดนบริเวณชายฝั่ง

ไฮโดรเจนเป็นธาตุที่เบาที่สุดและเป็นองค์ประกอบของน้ำ (H2O) ที่มีมากที่สุดบนโลก นอกจากนี้ยังเป็นธาตุที่ รวมอยู่ในโมเลกุลของสารประกอบอื่น ๆ เช่น สารประกอบจำพวกไฮโดรคาร์บอน (HC) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของปิโตรเลียมที่มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ คุณสมบัติทั่วไปของไฮโดรเจน คือไม่มี สี ไม่มีกลิ่น ติดไฟง่าย มีความสะอาดสูงไม่เป็นพิษและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไฮโดรเจนจึงถูกคาดหมายและได้รับยอมรับว่าจะเป็นแหล่งของพลังงานเชื้อเพลิงที่สำคัญอย่างมากในอนาคต โดยประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมนี อังกฤษ และ ญี่ปุ่น ได้มีการวิจัยและพัฒนาในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงเสนอให้มีการใช้“พลังงานไฮโดรเจน” (Hydrogen, H2) เป็นพลังงานทางเลือกสำหรับอนาคต เนื่องจากไฮโดรเจนสามารถสังเคราะห์ได้จากวัตถุดิบตามธรรมชาติหลากหลายประเภท และเมื่อเกิดการเผาไหม้ ก็จะมีเพียงน้ำและออกซิเจนเท่านั้นที่เป็นผลพลอยได้ ซึ่งแตกต่างจากเชื้อเพลิงอื่น ๆ ที่ให้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการทำให้โลกร้อนขึ้น (Global warming) นอกจากนี้ ไฮโดรเจนยังให้ค่าพลังงานเชื้อเพลิงที่สูงกว่าค่าพลังงานชนิดอื่น ไม่ก่อให้เกิดกลุ่มควันฝุ่นละออง และสามารถประยุกต์ใช้กับงานที่ใช้พลังงานดั้งเดิมได้ รวมทั้งยังสามารถนำไปผลิตกระแสไฟฟ้าโดยป้อนเข้าเซลล์เชื้อเพลิง (Fuel cell) ได้ด้วย

อย่างไรก็ดี การพัฒนาพลังงานไฮโดรเจนที่ผ่านมายังคงมีข้อจำกัดหลัก ๆ อยู่ ๓ ประการ นั่นคือ

๑. ไฮโดรเจนเป็นสิ่งที่จัดเก็บและขนส่งยาก เนื่องจากไฮโดรเจนเป็นธาตุแรกในตารางธาตุ มีขนาดเล็ก น้ำหนักเบาและยังมีคุณสมบัติในการกัดกร่อน จึงทำให้ยากที่จะเก็บและขนส่ง โครงการสร้างโรงไฟฟ้าของนครลอสแองเจลีสจึงวางแผนแก้

ปัญหาด้วยการใช้ Salt Dome ซึ่งเป็นชั้นหินเกลือใต้ดินที่สามารถสร้างโพรงกันรั่วซึมสำหรับกักเก็บก๊าซไฮโดรเจนได้เป็นอย่างดี โดยโครงการนี้มีแผนที่จะสร้าง Salt Dome ให้ได้ถึง ๑๐๐ แห่ง ภายในปี ๒๐๔๕

๒. การผลิตไฮโดรเจนด้วยเชื้อเพลิงสะอาด (Green Hydrogen) ใช้ต้นทุนสูง เพราะต้นทุนหลักในการผลิต Green Hydrogen ก็คือ Electrolyzer ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการผ่านกระแสไฟฟ้าเพื่อแยกน้ำออกเป็นไฮโดรเจนและออกซิเจน อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันเทคโนโลยีนี้มีราคาลดลงกว่า ๔๐% จากเมื่อ ๕ ปีที่แล้ว และคาดว่าราคาจะปรับลดลงอีก ๑ ใน ๓ ภายในปี ๒๐๒๕ โดยบริษัทวิจัยและที่ปรึกษาด้านพลังงาน Wood Mackenzie ระบุว่า การผลิต Green Hydrogen จะเพิ่มขึ้นอีก ๑๒เท่า ในช่วง ๕ ปีข้างหน้า ในขณะที่ต้นทุนการผลิตจะต่ำลง

๓. ไฮโดรเจนมีคุณสมบัติที่ต่างจากก๊าซธรรมชาติจึงต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ใช้พลังงานดั้งเดิมแม้ว่าไฮโดรเจนและก๊าซธรรมชาติจะมีคุณสมบัติในการเผาไหม้แล้วให้ความร้อนที่สามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมได้เหมือนกัน แต่การเปลี่ยนจากก๊าซธรรมชาติมาใช้พลังงานไฮโดรเจน จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงขึ้นเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพเท่าเดิม

๕. ด้านการเมือง (Politics)

• รัฐธรรมนูญแบบมีส่วนร่วมและประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการทั้งในมิติเชิงเนื้อหาและวิธีการที่สร้างเงื่อนไขระหว่างมาตรา ส่งให้ผลให้การดำเนินการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในทางการเมืองที่สุ่มเสี่ยงต่อการเดินหน้าไปสู่ภาวะตีบตันสืบเนื่องจากความขัดแย้งของกลุ่มคนในสังคมที่มีแนวโน้มบานปลายไปยังกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ภายใต้กรอบกติกาความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน ที่ถูกกำหนดโดยคนเพียงกลุ่มเดียวก่อให้เกิดความเห็นที่แตกต่าง ที่มีนัยยะสำคัญต่อประเด็นกระบวนการเข้าสู่อำนาจของผู้ปกครอง กระบวนการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การสืบทอดอำนาจของ คสช. และการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จึงได้มีข้อเสนอแนะการพัฒนาประชาธิปไตยไทยโดยการนำรูปแบบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) อันหมายถึงกระบวนการทางประชาธิปไตยที่มีความเชื่อมั่นในพลังอำนาจจากการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองมากยิ่งขึ้น โดยการปรึกษาหารือ ร่วมถกแถลงอภิปรายข้อปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อโน้มน้าวพลเมืองคนอื่น และกลุ่มคนที่มีผลประโยชน์และความเห็นแตกต่างกันด้วยข้อมูลและเหตุผล อันจะนำไปสู่การแสวงหาทางออกที่เห็นพ้องต้องกัน หรือ ฉันทามติ ในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ ตลอดจนการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ

นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยไทย การได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนจึงต้องสร้างระบบที่สามารถคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมโดยเฉพาะในแง่ของคุณสมบัติด้านจริยธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ มีปัญญาองค์ความรู้ (Wisdoms) อย่างรอบด้านที่ดี แยกแยะความชั่วและความโง่เขลาเบาปัญญาได้ รู้ว่าอะไรดี ชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร มีความกล้าหาญ (Courage) ที่จะกระทำในสิ่งที่ดีงามต่อชาติบ้านเมือง มีพฤติการณ์แห่งการควบคุมตนเอง (Temperance) ไม่ปล่อยให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล มีความยุติธรรม (Justice) เคารพสิทธิของผู้อื่น แสดงตนทั้งชีวิตครอบครัวและต่องานถึงระบบความยุติธรรม และมีใจยอมรับหลักการที่ดีของทุกศาสนาและความเชื่อ (Piety) โดยกระทำความดียกย่องในหลักการและหลักปฏิบัติของทุกศาสนา

ทั้งนี้ เพื่อก้าวข้ามความขัดแย้งของสังคมในปัจจุบันและเดินทางไปสู่อนาคตร่วมกัน จึงต้องกำหนดพื้นที่ปลอดภัย (Safe Zone) อันหมายถึง พื้นที่ที่ปราศจากความรุนแรงในพื้นที่ขัดแย้ง ซึ่งมิได้หมายถึงแต่เพียงแค่การกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่ให้ความรู้สึกปลอดภัยทางกายภาพเท่านั้น แต่รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างความปลอดภัยและความสบายใจในการแสดงความคิดเห็นเพื่อการเดินทางไปสู่ประธิปไตยที่ยั่งยืนของไทยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกฝ่ายต่อไป

๖. ด้านการทหารและความมั่นคง (Military)

• สงครามชีวภาพ

ใน ค.ศ.๒๐๕๐ องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้คาดการณ์ว่าจะมีประชากรโลก จำนวนกว่า ๙,๐๐๐ ล้านคน ซึ่งนำ

ไปสู่ภาวะสงครามการแย่งน้ำและอาหาร โอกาสความเป็นไปได้ทางหนึ่งที่จะลดจำนวนประชากร คือ การทำสงครามชีวภาพ นับตั้งแต่ในอดีตตามประวัติศาสตร์มีโรคติดต่อร้ายแรงเกิดขึ้น อาทิ กาฬโรค ไข้ทรพิษ ไข้กาฬหลังแอ่น ไข้รากสารทน้อย ไข้รากสารทใหญ่ ไข้เลือดออกอีโบล่า โรคซาร์ส (SARS-CoV-2) โรคเมอร์ส (Mers Corana Virus) โดยโรคที่ได้กล่าวมาได้คร่าชีวิตมนุษย์โลกในระดับหลายล้านคนตลอดช่วงประวัติศาสตร์ และในขณะเดียวกันมีบางประเทศทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเชื้อโรคเพื่อใช้ประโยชน์ทางการทหาร ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวมีความรุนแรงและถี่ขึ้น จนถึงการระบาดของโรค Corona Virus 2019 ที่ได้สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีจำนวนผู้ติดเชื้อ Corona Virus 2019 กว่า
๑๖ ล้านคน และเสียชีวิตแล้วกว่า ๓.๓๔ ล้านคน (ข้อมูล เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔)

ปัจจุบันมีวัคซีนป้องกันโรค Corona Virus 2019 ที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้การรับรองแล้ว แต่การรับรองวัคซีนป้องกัน Corona Virus 2019 ต้องใช้ระยะเวลาในการวิจัยและพัฒนาอย่างน้อย ๒ ปี ในขณะที่ถ้าสามารถใช้เทคโนโลยีควอนตัม (Quantum Technology) ในการช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูล จะทำให้การประมวลผลข้อมูลมีความครบถ้วนและแม่นยำนับล้านครั้งภายในช่วงเวลาข้ามคืน ซึ่งจะสามารถย่นระยะเวลาการผลิตวัคซีนที่ตอบโจทย์การต่อต้านสงครามชีวภาพ (Counter-Biological Warfare) ได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

ดังนั้น ประเทศไทยควรนำเทคโนโลยีควอนตัม (Quantum Technology) มาใช้ในการวิจัยและพัฒนาวัคซีน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและพันธมิตรจากนานาประเทศที่มีความสามารถในการผลิตเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดใหม่ของเชื้อโรคที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือจากสงครามชีวภาพในอนาคต

• การป้องกันภัยทางอวกาศ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ปัจจุบันประเทศไทย โดยกองทัพอากาศได้ส่งดาวเทียมเพื่อความมั่นคงดวงแรกขึ้นสู่อวกาศ เพื่อ ปฏิบัติภารกิจเฝ้าระวังทางอวกาศ ภารกิจป้องกันและช่วยเหลือประชาชนด้านภัยพิบัติธรรมชาติ และภารกิจด้านความมั่นคง พร้อมทั้งจะดำเนินการส่งดวงที่ ๒ ขึ้นสู่อวกาศในระยะแรกของโครงการช่วงปลายปีนี้ ทั้งนี้จากจุดประสงค์ของโครงการและขีดความสามารถของดาวเทียมเพื่อความมั่นคงของไทยมิใช่เพื่อการรบหรือเฝ้าติดตามฝ่ายตรงข้าม จึงไม่สามารถป้องกันภัยจากการโจมตีทางอวกาศได้ครบทั้ง ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งเป็นช่องว่างของการถูกโจมตีทางอวกาศได้ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันทำให้มีโอกาสถูกจารกรรมข้อมูลสูง ในขณะที่เทคโนโลยีควอนตัม (Quantum Technology) และเทคโนโลยีอื่น ๆ อาทิ Terminal High Altitude Area Defense (THAAD), Iron Dome (Mobile All-Weather Air Defense System) หรือ ระบบ Anti-Satellite (ASAT) program สามารถป้องกันภัยคุกคามดังกล่าวได้

ดังนั้น จึงเสนอให้มีการพัฒนาและส่งดาวเทียมที่ประกอบด้วยเทคโนโลยีควอนตัมขึ้นสู่อวกาศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมและใช้งานห้วงอวกาศ เพื่อสังเกตการณ์ห้วงอวกาศ (Space Observation) และการข่าวกรอง การเฝ้าตรวจ และการลาดตระเวณทางอวกาศ (Space Intelligence Surveillance and Reconnaissance: Space ISR) เพื่อหาเป้าหมายและข้อมูลภาคพื้นดินต่าง ๆ รวมทั้งการสื่อสารโทรคมนาคมทางอวกาศ (Space Communication) ด้วยดาวเทียมสื่อสารทางทหารเพื่อมุ่งไปสู่การป้องกันทางอวกาศ (Space Defence) และเพิ่มอำนาจกำลังรบ 4 มิติ ได้แก่ ทางน้ำ ทางบก ทางอากาศ และทางอวกาศ ในการป้องกันการจารกรรมข้อมูลทางไซเบอร์และการแสวงหาทรัพยากรใหม่จากนอกโลก

• Quantum Technology กับการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างช้านาน เหล่านี้ล้วนสร้างความเสียหายเป็นวงกว้างให้กับประเทศ ส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล ดังปรากฏในมาตรา ๗๖ ประกอบกับพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล ตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ระบุให้รัฐมีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล โดยมุ่งหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการและการเข้าถึงของประชาชนและในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ปัจจุบันเทคโนโลยี Blockchain สามารถสร้างระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ โดยปราศจากคนกลาง

และคนไทยทั้งประเทศสามารถรับรู้การใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐได้ เช่น การประมูลงาน บัญชีแสดงปริมาณวัสดุและราคา ปริมาณแรงงานและราคา (BOQ : Bill of Quantities) เป็นต้น หลังจากได้ข้อมูลจาก Blockchain แล้ว นำมาประมวลผลด้วยระบบ Quantum Technology เพื่อให้คะแนนทางสังคม (Social Credit) หมายถึงสิทธิพิเศษสำหรับประชาชนที่มีความประพฤติที่ดีและลงโทษประชาชนผู้ที่สร้างปัญหาให้กับสังคม

ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง (เสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศ) พ.ศ. ๒๕๖๕– ๒๕๘๐ ต่อการบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์

จากแผนที่ยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นการสรุปรวมข้อเสนอแนะของนักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๔ ของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในรูปแบบของยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง (เสถียรภาพและธรรมาภิบาลทางการเมืองของประเทศ) พ.ศ. ๒๕๖๕– ๒๕๘๐ ซึ่งในวัตถุประสงค์ครั้งแรกที่เริ่มต้นจากการตั้งเป้าหมายตอบโจทย์ เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย ๐๑๐๑๐๓การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาธิบาลสูงขึ้นภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๐๑ ด้านความมั่นคง ด้วยวิธีการศึกษาภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight and Future Proof) บนคำถามทางยุทธศาสตร์ Focal Question “ภาพอนาคตธรรมภิบาล ๓ เสาหลักของไทย พ.ศ. ๒๕๘๐” ผ่านการระดมสมองจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลากหลายมิติ ทำให้คณะนักยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๑๔ สามารถสรุปเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (Strategic ENDs) “ประชาธิปไตยยุคควอนตัม” ซึ่งจะสำเร็จได้ผ่านการดำเนินการทางยุทธศาสตร์ (Strategic WAYs) ผ่าน ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดความสำเร็จทางยุทธศาสตร์ (Strategic MEANs) ผ่านการพิจารณามิติทรัพยากรมนุษย์ มิติกระบวนงาน และมิติเทคโนโลยี และมีการกำหนดข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์ผ่านพลังอำนาจ ๖ มิติ อันได้แก่ มิติสังคม-วัฒนธรรม มิติเทคโนโลยี มิติเศรษฐกิจ มิติสิ่งแวดล้อม มิติการเมือง และมิติการทหาร-ความมั่นคง ดังนี้แสดงไว้ในแผนที่ยุทธศาสตร์ข้างต้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง กับ ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคงฯ พ.ศ.๒๕๖๕– ๒๕๘๐ ของคณะนักศึกษาฯ พบว่ามีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันในหลายประเด็น โดยคณะนักศึกษาฯ ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้การขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติตามพลังอำนาจของชาติ ดังนี้

๑. ควรพิจารณากำหนดลำดับความสำคัญของการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ในแต่ละประเด็นให้เหมาะสมกับห้วงเวลา

๒. ควรพิจารณาเพิ่มบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อประเด็นโอกาสและภัยคุกคามด้านความมั่นคงของชาติในอนาคต

๓. ควรพิจารณาทบทวนเป้าหมายของแผนแม่บทฯ ให้ครอบคลุมกับพลังอำนาจของชาติในทุกมิติอย่างชัดเจน

๔. ควรทบทวนตัวชี้วัดในแผนแม่บทฯ โดยคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

๕. ควรให้ความสำคัญกับความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนประเด็นยุทธศาสตร์ภายแผนแม่บทฯ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุค VUCA

๖.ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความมั่นคงและการบริหารจัดการความเสี่ยงอันเกิดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ และภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานจาก แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-๑๙ พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๕ ให้มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy) ยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Future Growth) พัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Human Capital) พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ (Enabling Factors) อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2552). รัฐ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.

ชัยอนันต์สมุทวณิช. (2541). Good Governance กับการปฏิรูปการศึกษา – การปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: ม.ร.พ.

ธีรยุทธ บุญมี. (2541). ธรรมรัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์กู้หายนะประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.

นฤมล ทับจุมพล. (2541). แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วย “ธรรมรัฐแห่งชาติ”. ใน ม.ร.ว. พฤทธิสาณ ชุมพล (บ.ก.), การจัดการปกครอง (Governance). (น. 15-31). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2542). ยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2541). จากวิกฤติสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. การสัมมนาวิชาการ TDRI ประจำปี 2541 (น. 11-12).

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ประยุทธ์ ปยุตฺโต. (2559). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ Buddhist Economics (พิมพ์ครั้งที่ 15). นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน. https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/418

สุดจิต นิมิตกุล. (๒๕๔๓). กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

อมรา พงศาพิชญ์. (2543). ธรรมนูญกับประชาสังคมและองค์กรประชาสังคมในสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญ แปลงแนวคิดสู่ปฏิบัติ (เอกสารประกอบการสัมมนา). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

อมรา พงศาพิชญ์, และนิตยา ภัทรลีรดาพันธุ์. (๒๕๔๑). รายงานผลการวิจัยเรื่ององค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานันท์ ปันยารชุน. (2542). มุมมองนายอานันท์. กรุงเทพฯ: มติชน.

ภาษาอังกฤษ

Stensson J.E., and Wessman M. (2015). Key Success Factors for Collaborative Innovation in Silicon Valley. Department of Business Administration. School of Economics and Management, Lund University. Sweden. Retrieved from https://lup.lub.lu.se/luur/download?fileOId=5463416&func=downloadFile&recordOId=5463398

United Nations (UN). (2000). Building Partnerships for Good Governance. New York: United Nations Press.

Weiss, T. G. (2000). Governance, good governance and global governance: conceptual and actual challenges. Third World Quarterly. (2, pp. 795-814).

ภาคผนวก

ผนวก ก

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

๑. ผศ.ดร.บัณฑิต	จันทร์โรจนกิจ	รองคณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรมหาวิทยาลัย
๒. อ.คมสัน	โพธิ์คง	อดีตกรรมาธิการยกร่าง และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญพ.ศ. ๒๕๕๐
๓. คุณปริญญ์	พาณิชภักดิ์	รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์
๔. ดร.ศุภกร	สิทธิไชย	ผู้ช่วยผู้อำนวยการด้านโครงการพิเศษและศูนย์พัฒนาดิจิทัล และนวัตกรรม สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
๕. คุณรัชนี	เอี่ยมฐานนท์	ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
๖. คุณพงศธร	นาคสุทธิ์	นักยุทธศาสตร์เศรษฐกิจดิจิทัลอาวุโสสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
๗. ดร.ปรมินทร์	แสงวงษ์งาม	นักวิจัย NECTEC ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง
(เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล) พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อจัดทำภาพอนาคตด้านความมั่นคง (เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล) พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๘๐ (Future Proof Strategies)

๒. เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การรองรับภาพอนาคตด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๘๐ (เสถียรภาพทางการเมืองและธรรมาภิบาล)

๓. เพื่อจัดทำขอเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและความมั่นคง ในการทบทวนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับภาพอนาคตความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๘๐

ส่วนที่ ๑ ประเด็นคำถามด้านรัฐธรรมนูญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย

๑.๑ ความเป็นมาของรัฐนูญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย เป็นอย่างไร

.....

.....

๑.๒ รัฐธรรมนูญที่มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

๑.๓ ทำอย่างไรให้รัฐธรรมนูญของไทยได้รับความชอบธรรม และได้รับการยอมรับจากสังคมไทย

.....

.....

ส่วนที่ ๒ ประเด็นความถามด้านเทคโนโลยีที่จะมาเปลี่ยนแปลงโลก

๒.๑ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลกเป็นอย่างไร

.....

.....

๒.๒ Quantum Technology คืออะไร

.....

.....

๒.๓ ความท้าทายของประเทศไทยในการนำ Quantum Technology เข้ามาใช้คืออะไร

.....

.....

๒.๔ รัฐ ควรมีบทบาทอย่างไรในเรื่องของ Quantum Technology

.....

.....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้สัมภาษณ์ครั้งนี้

ผนวก ค
สรุปแนวคิดจากการสัมภาษณ์

๑. รัฐธรรมนูญไทย

๑.๑ บริบททางการเมืองในสังคมไทย

- นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมือง ประเทศไทยจะแก้ปัญหาได้โดยการมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ยุติปัญหา

- อำนาจอธิปไตยของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ถึงเป็น ๓ เสาหลักของระบอบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 ฝ่ายต่างก็มิได้มีเพียงอำนาจในการดำเนินการเฉพาะด้านของตนอย่างเดียว แต่สามารถใช้อำนาจได้ทั้ง ๓ ด้าน รวมทั้งใช้อำนาจในการถ่วงดุลซึ่งกันและกันได้ เช่น ฝ่ายนิติบัญญัตินอกจากจะทำหน้าที่ออกกฎหมายแล้ว ยังสามารถใช้อำนาจในการบริหารงานภายในองค์กรของฝ่ายนิติบัญญัติและพิจารณาตัดสินลงโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย ฝ่ายบริหารนอกจากจะทำหน้าที่ในการบริหารประเทศแล้วยังมีอำนาจในการออกกฎหมายต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด ฯลฯ รวมทั้งสามารถถอดถอนนายกรัฐมนตรีได้ด้วย ฝ่ายตุลาการเองก็ไม่ได้มีเพียงอำนาจในการพิจารณาตัดสินคดีต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังสามารถใช้อำนาจในการวางหลักกฎหมายในการตีความที่มีผลกระทบกับกำหนดระยะเวลาการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติ และบริหารงานภายในศาลได้ด้วย

- ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทย วนเวียนอยู่กับการปฏิวัติ/รัฐประหาร อันนำไปสู่การฉีกกฎหมายรัฐธรรมนูญและการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาแทน

- ในทางการเมืองของไทยมีการนำหลักการใช้อำนาจดุลพินิจมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งผลให้ปัจจุบันมีการใช้อำนาจดุลพินิจจนเกินขอบเขต

๑.๒ วิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญไทย

- รัฐธรรมนูญของไทยถูกมองเป็นเอกสารทางการเมือง ไม่ได้มองว่าเป็นหลักนิติธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทำให้ไม่ได้ใช้หลักนิติธรรมอย่างเต็มที่

- รัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ได้มีความพยายามปรับปรุงแก้ไขให้มีลักษณะเป็นเชิงเทคนิคมากเกินไป โดยเขียนเพิ่มมาตราต่าง ๆ มากมายเข้าไปในรัฐธรรมนูญ ยิ่งปรับแก้ก็ยิ่งมีการเพิ่มรายละเอียดเข้าไปทำให้รัฐธรรมนูญเกิดความรกรุงรัง ในขณะที่ความเคารพศรัทธาในรัฐธรรมนูญลดน้อยลงเรื่อย ๆ

- รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕60) มีหลักคิดสำคัญในเรื่องการเลือกตั้ง จัดสรร ปันส่วนผสม และกำหนดให้ยากต่อการปรับปรุงแก้ไขมากขึ้น

- ปัจจุบันรัฐธรรมนูญกลายเป็นสงครามการตีความ นับได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่สร้างความขัดแย้งและความแตกแยกในสังคมเป็นอย่างมาก

๑.๓ รัฐธรรมนูญที่พึงประสงค์

- ควรเป็นกฎหมายที่สื่อเจตนารมณ์ชัดเจนและสร้างสมดุลทางอำนาจให้สังคม โดยไม่กำหนดให้เป็นการแทรกแซงอำนาจของประชาชน

- ควรลดความซับซ้อนของกฎหมายให้น้อยลง มีจำนวนข้อกฎหมายเท่าที่จำเป็นและไม่มากเกินไป รวมทั้งมีลักษณะเป็นกติกาหลักที่ชัดเจน สามารถเข้าใจได้ทุกคน เพื่อลดการตีความทางกฎหมาย

- ต้องเป็นรัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ง่ายและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

- การบังคับใช้กฎหมายต้องใช้ควบคู่กับเจตนารมณ์ที่ถูกต้อง ไม่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม และควรมีเซฟตี้วาล์วที่คอยสกัดกั้นก่อนที่จะมีการปฏิวัติ/รัฐประหาร อันนำไปสู่การฉีกรัฐธรรมนูญ

๑.๔ แนวทางการพัฒนาทางการเมืองและรัฐธรรมนูญไทย

- ความมั่นคงทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ ปัจจัยสำคัญคือ รัฐบาลจะต้องทำให้รัฐธรรมนูญมีความชอบธรรมและได้รับการยอมรับจากประชาชน

- นโยบายใดที่รัฐบาลได้กล่าวไว้ในช่วงหาเสียงก่อนการเลือกตั้ง ต้องถือเป็นกฎหมายประชาคมที่รัฐบาลต้องพึงปฏิบัติ

- นอกจากอำนาจอธิปไตย ๓ เสาหลักของระบอบประชาธิปไตยแล้ว ในปัจจุบัน ระบบตรวจสอบถือเป็นอำนาจอธิปไตยเสาหลักฝ่ายที่ 4 ของประเทศ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ

- ระบบการศึกษาต้องสร้างความเข้าใจให้ประชาชนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองของฝ่ายใด ๆ และสร้างสังคมที่มีความสมดุลทางอำนาจ

- ในสถานการณ์ที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก่อให้เกิดประเด็นปัญหาในสังคม รัฐสภาต้องมีความจริงใจในการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ได้รับความศรัทธาจากประชาชน

- รัฐบาลควรจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญร่วมกับภาคประชาสังคม เพื่อพัฒนารัฐธรรมนูญให้มีความชอบธรรมและได้รับการยอมรับจากประชาชน

- ทางเลือกในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เป็นไปได้มี ๓ ประการ คือ ๑) ต้องใช้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทำประชามติและต้องประสานประโยชน์พรรคการเมือง 2) ทำการปฏิวัติ/รัฐประหาร ฉีกรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแล้วยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาแทน 3) มีรัฐบุรุษ (State man) ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและได้รับการยอมรับจากสังคมไทยขึ้นมาเป็นผู้ยุติความขัดแย้งทางการเมือง

๒. เทคโนโลยี Quantum Computing

๒.๑ พัฒนาการด้านเทคโนโลยี Quantum Computing

- เทคโนโลยี Quantum Computing เป็นหนึ่งใน Global mega trends ซึ่งจะสร้างผลกระทบให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในโลกปัจจุบัน ถือเป็นเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่มีความเร็วในการประมวลผลสูง ทำให้สามารถตัดสินใจต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

- ความท้าทายของเทคโนโลยี Quantum Computing ได้แก่ ความปลอดภัยของข้อมูล การสร้างและพัฒนาคนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี Quantum Computing (เช่น นัก Quantum Computer, นักวิทยาศาสตร์เฉพาะทาง) ซึ่งต้องมีทักษะที่แตกต่างจากนักคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันค่อนข้างมาก Quantum Computing ต้องทำงานที่อุณหภูมิลบ ๒๗๐ องศาเซลเซียส และมีความเซนซิทีฟสูง การลงทุนทางด้าน Hardware ของ Quantum Computing ที่มีมูลค่าสูงมากและไม่คุ้มค่า ทำให้หลายประเทศไม่สามารถทำ Quantum Computing ได้ด้วยตัวเองและหันไปเน้นการซื้อ Software ซึ่งจะใช้งบในการลงทุนน้อยกว่า เป็นต้น

- ปัจจุบันมีการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ (สหรัฐอเมริกาและจีน) ในการพัฒนาเทคโนโลยี Quantum Computing ทั้งในด้านงบประมาณลงทุน ความร่วมมือกับภาคเอกชน และการสร้างและดึงดูดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

- เชื่อว่า หากไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านเทคโนโลยี Quantum Computing จะทำให้ประเทศสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน

๒.๒ การลงทุนในด้าน Quantum Computing ของประเทศต่าง ๆ

- สหราชอาณาจักร ให้ความสำคัญกับเรื่อง Transfer Technology เป็นอย่างมาก มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการพัฒนาด้าน Quantum Computing และสร้างความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรมกับมหาวิทยาลัย โดยมีรัฐให้การสนับสนุนในการสร้าง Quantum Technology

- สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการดำเนินการซื้อ Quantum Computer จาก IBM มาใช้ประโยชน์

๒.๓ ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาด้าน Quantum Computing

- การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี Quantum Computing ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

- การดึงดูดนักคอมพิวเตอร์ที่มีความเชี่ยวชาญด้าน Quantum Computing ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นบุคคลที่มีความเป็นศิลปิน ชอบความอิสระและท้าทาย ให้เข้ามาทำงานให้กับองค์กรหรือประเทศ

- การสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้าน Quantum Computer ต้องมีการสร้าง Eco system ที่สนับสนุน เช่น ค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ ความท้าทาย อิสระในการทำงาน คนที่เป็นแม่เหล็กในการดึงดูดคน รวมทั้งการสนับสนุนด้านทรัพยากรและความพร้อมของ Infrastructure

- บทบาทของรัฐในการพัฒนาด้าน Quantum Computing มีดังนี้ ๑) ควรเน้นการเป็น Regulator ซึ่งทำหน้าที่ในการติดตาม เรียนรู้ กำหนดกฎ ระเบียบ กติกาให้เหมาะสม ๒) ควรมีบทบาทสำคัญในการจูงใจผลักดันให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนหรือเจรจาหาความร่วมมือกับต่างประเทศ (Partnership) โดยรัฐไม่ควรลงทุนด้าน Hardware แต่ควรลงทุนด้าน Software

๒.๔ Quantum Computing กับประเทศไทย

- ปัจจุบันประเทศไทยไม่มี Quantum Computing ที่ทำขึ้นด้วยตัวเอง รวมทั้งไม่มีบุคลากรด้าน Quantum Computing โดยคาดการณ์ว่า Quantum Computing จะเข้ามามีบทบาทในไทย ในปี ค.ศ. 2025

- สำหรับประเทศไทย การ Transfer Technology โดยลงทุนซื้อจากประเทศอื่นเพื่อมาดำเนินการเองนั้นไม่คุ้มที่จะลงทุน แต่ควรดำเนินการร่วมกับประเทศอื่น อาทิเช่น อินเดีย หรือดึงดูดผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามาช่วยในแง่ของการพัฒนา Software

- รัฐบาลควรให้การสนับสนุนและลงทุนใน Software หรือ อัลกอริทึ่ม Quantum

- ประเทศไทยควรเริ่มนำ Quantum Computing มาใช้ในธุรกิจ Finance ก่อนเป็นลำดับแรก - - ภาคเอกชนสามารถร่วมสนับสนุนการพัฒนาด้าน Quantum Computing ได้โดยการให้ทุนการศึกษาแก่อาจารย์ นักวิจัย ในการศึกษาศาสตร์ด้าน Quantum Computing เพื่อพัฒนาให้ธุรกิจเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

- ประเทศไทยควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี Quantum Computing โดยเริ่มจากการสร้างระบบการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี Quantum Computing และการดึงดูดคนที่มีความเชี่ยวชาญในสาย Quantum หรือแรงงานทักษะสูงเข้ามาในประเทศ

๓. มิติด้านเศรษฐกิจ

๓.๑ การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ

- ปัจจุบันองค์กรธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงหลากหลายรูปแบบซึ่งเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในช่วงยุคสถานการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ เช่น การปรับเปลี่ยนเป็นธุรกิจออนไลน์ การร่วมลงทุนทางธุรกิจ (joint venture) การเปลี่ยน Generation ในรุ่นต่อไปมาช่วยในการบริหารงานมากขึ้น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ block chain เป็นต้น

- ประเทศที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ดีและสามารถลดความเหลื่อมล้ำได้ มักจะมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการเงินในรูปแบบที่เน้นการสร้างและเอื้อให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม รวมทั้งมีกฎหมายที่เป็นธรรมและเปิดให้สถาบันการเงินกระจายเม็ดเงินและทุนเพื่อให้ธุรกิจ SME และ Start up ได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนและแข่งขันได้

- ธุรกิจขนาดเล็ก (SME และ Start up) จะมีบทบาทสำคัญในวัฏจักรการเติบโตด้านเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตและความมั่นคงของประเทศจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำเทคโนโลยียุคใหม่มาใช้ในการขับเคลื่อนประเทศ

- ในด้านการแข่งขันทางธุรกิจ ปัจจุบันมีการแข่งขันข้ามอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยเฉพาะแพลตฟอร์มธุรกิจระหว่างประเทศขนาดใหญ่ เช่น Facebook Line Grabfood Alibaba ฯลฯ มีการขยายรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ครอบคลุมหลายมิติ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออธิปไตยทางด้านการเงินการคลังของประเทศ การแข่งขันทางธุรกิจจึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะภายในประเทศหรือเฉพาะธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันเท่านั้น ดังนั้น การแข่งขันข้ามแพลตฟอร์มธุรกิจจึงทำให้บทบาทการบริหารจัดการและมุมมองความคิดด้านการแข่งขันทางธุรกิจเปลี่ยนแปลงไป

- ในอนาคตคาดว่าจะมีการใช้สกุลเงินดิจิตอลมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ควบคุมกำกับกฎหมายมีความยุ่งยากมากขึ้น และมีปัญหาในด้านอธิปไตยทางการเงินหรืออธิปไตยในการกำหนดราคาทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

๓.๒ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

- ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจต้องมองให้ครอบคลุมในทุกมิติ เช่น เทคโนโลยีดิจิทัล Cyber security กฎหมาย การพัฒนาคนและการป้องกันการเกิดการสมองไหลของบุคลากรสาย IT การปฏิรูประบบการศึกษา ความเหลื่อมล้ำในยุคดิจิทัล จริยธรรม ศีลธรรม จรรยาบรรณ ธรรมาภิบาล (Good Governance) การเปิดโอกาสให้มีการปรึกษาหารือร่วมกันประชาธิปไตย เป็นต้น

- เศรษฐกิจจะดีได้ก็จะต้องมีกฎหมายที่ดี กฎหมายยิ่งน้อยก็ยิ่งทำให้สามารถขับเคลื่อนไปได้เร็วขึ้น จึงควรมีการพัฒนาด้านกฎหมาย โดยการทบทวนกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อลด ละ เลิกกฎหมายที่ไม่มีความจำเป็น ล้าสมัย ไม่สะดวก และสร้างภาระต่อการปฏิบัติ (Regulatory Guillotine) ซึ่งจะทำให้กฎหมายมีความคล่องตัว ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งผลให้สามารถเกิดการแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างเป็นธรรมมากขึ้น ดังนั้น คนที่ควบคุมกำกับกฎหมายและคนที่บังคับใช้กฎหมายไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักการเมือง จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างยิ่ง

- การแข่งขันด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งถูกกระตุ้นโดยการพัฒนาของระบบ block chain เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้ในแข่งขันทางธุรกิจได้มากขึ้น ทำให้ภาครัฐต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงบริหารจัดการข้อมูลที่เป็นส่วนกลาง เพราะหากประเทศไม่มียุทธศาสตร์ด้านการข้อมูล ไม่มี Data center ตั้งอยู่ในประเทศ หรือไม่มีกฎหมายที่บังคับใช้กับบริษัทยักษ์ใหญ่ข้ามชาติที่เข้ามาแบ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจโดยที่ไม่ได้จ่ายภาษีให้กับประเทศอย่างเหมาะสม ก็จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศล้าหลัง ไม่ทันยุคสมัย ไม่สามารถแข่งขันกับใครได้ และทำให้เกิดการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

- รัฐบาลควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อปลดล็อกทางด้านเศรษฐกิจการเงินการคลัง เพื่อให้สามารถใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน/ข้ามกระทรวง เช่น การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างทำให้กลไกภาครัฐเกิดปัญหาการทำงานที่เป็นคอขวดในการอนุมัติโครงการและการเบิกจ่ายเงิน การพัฒนากลไกและการศึกษาวิจัยด้าน Commercial Right เป็นต้น

- ความคิดนอกกรอบโดยใช้ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพและตัวชี้วัดที่มีผลระยะยาวมากขึ้น จะช่วยผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น เปรียบเทียบได้จากเป้าหมายขององค์กรสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนา UN Sustainable Development goals (เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๗ ประการ) ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับในหลายประเทศแล้ว

- สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - ๑๙ น่ายังจะคงอยู่ไปอีกนาน เนื่องจากโรคมีการกลายพันธุ์มากขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงควรเร่งขับเคลื่อนนโยบายด้านทางสาธารณสุขโดยต้องดำเนินการเชิงรุกมากขึ้น

ผนวก ง
รายชื่อนักศึกษาหลักสูตรยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๔

๑๔๐๑
น.ส.กฤติยา แก้วมหากาฬ
นักการข่าวชำนาญการ
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

๑๔๐๒
นายกอบชัย ชูโต
ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น
ศาลฎีกา

๑๔๐๓
นายกิตติพงษ์ เอื้อพิพัฒนากูล
ผู้อำนวยการ
วิทยาลัยเทคโนโลยีธนบุรีบริหารธุรกิจ

๑๔๐๔
นางเกศสุดา มงคลนาวิน
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑๔๐๕
น.อ. จงเจต วัชรานันท์
ฝสธ. ประจำ กพ.ทหาร
กรมกำลังพลทหาร

๑๔๐๖
นายฉัตรกพงษ์ ตั้งเสวีพันธ์
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๑๔๐๗
ศ.พล.ต.ต.ดร.ชัชนันท์ ลีระเติมพงษ์
คณบดีคณะตำรวจศาสตร์
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

๑๔๐๘
พ.อ. ฐณวัฒน์ วุฒิตะวันพัชญ์
รอง ผอ.กภศ.ศศย.สปท.
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๑๔๐๙
น.ท. ณรงค์ศักดิ์ วงศ์โรจน์
แพทย์จิตอาสา
สถาบันเวชศาสตร์การบิน กองทัพอากาศ

๑๔๑๐
พ.ท. ณัทธร ศุภมาตย์
หน.นโยบายและแผน กนย.สนย.สนผ.กห.
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

๑๔๑๑
นายเทียนชัย มักเที่ยงตรง
นักบริหาร ๑๓
ท่าเรือแหลมฉบัง การท่าเรือแห่งประเทศไทย

๑๔๑๒
นายแทนคุณ จิตต์อิสระ
เลขานุการคณะทำงานประธานสภาผู้แทนราษฎร
รัฐสภา

๑๔๑๓
น.อ. ธเนศ ศิลประสิทธิ์ ร.น.
ผช.ผอ.กคก.สบท.สปช.ทหาร
สำนักงานปลัดบัญชีทหาร

๑๔๑๔
นายธรรมรัตน์ ประยูรสุข
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ สายงานการผลิต
บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน

๑๔๑๕
พ.อ. ธิติโชต พรมโสภา
ผช.ผอ.กสส.สผอ.สส.ทหาร
กรมการสื่อสารทหาร

๑๔๑๖
พ.ท. ธีรพงษ์ หมื่นไกร
หน.การจัดและการฝึก กนผ.สผอ.สส.ทหาร
กรมการสื่อสารทหาร

๑๔๑๗
น.อ. นที สิงห์ทอง
นายทหารประจำ ศรภ.
ศูนย์รักษาความปลอดภัย

๑๔๑๘
นายนรภัทร ลีธีระโชติ
ประธาน
บริษัท ผลไม้กระป๋องประจวบ จำกัด

๑๔๑๙
พ.อ. นรเศรษฐ์ จันทสูตร
รอง ผอ.กพท.สวส.ขว.ทหาร
กรมข่าวทหาร

๑๔๒๐
ผศ.ดร.นิสิต อินทมาโน
ผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

๑๔๒๑
นายบุญสรรค์ ประเสริฐกุลชัย
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

๑๔๒๒
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิติ ศรีแสงนาม
ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ศูนย์อาเซียนศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๔๒๓
รศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์
ประธานหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๔๒๔
พ.ต.ท. ภูริทัต บุญช่วย
รองผู้กำกับการตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

๑๔๒๕
น.ส.มนต์สินี เห็นพร้อม
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

๑๔๒๖
น.ส.มาลินี รัตนนันทพัฒน์
นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

๑๔๒๗
นายเมธี ลิมนิยกุล
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๑๔๒๘
น.อ. วรกฤษ เข็มแป้นพะเนา
ผช.ผอ.กผร.สนผ.ยก.ทหาร
กรมยุทธการทหาร

๑๔๒๙
น.ส.วัลวิสา พงษ์อักษร
กรรมการผู้จัดการ
บริษัท คราวน์ คัปเปิลส์ เอวิเอชั่น อีควิปเม้นท์ ซัพพลายส์ แอนด์ เซอร์วิสเซส จำกัด

๑๔๓๐
พ.อ. วีลพ รอสวัสดิ์
ผช.ผอ.กฝศ.รร.ชท.สปท.
โรงเรียนช่างฝีมือทหาร

๑๔๓๑
ผศ. ดร.ศรุตยา สุนาถวนิชย์กุล
กรรมการผู้จัดการ
บริษัท อภิญญา กรุ๊ป ๒๕๔๖ จำกัด

๑๔๓๒
น.ส.ศิริธร นาคทั่ง
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
สำนักงานอัยการสูงสุด

๑๔๓๓
น.ส.ศิริวรรณ ศุภมิตร
นักวิชาการแรงงานชำนาญการพิเศษ
กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

๑๔๓๔
นายสไกร คงธรรม
วิทยากรระดับ ๑๑
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

๑๔๓๕
น.ท. สมชาย ก้านบัวแก้ว ร.น.
หน.ผทบ.กสน.ศศย.สปท.
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๑๔๓๖
ดร.สุชาติ ใจสถาน
ครูชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ

๑๔๓๗
น.ส.สุทิณี จิตรจำเรือง
นักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการพิเศษ
กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

๑๔๓๘
ดร.สุรอรรถ ศุภจัตุรัส
ผู้อำนวยการฝ่ายนวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจ
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน

๑๔๓๙
พ.ต.อ. อนุรัตน์ ฉิมทิม
ผู้กำกับการ ๔
กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง

๑๔๔๐
นางอภิชยา กิจเจา
นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

๑๔๔๑
นายอภิสิทธิ์ พันธ์วิไล
นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๔๔๒
นายอลงกรณ์ ทาอุบล
ที่ปรึกษาด้านการวางแผนและกลยุทธ์การสื่อสาร
บริษัท ปรีดี้ บางกอก จำกัด

๑๔๔๓
ผศ.ดร.อัครเดช มณีภาค
รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

๑๔๔๔
น.ส.อัจฉรา เนาวรัตน์
ที่ปรึกษาอธิบดีกรมหม่อนไหม
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑๔๔๕
นายเอกรัฐ มีชูวาศ
นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
กรมวิทยาศาสตร์บริการ

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร. 02-275-5715 www.sscthailand.org